

TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELEYE KARŞI
ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI
2022 YILI RAPORU**

Cumhurbaşkanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına,

6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde yer alan "Cumhurbaşkanlığına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmak üzere, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında yıllık raporlar hazırlamak." hükmü doğrultusunda hazırlanan İşkence ve Kötü Muameleye Karşı Ulusal Önleme Mekanizması 2022 Yılı Raporu saygıyla sunulur.

Ankara,
Aralık 2023

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	3
GRAFİKLER	4
TABLolar	5
GİRİŞ	6

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. İşkence ve Kötü Muamele Yasası ve OPCAT	7
1.2. UÖM Olarak TİHEK	7
1.2.1. İnsan Kaynağı ve Bütçe	8
1.2.1.1. İnsan Kaynağı	8
1.2.1.2. Bütçe	10
1.2.2. UÖM'ün Faaliyetleri ve Çalışma Yöntemleri	10
1.3. Ulusal ve Uluslararası İş Birlikleri	11
1.3.1. Ulusal İş Birlikleri	11
1.3.2. Uluslararası İş Birlikleri	12
1.4. Farkındalık Artırma ve Eğitim Çalışmaları	13
1.5. İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları	14
1.6. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları	16

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Kişilerin Özgürlüğünden Mahrum Bırakıldığı Yerler	18
2.1.1. Ceza İnfaz Kurumları	19
2.1.2. Nezarethaneler	24
2.1.3. Geri Gönderme Merkezleri	30
2.1.4. Psikiyatri Merkezleri	34
2.2. Kişilerin Koruma Altına Alındığı Yerler	36
2.2.1. Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri	37
2.2.2. Çocuk Evi Siteleri ve İhtisaslaştırılmış Çocuk Evi Siteleri	38
2.2.3. Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. Ziyaretler	42
3.1.1. Ziyaret Edilen Merkezler	42
3.1.2. Ziyaret İstatistikleri	45
3.1.3. 2022 Yılı Ziyaret Raporları	45
3.1.4. 2022 Yılında Gerçekleştirilen Ziyaretlere Genel Bakış	47
3.1.5. Tavsiyelerin Uygulanmasının Takibi	66

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. Başvurular	70
4.2. Başvurulara İlişkin Sayısal Veriler	71
4.3. İhlal İddialarının Konulara Göre Dağılımı	72

SONUÇ

KISALTMALAR

ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİÖK/CPT	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
AK	Avrupa Konseyi
ARDEF	Araştırma Değerlendirme Formu
BM	Birleşmiş Milletler
CAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
İHEB	İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
İHEP	İnsan Hakları Eylem Planı
OPCAT	İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
SPT	İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezanın Önlenmesi Alt Komitesi
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

GRAFİKLER

Grafik 1	UÖM Personelinin Mesleklere Göre Dağılımı	9
Grafik 2	UÖM Personelinin Cinsiyete Göre Dağılımı	10
Grafik 3	İl İnsan Hakları Kurulları 2022 Yılı Ziyaret Sayıları	15
Grafik 4	İlçe İnsan Hakları Kurulları 2022 Yılı Ziyaret Sayıları	16
Grafik 5	31.12.2022 Tarihi İtibariyle Ceza İnfaz Kurumlarında Barındırılan Mahpusların Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Dağılımı	19
Grafik 6	31.12.2022 Tarihi İtibariyle Ceza İnfaz Kurumlarında Barındırılan Mahpusların Cinsiyete Göre Oransal Dağılımı	20
Grafik 7	Gözültına Alınan Kişi Sayısının Cinsiyete Göre Dağılımı (Emniyet Genel Müdürlüğü)	25
Grafik 8	Gözültına Alınan Kişi Sayısının Cinsiyete Göre Dağılımı (Jandarma Genel Komutanlığı)	25
Grafik 9	Gözültına Alınan Kişi Sayısının Yaşa Göre Dağılımı (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı)	27
Grafik 10	Havalimanlarının Transit Geçiş Alanlarında Tutulanların Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı	29
Grafik 11	Transit Geçiş Alanlarında Tutulanların Havalimanlarına Göre Dağılımı	30
Grafik 12	Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastaneleri	34
Grafik 13	Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine İlişkin Sayısal Veriler	37
Grafik 14	Resmi ve Özel Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinin Kapasiteleri ve Merkezlerde Bakım Hizmeti Alan Engelli Sayısı	40
Grafik 15	Ziyaret Raporlarında Kurumlara İletilen Tavsiye Sayıları	67
Grafik 16	2022 Yılında Alınan Başvuruların İllere Göre Dağılımı	71
Grafik 17	Başvuruların Sonuçlarına İlişkin Sayısal Veriler	72
Grafik 18	UÖM Kapsamında Gelen Başvuruların Konulara Göre Dağılımı	73

TABLolar

Tablo 1	Kişilerin Özgürlüğünden Mahrum Bırakıldığı Yerlere İlişkin Sayısal Veriler	18
Tablo 2	Merkezlerin Bulunduğu İller ve Kapasiteleri	30
Tablo 3	Kişilerin Koruma Altına Alındığı Yerlere İlişkin Sayısal Veriler	36
Tablo 4	Çocuk Evleri, Çocuk Evi Siteleri ve İhtisaslaşmış Çocuk Evi Sitelerine İlişkin Sayısal Veriler	38
Tablo 5	Ziyaret Edilen Merkezler	43
Tablo 6	2022 Yılı Ziyaretlerinin Merkez Türüne Göre Dağılımı	44
Tablo 7	Ziyaret Şekline Göre Dağılım	45
Tablo 8	2022 Yılı İçerisinde Kabul Edilen Raporlar	45
Tablo 9	2022 Yılında Gerçekleştirilen Ziyaretlere Genel Bakış	47
Tablo 10	Tavsiyelerin Uygulanmasının Takibi	67

GİRİŞ

Kurumumuzun görevlerine ilişkin olarak 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde yer alan "Cumhurbaşkanlığına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmak üzere, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında yıllık raporlar hazırlamak." hükmü doğrultusunda hazırlanmış olan bu rapor, işkence ve kötü muameleyle sıfır tolerans politikasının bir gereği olarak oluşturulan Ulusal Önleme Mekanizmasının 2022 yılı içerisinde sürdürmüş olduğu çalışmalarla bağlantılı olup dört bölümden oluşmaktadır.

Raporun ilk bölümünde, işkence ve kötü muamele yasağı ve bu kapsamda oluşturulan İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) ele alınmakla birlikte; Türkiye'de Ulusal Önleme Mekanizması olarak görevlendirilen Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun bu kapsamdaki görevleri ile faaliyetlerine değinilmektedir.

Raporun ikinci bölümünde, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere düzenli ziyaretler yapmakla görevli olan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun bu görevin ifası kapsamında elde ettiği veriler doğrultusunda; ceza infaz kurumları, nezarethaneler, geri gönderme merkezleri ile psikiyatri merkezlerini kapsayacak şekilde kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerin; diğer yandan huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri, çocuk evi siteleri ve ihtisaslaştırılmış çocuk evi siteleri ve engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerini kapsayacak şekilde kişilerin koruma altına alındığı yerlerin 2022 yılı içerisindeki genel görünümü ele alınmaktadır.

2022 yılında toplam 46 ilde 63 merkeze ziyaret gerçekleştirilmiş, böylece daha önceki yıllarda gidilmemiş olan 37 il de ziyaret edilerek Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında 81 ilin tamamına gitme hedefine ulaşılmıştır. 2022 yılı içerisinde ziyaret edilen merkezlere ve ziyaret raporlarına, bu ziyaretlere ilişkin istatistiki verilere, tavsiyelerin uygulanmasının takibine üçüncü bölümde yer verilmektedir.

Raporun son bölümünde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki başvurularına ilişkin genel bilgilere, sayısal verilere ve ihlal iddialarının konulara göre dağılımı hususlarına değinilmektedir.

İşkence ve kötü muameleyle karşı Ulusal Önleme Mekanizması olarak görev yapan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı veya koruma altına alındığı yerlere ziyaretler düzenlenmesi ve ihlal incelemelerinin yanı sıra raporlama çalışmalarıyla da işkence ve kötü muamelenin önlenmesi çabalarına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı ve OPCAT

İşkence ve kötü muamele, insan hakları idesinin de temel amacı olan insan onurunu hedef alan ve bu nedenle mutlak surette önlenmesi gereken bir olgudur. Bu nedenle insan haklarının korunması ve geliştirilmesi amacıyla ortaya konan birçok normda yasaklanmaktadır. Başta 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (İHEB) olmak üzere, 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve 1966 tarihli BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi gibi çeşitli uluslararası hukuk metinlerinde işkence ve kötü muamele kati surette yasaklanmıştır. Tematik açıdan bakıldığında ise, işkence fiillerinin cezasız kalmaması için bu fiili işlediğinden şüphelenilen kişilerin hızlı ve tarafsız bir şekilde yargılanmalarını veya yargılanacakları bir diğer ülkeye iade edilmelerini sağlamak üzere 1987 tarihinde yürürlüğe konulan ve Türkiye'nin de 1988 yılında taraf olduğu İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (CAT) ile bu yasağa hiçbir durumda istisna getirilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

OPCAT ise; bağımsız uluslararası ve ulusal organlar tarafından, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani ya da küçültücü muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunulan bir sistem kurulmasını amaçlamaktadır. Protokol, merkezlerin ne kadar şeffaf olursa, suistimalin o oranda azalacağı varsayımına dayanmaktadır. Bu sistemin ulusal ayağında Ulusal Önleme Mekanizmaları (UÖM) uluslararası ayağında ise "BM İşkenceyi ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezayı Önleme Alt Komitesi" sık kullanılan adıyla "İşkenceyi Önleme Alt Komitesi" (SPT) yer almaktadır.

Bu çerçevede UÖM, OPCAT çerçevesinde işkenceyi ve kötü muameleyi önlemek üzere kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları yerleri düzenli olarak ziyaret eden bağımsız bir ulusal kurumdur. SPT ise, OPCAT ile kurulan bir uluslararası sözleşme organıdır. SPT, OPCAT'e taraf olan devletlerin yetki alanında bulunan alıkonulma yerlerini ziyaret etme ve bu yerler hakkındaki bilgilere erişerek tutulan kişilere yönelik muameleyi incelemekle yetkilendirilmiştir. Buna ek olarak, başka ülkelerdeki UÖM'lerle doğrudan iletişim kurmak ve tavsiyelerini ileterek ilgili kurumların çalışmalarını desteklemek gibi görevleri de yerine getirmektedir.

1.2. UÖM Olarak TİHEK

Türkiye OPCAT'ı 2005 yılında imzalamış, 23/2/2011 tarihli ve 6167 sayılı İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ve buna ilişkin 2011/1962 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile de onay sürecini tamamlamıştır. UÖM'ün belirlenmesine ilişkin 2013/5711 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile de bu görev Türkiye İnsan Hakları Kurumuna verilmiştir. 2016 yılında yürürlüğe giren 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile 6332 sayılı Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu yürürlükten kaldırılmış, diğer mevzuatta mülga Türkiye İnsan Hakları Kurumuna yapılan atıfların Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna yapılmış sayılacağına hükmedilmiştir. 6701 sayılı Kanun ile UÖM görevi doğrudan yasa ile TİHEK'e verilmiştir.

UÖM olarak TİHEK'in asli görevi, kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerleri düzenli olarak ziyaret ederek ve bu ziyaretlerde gözlemlenen sorunlara ilişkin tavsiyelerde bulunarak işkence ve kötü muameleyi meydana gelmeden önce önlemektir. Bu doğrultuda, TİHEK aşağıda yer alan görevleri icra etmekle yükümlendirilmiştir:

- İşkence ve kötü muamele ile ilgili mevzuat çalışmalarını izlemek, değerlendirmek, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek,
- Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek, bu ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunca gerekli görülmesi durumunda

kamuoyuna açıklamak, ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek,

- Cumhurbaşkanlığına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmak üzere yıllık raporlar hazırlamak,
- Kamuoyunu bilgilendirmek, düzenli yıllık raporlar dışında, gerek görüldüğünde görev alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak,
- İşkence ve kötü muamele alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, alanındaki uluslararası kuruluşlarla ilgili mevzuat dâhilinde iş birliği yapmak,
- İlgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle iş birliği yapmak,
- Türkiye'nin taraf olduğu ilgili uluslararası insan hakları sözleşmelerinin uygulanmasını izlemek.

UÖM'ler temel olarak önleyici (proaktif) faaliyetler yürütmektedir. Bununla birlikte, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin UÖM kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek de TİHEK'in görevleri arasında yer almaktadır.

Görevlerini yerine getirebilmesi için 6701 sayılı Kanun ile UÖM'e verilen yetkiler ise şunlardır:

- Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden ilgili bilgi ve belgeleri istemek, incelemek ve bunların örneklerini almak,
- İlgililerden yazılı ve sözlü bilgi almak,
- Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerleri ziyaret etmek, buralarda inceleme yapmak ve gerekli tutanakları düzenlemek,
- Kötü muameleyle maruz kaldığı iddia edilen kişi ya da kişilerle görüşmek.

UÖM olarak TİHEK, alıkonulma yerlerinde şeffaflığı sağlayarak suistimallerin önlenmesi için oluşturulan düzenli ziyaret sistemi ve muhatap makamlarla diyalog ve iş birliği üzerine kurulu bir görev yürütmektedir. Bu nedenle UÖM olarak TİHEK'in kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı ve koruma altına alındığı yerlerde gerçekleştirdiği düzenli ziyaretler "teftiş" olarak değerlendirilmemelidir. Aksine bu misyon, bir bütün olarak izleme sistemini (monitoring) ifade etmektedir. Ancak, bu misyonun icrası kapsamında, sıradan bir izlemenin ötesine geçen "güçlendirilmiş yetkiler" de verilmiştir. Örneğin hem OPCAT hem de 6701 sayılı Kanun uyarınca kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, UÖM tarafından yapılan ziyaretleri kolaylaştırmak ve taleplerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür. 6701 sayılı Kanun, söz konusu yükümlülükler uyarıya rağmen haklı bir neden olmaksızın belirtilen sürede uymayan kişi ve kuruluşlar hakkında idari para cezası uygulanacağını hüküm altına almıştır.

1.2.1. İnsan Kaynağı ve Bütçe

1.2.1.1. İnsan Kaynağı

OPCAT, Protokol'e Taraf Devletlerin, ulusal önleme mekanizmalarındaki uzmanların gerekli yetkinliğe ve mesleki bilgiye sahip bulunmalarını temin etmek üzere gerekli önlemleri alacaklarını, ayrıca cinsiyet açısından dengeli bir dağılım olmasına ve ülkedeki etnik grupların ve azınlıkların yeterli şekilde temsil edilmesine çaba göstereceklerini hüküm altına almıştır.¹

UÖM'de görev yapan TİHEK personeli, çeşitli meslek gruplarından ve UÖM görevini yerine getirmeye uygun niteliklere sahip kişilerden oluşmaktadır. Bununla birlikte, ziyaretler sırasında ek personel desteğine ihtiyaç duyulması durumunda hem Kurum içi diğer birimlerden hem de Kurum dışından ziyaret heyetlerine katılım sağlayabilecek mesleki donanıma sahip kişiler görevlendirilebilmektedir.² 2022 yılında

1 OPCAT, Madde 18/2.

2 6701 sayılı Kanun, Madde 19.

gerçekleştirilen ziyaretlerin tamamında ziyaret edilen merkezin bulunduğu yerdeki yerel aktörlerden temsilciler ziyaret heyetlerine dâhil edilmiştir.

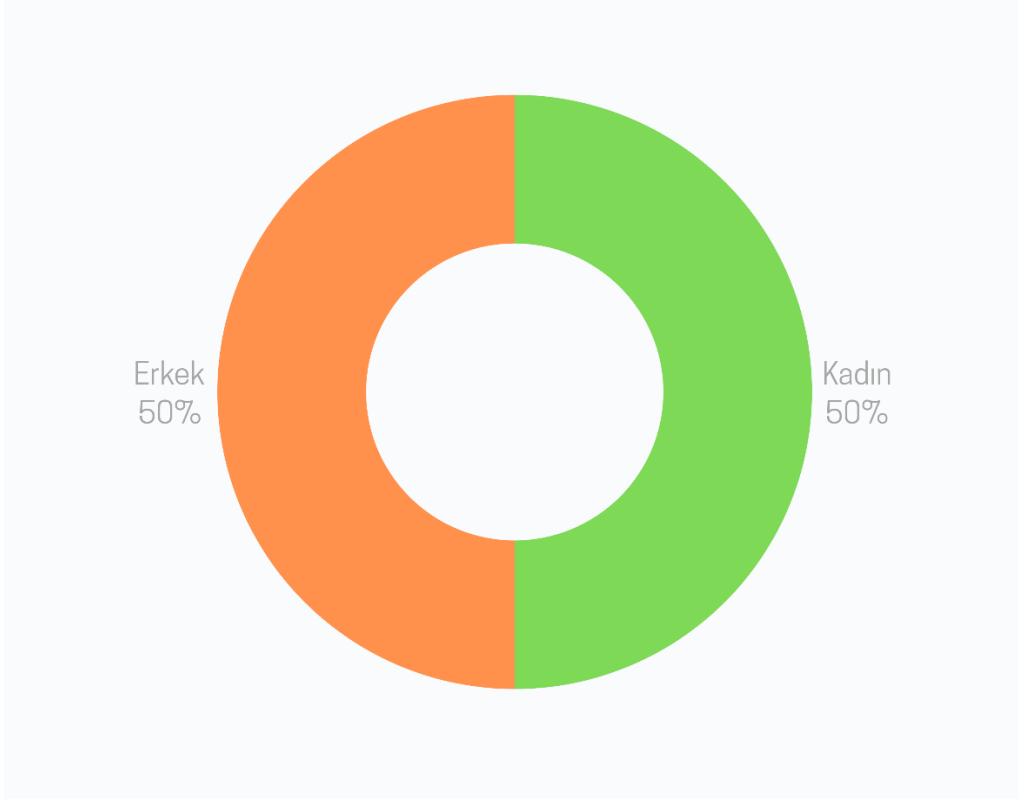
UÖM çalışanları arasında hem cinsiyet açısından dengeli bir dağılım sağlanmakta hem de farklı disiplinleri bir araya getiren çeşitli meslek gruplarının temsili sağlanmaktadır.

Grafik 1: UÖM Personelinin Mesleklere Göre Dağılımı³

3 Grafik 2022 yılı aralık ayı verilerini yansıtmaktadır.

Grafik 2: UÖM Personelinin Cinsiyete Göre Dağılımı

1.2.1.2. Bütçe

BM Genel Kurulunda kabul edilen “İnsan Haklarının Geliştirilmesi ve Korunması İçin Kurulan Ulusal Kuruluşların Statüsüne İlişkin İlkeler”, yaygın bilinen adıyla Paris Prensipleri; ulusal kurumların, bağımsızlıklarını etkileyebilecek bir mali kontrole konu olmamaları için kendi personel ve tesislerine sahip olmalarını sağlamak amacıyla yeterli mali kaynaklarının bulunmasını öngörmektedir. Paris Prensipleri ile uyumlu olarak TİHEK, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kurum olarak teşekkül edilmiştir.

OPCAT’ın 18’inci maddesi; UÖM’ler kurulurken Taraf Devletlerin Paris Prensipleri’ne gereken önemi vereceklerini, UÖM’lerin işlev yönünden bağımsızlıklarını ve işlev görebilmeleri için gerekli kaynakları sağlamayı taahhüt edeceklerini düzenlemiştir. Bu işlevsel bağımsızlık, UÖM’lerin içinde yapılandıkları kurumun diğer işlevlerinden ayrı bir şekilde faaliyet yürütmelerini de içerdiğinden,⁴ UÖM, TİHEK içerisinde müstakil bir birim olarak yapılandırılmıştır.

Keza UÖM’lerin, özel olarak kendilerine tahsis edilmiş mali kaynaklara sahip olmaları arzu edilmektedir.⁵ Bu çerçevede, 2022 yılı içerisinde yürütülen çalışmalar neticesinde 2023 yılı bütçe döneminden itibaren TİHEK genel bütçesinden bağımsız olarak “Ulusal Önleme Mekanizması Harcama Birimi” şeklinde yeni bir harcama birimi oluşturulması sağlanmıştır.

1.2.2. UÖM’ün Faaliyetleri ve Çalışma Yöntemleri

OPCAT metninde belirtildiği üzere; işkence ve kötü muamelenin etkin bir biçimde önlenmesi yasal, idari, yargısal ve diğer çeşitli önlemlerin bir birleşimini gerektirmektedir.⁶ Diğer bir deyişle; eş güdüm ve tahkim edilmiş yöntemlerle mücadele edilmesi, işkence ve kötü muamelenin önlenmesi açısından zaruret teşkil etmektedir.

⁴ SPT, Ninth Annual Report of the Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, CAT/C/57/4, 22 Mart 2016, para. 12.

⁵ A.g.r.

⁶ SPT, Self-Assessment Tool, para. 7.

Bu kapsamda, UÖM'lerin temel önleyici görevi, alıkonulma yerleri olarak ifade edilen, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlerde tutulanlara yönelik muameleyi izlemek üzere düzenli ziyaretler gerçekleştirmektir.⁷ Ancak önleyici faaliyetler düzenli ziyaretlerle sınırlı olmayıp ilgili makamlara tavsiyelerde bulunmak, mevzuata ilişkin öneriler sunmak, eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapmak ve uluslararası düzeyde faaliyetler yürütmek gibi farklı boyutlarda çalışmaları içermektedir.⁸

Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi için ilgili mercilere tavsiyelerde bulunmak ve tavsiyelerin uygulanmasına ilişkin olarak yetkili makamlar ve diğer ilgili paydaşlarla anlamlı ve yapıcı bir diyalog sürecine girmek ziyaret faaliyetinin de doğal bir uzantısıdır. Zira ziyaretler sonrasında hazırlanan raporlar, gözlem ve tespitlerin yanı sıra tavsiyelerle birlikte ilgili mercilere gönderilmektedir.

Yetkili makamlara, işkence ve kötü muamele ile mücadele alanındaki mevcut veya taslak halindeki mevzuata ya da eylem planlarına ilişkin görüş ve önerilerini sunmak UÖM'lerin bir diğer görevidir. Bu görev, ziyaretlerdeki tespitlere dayanarak ziyaret raporlarında verilen tavsiyeler aracılığıyla da gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca, yıllık ve tematik raporlar yoluyla, icrai makamlara da aynı doğrultuda tavsiyeler verilebilmektedir.

Diğer yandan, UÖM'lerin özellikle eğitim ve öğretim yoluyla kamuoyunun farkındalığını artırmak için görüşlerini, bulgularını ve diğer bilgileri geniş bir medya yelpazesinden yararlanarak kamuoyuna açıklamak, üniversiteler ve mesleki çevrelerde işkence ve kötü muamelenin yasaklanması ve önlenmesine yönelik programların oluşturulmasına yardımcı olmak ve insan hakları konusunda araştırma yapmak ve bu tür programların yürütülmesinde ve okullardaki araştırmalarda yer almak, işkence yasağına ilişkin bilgilerin kolluk, sivil veya askeri personel, sağlık personeli gibi herhangi bir şekilde özgürlüğünden yoksun bırakılanlarla teması bulunan kişilerin eğitiminde tam olarak yer almasını sağlamak için ilgili eğitim kurumlarının müfredatlarını incelemek gibi çalışmaları da bulunmaktadır.

Devletin, BM ve bölgesel kuruluşlar bünyesindeki organ veya komite gibi yapılara sunmakla yükümlü oldukları raporlara katkıda bulunmak veya kendi raporlarını sunmak, BM ve bölgesel kuruluşlar tarafından işkence ve ilgili konularda verilen tavsiyelerin uygulanma sürecini takip etmek, diğer UÖM'ler ile deneyim paylaşımında bulunmak, SPT ile düzenli olarak iletişim kurmak ise UÖM'lerin uluslararası faaliyetleridir.

Tüm bu faaliyetlerin yanı sıra, UÖM olarak TİHEK, kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları ya da koruma altına alındıkları yerlerden başvuru almaktadır. Başvurular değerlendirilerek Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından karara bağlanmaktadır.⁹

UÖM olarak TİHEK, faaliyetlerini planlarken düzenli ziyaret programı ile etkin bir izleme yapmanın yanı sıra tüm bu önleyici faaliyetlerin dengeli bir şekilde sürdürülmesini gözeterek işkence ve kötü muamelenin önlenmesinde bütüncül bir yaklaşım sergilemektedir. Bu yaklaşımın bir sonucu olarak, ilerleyen bölümlerde ele alınan ziyaretlere ve başvurulara ilişkin çalışmalar dışında, UÖM, 2022 yılı içerisinde aşağıdaki faaliyetlerde bulunmuştur.

1.3. Ulusal ve Uluslararası İş Birlikleri

1.3.1. Ulusal İş Birlikleri

Sivil İzleme Kurullarının Etkililiğinin Avrupa Standartları Doğrultusunda Artırılması Projesi

Avrupa Konseyi tarafından yürütülen ve İsveç, İsviçre, Türkiye, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Güven Fonu ve Kanada tarafından fonlanan "Sivil İzleme Kurullarının Etkililiğinin Avrupa Standartları Doğrultusunda Artırılması Projesi" kapsamında;

7 SPT, Self-Assessment Tool, para. 8.

8 SPT, Self-Assessment Tool, para. 9.

9 Başvurulara ilişkin detaylı bilgi 4. bölümde yer almaktadır.

- 1 Mart 2022 tarihinde yapılan “Pandeminin Ardından Normalleşme Planları” konulu yuvarlak masa toplantısında “Pandemi Sürecinde İzleme Ziyaretleri Yapmak ve Yeni Metodolojik Yaklaşımlar: Ulusal Önleme Mekanizması” başlıklı bir sunum gerçekleştirilmiştir.
- 12 Nisan 2022 tarihinde Projenin 6. Yürütme Kurulu Toplantısına katılım sağlanmıştır.
- 23-27 Mayıs 2022 tarihlerinde Proje kapsamında İstanbul’da eğitici eğitimi seminerine 4 Kurum personeli tarafından katılım sağlanmış, “Metodoloji ve Raporlama” ile “İletişim” modüllerinde katılım belgesi almaya hak kazanılmıştır.
- Proje kapsamında 29-30 Haziran 2022 tarihlerinde Bolu’da izleme kurullarının ziyaretleri sırasında kullanmaları amacıyla hazırlanan “Araç Setinin” uygulanmasına ilişkin ceza infaz kurumu pilot ziyaretleri neticesinde elde edilen temel bulguların paylaşılması amacıyla yuvarlak masa toplantısı gerçekleştirilmiş, toplantıya Kurumumuzu temsilen katılım sağlanmıştır.
- Projenin 7. ve son Yürütme Kurulu toplantısı ile Proje Kapanış Konferansı’na katılım sağlanmıştır. Proje Kapanış Konferansı’nın “Diğer Proje Paydaşlarının Kazanımları” konulu panelinde; Proje paydaşlarından olan Kurumumuzun Projeye katkıları, Projenin çıktıları ve Projenin Kurumumuz izleme mekanizması olan UÖM’e kazanımları hakkında bir konuşma gerçekleştirilmiştir.
- Proje kapsamında Gaziantep’te saha eğitimi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleşen saha eğitimine eğitici olarak katılım sağlayan Kurumumuz personeli tarafından “İzleme Mekanizmaları Tarafından Ceza İnfaz Kurumu İzlemeleri Sırasında İncelenen Konulara İlişkin Uluslararası Standartlar ve Avrupa Standartları” ile “Ziyaret Metodolojisi ve Raporlama” konularında Adana, Adıyaman, Ceyhan, Diyarbakır, Elbistan, Hatay, İskenderun, Kahramanmaraş, Kilis, Kırıkhan, Kozan, Nizip, Osmaniye, Siverek, Şanlıurfa ve Viranşehir İzleme Kurullarından 28 üyeye eğitim verilmiştir.

Kamu Kurumları ve Sivil Toplum Kuruluşları ile Gerçekleştirilen Toplantılar

- 6 Nisan 2022 tarihinde, Kurumumuz ile Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer Eğitim Merkezi arasında ceza infaz kurumlarında görev yapan personele yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi insan hakları eğitim müfredatına ilişkin istişare toplantısı gerçekleştirilmiştir.
- 17 Kasım 2022 tarihinde Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği tarafından Kurumumuza gerçekleştirilen ziyarette Kurumumuzun görev ve yetkileri ile derneğin amaçları çerçevesinde kurulabilecek iş birlikleri ele alınmıştır.

1.3.2. Uluslararası İş Birlikleri

BM İşkenceyi ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezayı Önleme Alt Komitesi (SPT)

UÖM, SPT ile 2022 yılı içerisinde iletişimini sürdürmüştür. Bu kapsamda, SPT 47. oturumunda, 14 Haziran 2022 tarihinde gerçekleşen “Göçmenlerin Özgürlüğünden Yoksun Bırakıldığı Yerlerin İzlenmesinde Ulusal Önleme Mekanizmalarının Rolü” konulu çevrimiçi seminere katılım sağlanmıştır. Çevrim içi seminerde, TİHEK’in geri itme konulu tematik rapor çalışması ile geri gönderme merkezleri ziyaretleri ve raporlarına ilişkin bir sunum gerçekleştirilmiştir.

SPT tarafından 4-15 Eylül 2022 tarihleri arasında Türkiye ülke ziyareti gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, TİHEK ve SPT yetkililerinden oluşan heyet tarafından Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine ortak ziyaret düzenlenmiştir. Ziyaretler sonrasında; UÖM’ün çalışma yöntemleri, karşılaşılan zorluklar ve SPT ile UÖM mevzuatına yönelik değerlendirmelerin yapıldığı bir dizi toplantı gerçekleştirilmiştir.

Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK/CPT)

Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK/CPT), 2022 yılı Türkiye 9. dönemsel ziyareti kapsamında 20-29 Eylül 2022 tarihleri arasında Türkiye'ye bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret kapsamında TİHEK Başkanı ve UÖM yetkilileri ile de görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde TİHEK'in UÖM görevi kapsamında yürüttüğü çalışmalar hakkında bilgi verilmiş; Kurumun ziyaret yöntemi ve diğer çalışmaları hususunda görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Azerbaycan Ombudsmanlığı ile İş Birliği

UÖM heyeti tarafından, Azerbaycan Ombudsmanlığı ile imzalanan mutabakat zaptı çerçevesinde tecrübe paylaşımı için 18-22 Temmuz 2022 tarihleri arasında Azerbaycan'da muhtelif ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda; çocuk ceza infaz kurumu, kadın ceza infaz kurumu, kapalı ceza infaz kurumu ve geri gönderme merkezi dâhil olmak üzere 4 alıkonulma merkezi ziyareti gerçekleştirilmiş ve Türkiye ile Azerbaycan UÖM'leri arasında bilgi ve deneyim paylaşımında bulunulmuştur.

3-5 Aralık 2022 tarihlerinde ise Azerbaycan Ombudsmanlığı tarafından ülkemize çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. UÖM görevi kapsamında Midyat Açık Ceza İnfaz Kurumu ve Diyarbakır Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen ziyarete Azerbaycan UÖM'ü temsilcileri de katılım sağlamıştır. Ziyaretlerde iki ülkenin UÖM'leri ile ceza infaz sistemlerinin benzer ve farklı yönleri üzerinde durulmuştur.

Gürcistan Ombudsmanlığı ile İş Birliği

8 Nisan 2022 tarihinde Gürcistan Ombudsmanlığı UÖM yetkilileriyle Kurum binamızda toplantı düzenlenmiştir. Toplantıda her iki kurumun UÖM Birimleri karşılıklı deneyim paylaşımı ve gelecekte yapılabilecek iş birlikleri konusunda görüş alışverişinde bulunmuştur.

Kuzey Makedonya Ombudsmanlığı ile İş Birliği

29 Ekim 2022 ve 2 Kasım 2022 tarihleri arasında Kuzey Makedonya Ombudsmanlığına bir çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret kapsamında Kurumumuz ile Kuzey Makedonya Ombudsmanlığı arasında bir mutabakat zaptı imzalanmıştır. Ziyarete ayrıca deneyim paylaşımı kapsamında bir geri gönderme merkezine ortak çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir.

AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi ve İşkencenin Önlenmesi Derneği Ulusal Önleme Mekanizmaları ve Sivil Toplum Kuruluşları için 5. Yıllık Toplantısına Katılım

UÖM tarafından, 24-25 Ağustos 2022 tarihinde Varşova'da "Ceza Adalet Sisteminde Güç ve Kolluk Kuvveti Ekipmanı Kullanımı" teması ile düzenlenen "AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi ve İşkencenin Önlenmesi Derneği Ulusal Önleme Mekanizmaları ve Sivil Toplum Kuruluşları için 5. Yıllık Toplantısına" katılım sağlanmıştır. 22 ülkeden 26 UÖM temsilcisi ile 12 ülkeden sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve SPT üyelerinin de katılım sağladığı toplantıda UÖM'lerin çalışmalarına ilişkin olarak bilgi ve deneyim paylaşımında bulunulmuştur.

"Global Detention Project" Toplantısına Katılım

"Global Detention Project" tarafından yürütülen sivil toplum kuruluşlarının gözetimdeki mülteci ve göçmenlerin haklarını korumak için uluslararası ve bölgesel insan hakları mekanizmalarını nasıl harekete geçirebileceğine ilişkin çevrim içi seminer serisinin üçüncüsüne 5 Eylül 2022 tarihinde katılım sağlanmış ve bir sunum gerçekleştirilmiştir.

1.4. Farkındalık Artırma ve Eğitim Çalışmaları

İnsan Hakları ve Ceza Adalet Sistemi Açısından Ceza İnfaz Kurumlarının İzlenmesi Konulu Sempozyum

2 Mart 2022 tarihinde Kurumumuz tarafından, Anayasa Mahkemesi ev sahipliğinde "İnsan Hakları ve Ceza Adalet Sistemi Açısından Ceza İnfaz Kurumlarının İzlenmesi" konulu sempozyum düzenlenmiştir Ceza

infaz kurumlarına ziyaret düzenleyen ve mevcut şartları iyileştirme yönünde görev üstlenen kurumların iş birliği ve diyalog sürecinin artırılması amaçlarıyla düzenlenen sempozyum sonucunda “İnsan Hakları ve Ceza Adalet Sistemi Açısından Ceza İnfaz Kurumlarının İzlenmesi Sempozyumu”na ilişkin tebliğ kitabı hazırlanmış ve Kurum internet sitesinde yayınlanmıştır. Sempozyumda SPT Başkanının gerçekleştirdiği açılış konferansı daha sonra yayın haline getirilmiş ve internet sitesinde yayımlanmıştır.

Sığınmacılar ve Düzensiz Göçmenlere Yönelik Geri İtme Eylemlerinin İnsan Hakları Değerlendirilmesi Raporu

“Sığınmacılar ve Düzensiz Göçmenlere Yönelik Geri İtme Eylemlerinin İnsan Hakları Perspektifinden Değerlendirilmesi Raporu” hazırlanmış olup 20 Haziran 2022 tarihinde Kurumumuz ev sahipliğinde düzenlenen basın toplantısıyla kamuoyuna açıklanmıştır. Rapor kapsamında; BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Ofisi, Uluslararası Göç Örgütü Türkiye Ofisi, Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi, AK Göç ve Mülteciler Özel Temsilcisi, A21 Yunanistan Direktörlüğü ve Göç Araştırmaları Vakfı ile toplantılar gerçekleştirilmiş; Ankara, Aydın, İzmir ve Edirne illerinde içinde geri gönderme merkezleri de olan çeşitli ziyaretlerde bulunulmuştur. Rapor 21 Haziran 2022’de Kurum internet sitesinde yayınlanmıştır.

Kötü Muamele, Kolluğun Yakalama ve Gözaltı İşlemleri Çalıştayı

27 Ocak 2022 tarihinde Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü tarafından İnsan Hakları Eylem Planı (İHEP) kapsamında düzenlenen Kötü Muamele, Kolluğun Yakalama ve Gözaltı İşlemleri Çalıştayı’na katılım sağlanmış ve bir sunum gerçekleştirilmiştir.

20 Soruda Ulusal Önleme Mekanizması Rehberi

“20 Soruda Ulusal Önleme Mekanizması Rehberi” hazırlanmış olup internet sitemizde yayımlanmıştır. Rehber ile alıkonulma merkezi personelinin ve merkezlerde tutulanların UÖM hakkında detaylı bir bilgiye sahip olması amacı esas alınmıştır. Rehberin ilgili tüm merkezlere elektronik ortamda dağıtımı sağlanmıştır. Ayrıca fiziksel olarak da ziyaretler sırasında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilere de dağıtımları sağlanmaktadır.

Ulusal Önleme Mekanizmasını Tanıtıcı Materyaller

- Ulusal Önleme Mekanizmasını tanıtıcı afişler hazırlanmış ve baskısının yapılmasının ardından tüm ceza infaz kurumlarına ve geri gönderme merkezlerine gönderilmiştir.
- Ulusal Önleme Mekanizması faaliyetlerine ilişkin olarak video hazırlanmıştır. Video Kurum internet sayfasında ve sosyal medya hesaplarında paylaşılmıştır.
- Farklı alıkonulma türleri göz önünde bulundurularak belirlenen 12 ziyaret raporu İngilizceye çevrilmiş ve internet sitesinde yayımlanmıştır.

Ulusal Önleme Mekanizması Kapsamında Verilen Eğitimler

- 12 Ocak 2022 tarihinde, Kurumumuz ve Üsküdar Üniversitesi İnsan Hakları Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi iş birliğinde çevrim içi “Ulusal İnsan Hakları Kurumu Olarak TİHEK” konulu bilgilendirme konferansı düzenlenmiştir. Kurumu temsilen bir personel konuşmacı olarak yer almış, ulusal insan hakları kurumlarının tarihsel gelişimi görev ve yetkileri ile TİHEK’in kuruluş amacı, mevzuatı, görev ve yetkilerine dair bir sunum gerçekleştirmiştir.
- “Türkiye’deki Göçmenlerin ve İnsan Ticareti Mağdurlarının İnsan Hakları Açısından Korunmasının Güçlendirilmesi” Avrupa Konseyi projesi kapsamında Kurum personeline “Çocukların Özgürlüklerinden Yoksun Bırakıldıkları Yerlerin İzlenmesi” eğitimi verilmiştir.

1.5. İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları

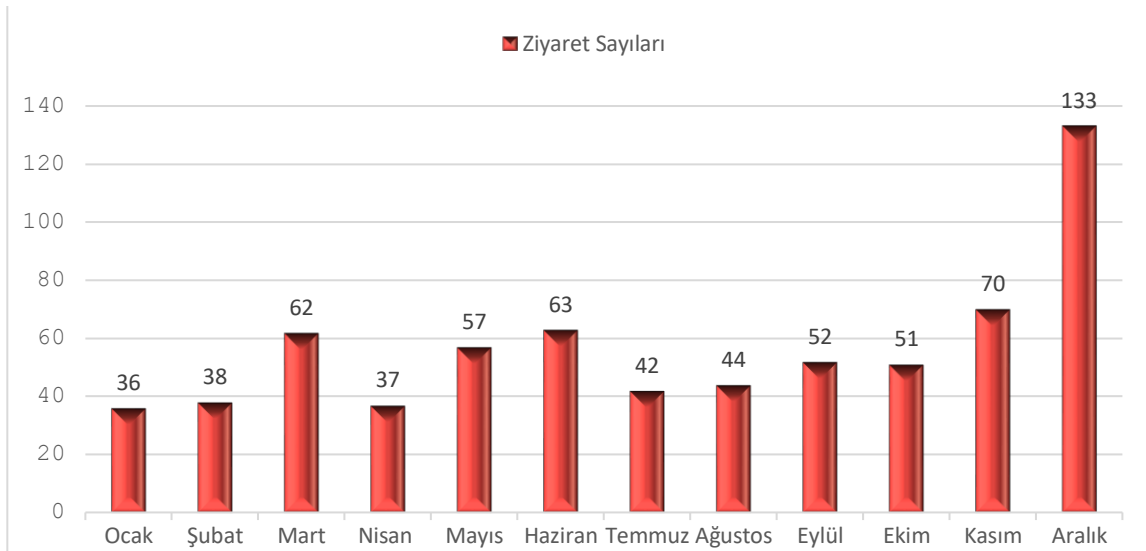
İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik çerçevesinde faaliyet yürüten il ve ilçe insan hakları kurulları; toplumda ve kamu görevlilerinde insan hakları

bilincini geliştirmek, insan haklarını korumak, ihlal iddialarını incelemek ve araştırmak, insan hak ve özgürlüklerinin kullanılmasının önündeki engeller ile hak ihlallerine yol açan sosyal, siyasi, hukuki ve idari nedenleri incelemek, araştırmak ve bunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunmak amacıyla kurulmuştur. Yönetmelik ile il ve ilçe kurullarına verilen görevler arasında çeşitli araştırma ve izleme faaliyetleri bulunmakta olup bu kapsamda kurullar, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlere ziyaretler gerçekleştirmekte ve söz konusu ziyaretlere ilişkin raporlarını Kurumumuzla paylaşmaktadır. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi uyarınca il ve ilçe insan hakları kurullarının özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere gerçekleştirdiği ziyaretlere ilişkin raporlarını incelemek ve değerlendirmek TİHEK'in görevleri arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, UÖM olarak TİHEK kendisine ulaşan raporları değerlendirmekte ve gerekli gördüğu hususlarda Kurulları bilgilendirmektedir.

Öte yandan TİHEK, yereldeki en temel paydaşlarından olan il ve ilçe insan hakları kurullarının izleme ziyareti yapma yetkinliklerinin güçlendirilmesi amaçlı etkinlikler de icra etmektedir. İzlemeye ilişkin yazılı ve şifahi bilgilendirme ve yönlendirme, izleme metodolojisine ilişkin eğitim ve materyal desteği gibi muhtelif konularda il ve ilçe kurullarına destek sağlanmaktadır.

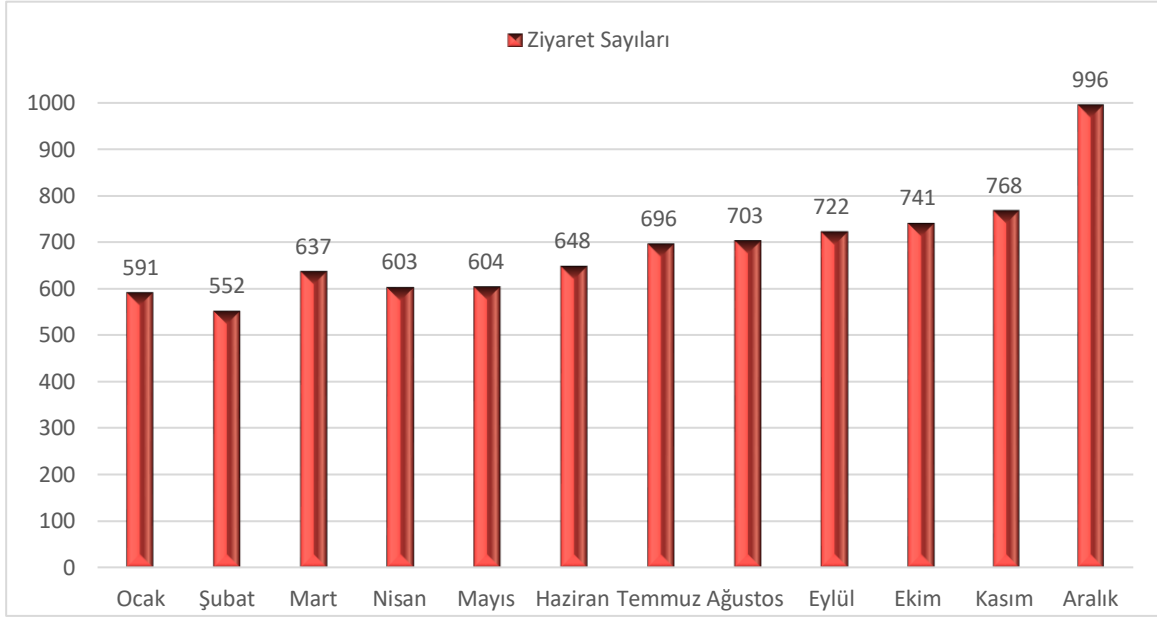
2022 yılı içerisinde il insan hakları kurulları tarafından kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlere 685 ziyaret gerçekleştirilmiştir. Aynı dönemde ilçe insan hakları kurulları tarafından da 8261 ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Grafik 3: İl İnsan Hakları Kurulları 2022 Yılı Ziyaret Sayıları

İl insan hakları kurulları tarafından gerçekleştirilen ziyaretlerin büyük bir çoğunluğu emniyet ve jandarma nezarethanelerine yapılmış olup nezarethaneleri takiben ceza infaz kurumları en çok ziyaret edilen merkezler arasında ikinci sırada yer almaktadır. Ayrıca huzurevi, çocuk evleri siteleri, engelli bakım merkezleri ve geri gönderme merkezleri de ziyaret edilen merkezler arasında bulunmaktadır.

Grafik 4: İlçe İnsan Hakları Kurulları 2022 Yılı Ziyaret Sayıları

İlçe insan hakları kurulları tarafından gerçekleştirilen ziyaretlerin de büyük bir çoğunluğu emniyet ve jandarma nezarethanelerine yapılmış olup nezarethaneleri takiben huzurevi/yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri ikinci sırada yer almaktadır. Ayrıca hastane/sağlık tesisleri, engelli bakım merkezleri, ceza infaz kurumları ve çocuk evleri siteleri de ziyaret edilen merkezler arasındadır.

1.6. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları

2001 yılında yürürlüğe giren 4681 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanunu ile ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin yönetim, işleyiş ve uygulamalarını yerinde görmek, incelemek, bilgi almak ve tespitlerini rapor haline getirerek yetkili ve ilgili mercilere sunmak üzere mevzuat ve taraf olunan uluslararası sözleşmelerle belirlenen ilkeler çerçevesinde, Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları oluşturulmuştur. Kanun'un 2'nci maddesine göre; biri başkan olmak üzere beş asıl, üç yedek üyesi 4 yıllığına görevlendirilen izleme kurulları, adli yargı adalet komisyonlarınca, yargı çevrelerinde ceza infaz kurumu veya tutukevi olması durumunda kurulmaktadır. İzleme kurullarının yetki alanları, adli yargı adalet komisyonunun bulunduğu yargı çevresi ile sınırlı olup yargı çevresinde müdürlük teşkilatı olan birden çok ceza infaz kurumu ve tutukevi bulunması halinde buna uygun sayıda izleme kurulu oluşturulabilmektedir.

6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde, izleme kurullarının özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere düzenlemiş oldukları ziyaretlere ilişkin raporların Kurumumuzca incelemesi ve değerlendirilmesi öngörülmüş olup bu kapsamda izleme kurullarının faaliyetleri takip edilmektedir.

17.6.2021 tarihli ve 7328 sayılı Kanun'un 1'inci maddesiyle "izleme kurullarının görev ve yükümlülükleri" arasına ceza infaz kurumları ve tutukevleri ile ilgili tespitlerini ve aldıkları bilgileri değerlendirerek en az dört ayda bir düzenledikleri raporların bir örneğini TİHEK'e gönderme görevi yüklenmiştir. İzleme kurullarına verilen bu görev sonrası, kurulların raporları periyodik olarak Kurumumuza gönderilmeye başlanmıştır. İzleme kurullarından gelen raporlar düzenli olarak arşivlenmesinin yanı sıra UÖM ziyareti öncesi planlama aşamasında ve ziyaret sonrası raporlama aşamasında kullanılmaya başlanmıştır.

2022 yılı içerisinde ülke çapında faaliyet yürüten 149 izleme kurulu tarafından; 399 ceza infaz kurumu, hastane mahkûm koşulları ve adliye nezarethaneleri toplam 1952 defa ziyaret edilmiş, bu ziyaretler sonucunda 1245 adet rapor hazırlanmıştır. Söz konusu raporlarda toplam 1839 öneri ve tavsiyede bulunulmuştur.

İzleme kurullarının önerileri ağırlıklı olarak; infaz uygulamaları, ıslah çalışmaları, sağlık, yaşam şartları, i guvenlik hizmetleri, sevk ve nakil işlemleri, fiziki yapı ve personele ilişkin konuları içermektedir. İzleme kurullarının vermiş olduğu öneri/tavsiyelerin 1179'u yıl içerisinde yerine getirilmiş olup yerine getirilme oranı %64'tür. Yerine getirilmede zorluk yaşanan konular ağırlıklı olarak fiziki yapı ve personele ilişkin (özellikle tabip ve diş tabibi eksikliği) konuları içermektedir. Bu konuların da yıllık yatırım planları ve Sağlık Bakanlığı ile yürütülecek çalışmalarla birlikte çözüme kavuşturulacağı öngörülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Kişilerin Özgürlüğünden Mahrum Bırakıldığı Yerler

OPCAT, bir kamusal makamca verilen emir üzerine veya bu kamusal makamın onayı ile oluşturulmuş, özgürlüğünden mahrum bırakılmış ya da bırakılabilecek olan kişilerin buldukları her türlü alanı alıkonulma yeri olarak tanımlamıştır.¹⁰ Hangi merkezlerin UÖM kapsamına dâhil olduğuna ilişkin ulusal veya uluslararası düzeyde herhangi bir normda sınırlama söz konusu değildir. Bu nedenle insan hakları konseptine uygun olarak bu merkezlerin genişletici yorumla ele alınması uygun olacaktır. Bu geniş tanım çerçevesinde, UÖM'lerin izleme ziyaretleri yapabileceği yerler; ceza infaz kurumları ve nezarethaneler ile sınırlı olmayıp akıl ve ruh sağlığı hastaneleri, geri gönderme merkezleri, havalimanı transit geçiş alanları, gözaltı araçları ve adliyelerin mahpuslara ayrılan geçiş alanları gibi pek çok farklı alanı kapsamaktadır.¹¹ Dolayısıyla, 6701 sayılı Kanun kapsamında, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı tüm yerlere UÖM ziyareti düzenlenebilmektedir.

2022 yılında UÖM görevi kapsamında TİHEK, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı ceza infaz kurumlarına, Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı nezarethanelere, akıl ve ruh sağlığı hastanelerine, geri gönderme merkezlerine, adliye mahpus bekleme alanlarına (adliye nezarethaneleri), çocuk evleri sitelerine, kabul ve barınma merkezlerine, rehabilitasyon ve/veya özel bakım merkezlerine ve havalimanı transit geçiş alanlarına ziyaretler düzenlemiştir.

UÖM, aynı zamanda merkezlerde tutulanlar açısından da bir kamu hizmeti mahiyetindedir. Ülkesel düzeyde çalışmalar icra eden UÖM, bu merkezlerde kalan ve görece büyük bir nüfusa erişen bir kitleye hizmet sunmaktadır.

Tablo 1: Kişilerin Özgürlüğünden Mahrum Bırakıldığı Yerlere İlişkin Sayısal Veriler

Alıkonulma Merkezleri	Merkezlerin Bağlı, İlgili veya İlişkili Olduğu Kurumlar	Hizmet Veren Kurum Sayısı	Kapasitesi
Ceza İnfaz Kurumları	Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	399	289.974
Nezarethaneler	İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü	4.256	-
Nezarethaneler	İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı	1028	2088 (*Nezarethane oda sayısı)
Geri Gönderme Merkezleri	İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı	30	17.800
Psikiyatri Merkezleri (Hastane)	Sağlık Bakanlığı	9	3.531
Psikiyatri Merkezleri (Klinik)	Kamusal ve Özel Klinikler	318	8.087

Ziyaret edilen alıkonulma yerlerinin yöneticileri ve personeli ile bu yerlerin gözetim ve denetiminden sorumlu makamlar, genel olarak, OPCAT ile kurulan sistemin öngördüğü iş birliğinde bulunma ve yapıcı diyalog kurma gereklerine uygun bir biçimde TİHEK ile iş birliği içinde hareket etmiş, ziyaret heyetlerinin alıkonulma yerlerindeki bina ve eklentilerin tümüne erişimini ve rastgele seçilen kişilerle personel olmadan görüşme yapmasını sağlamış, ortak alanlarda incelemelerde bulunulmasında, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında olumlu bir tutum içerisinde olmuştur.

UÖM olarak TİHEK'in, alıkonulma yerlerinde şeffaflığı sağlayarak suistimallerin önlenmesi için oluşturulan düzenli ziyaret sistemine ve muhatap makamlarla diyalog ve iş birliğine dayalı bir görev

¹⁰ OPCAT, Madde 4/1.

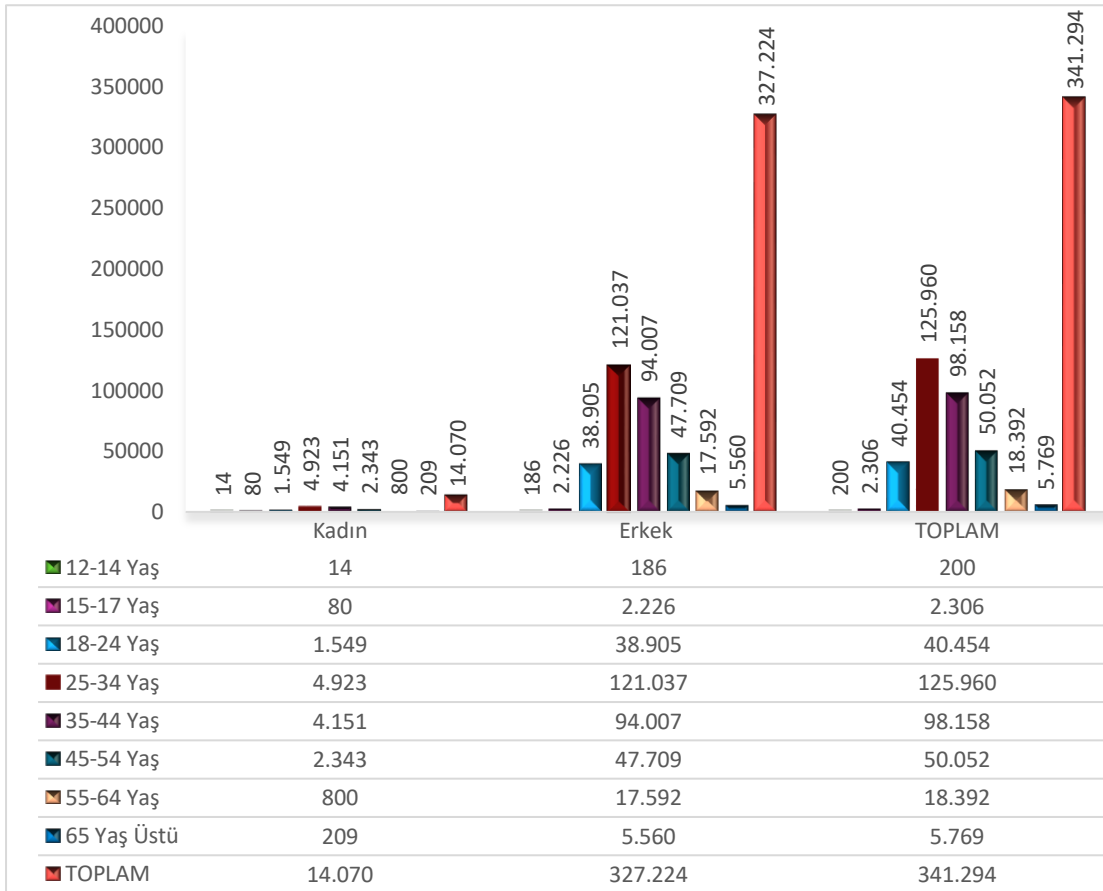
¹¹ TİHEK, 20 Soruda Ulusal Önleme Mekanizması Rehberi, Soru 7.

yürüttüğü ve alıkonulma yerlerinde gerçekleştirdiği düzenli ziyaretlerin izleme mahiyetinde olduğu dikkate alındığında, ilgili makamların yaklaşımı takdirle karşılanmakta ve söz konusu yapıcı iletişimin gelişerek devam etmesi arzulanmaktadır.

2.1.1. Ceza İnfaz Kurumları

Hem tarihsel süreçte ortaya çıkışlarının daha eski olması hem de kalış süresi ve kapasiteleri açısından ceza infaz kurumları, UÖM kapsamında en sık gündeme gelen merkezlerdir. Bu bağlamda TİHEK, UÖM görevi doğrultusunda ceza infaz kurumlarının izlenmesine yoğunlaşmıştır. Türkiye’de 2022 yılı sonu itibarıyla toplam ceza infaz kurumu sayısı 399 olup bunların toplam kapasitesi 289.974’tür. Kurumların toplam mevcudu ise 2022 yılı sonu itibarıyla izinli olanlar da dâhil 341.294’tür.¹² Bunların 14.070’ini kadınlar¹³, 5.769’unu yaşlılar (65 yaş üstü)¹⁴, 285’ini ise engelli mahpuslar¹⁵ oluşturmuştur. 2022 yılında daha donanımlı 22 ceza infaz kurumu açılmış, 6 ceza infaz kurumu ise uluslararası normlara uymadığı ve fiziki şartları ile kapasiteleri itibarıyla eğitim ve iyileştirmenin kısıtlı yapıldığı ya da hiç yapılamadığı gerekçesiyle kapatılmıştır.¹⁶ Böylelikle 2006-2022 yılları arasında toplam 269 ceza infaz kurumu açılmış, 281 ceza infaz kurumunun ise faaliyetine son verilmiştir.

Grafik 5: 31.12.2022 Tarihi İtibarıyla Ceza İnfaz Kurumlarında Barındırılan Mahpusların Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Dağılımı¹⁷

12 Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü Haber Bülteni, Ceza İnfaz Kurumlarının 31 Aralık tarihi itibarıyla sayısı, kapasitesi, personel durumu ve nüfusu, 2016-2022, <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cte-istatistikleri-bulteni29092022032841>, E.T: 5/10/2023.

13 Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü Haber Bülteni, Ceza İnfaz Kurumlarının 31 Aralık tarihi itibarıyla Cinsiyet, Statü ve Uyrak Dağılımı, 2016-2022, <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cte-istatistikleri-bulteni29092022032841>, E.T: 5/10/2023.

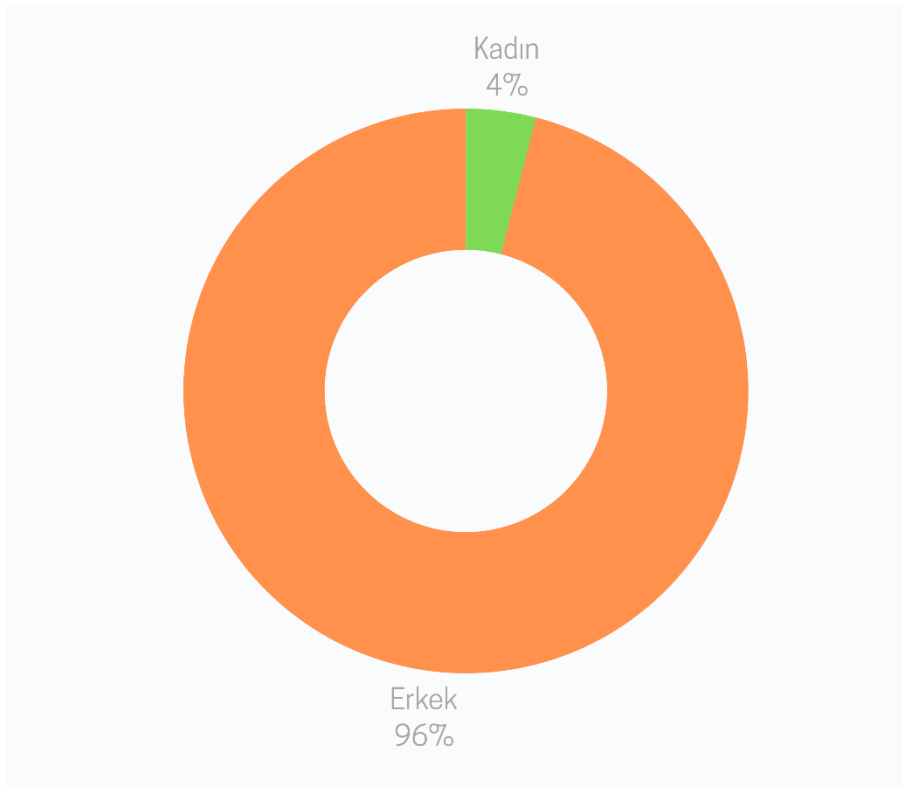
14 Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü Haber Bülteni, Ceza İnfaz Kurumlarının 31 Aralık tarihi itibarıyla Cinsiyet, Cari Yaş ve Uyrak Dağılımı, 2016-2022, <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cte-istatistikleri-bulteni29092022032841>, E.T: 5/10/2023.

15 Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifhaneleri Genel Müdürlüğü, 15.02.2023 tarihli ve E-81509476-209.03.02[209.03.02-2023]-1536/24986 sayılı yazısı.

16 Ceza ve Tevkifhaneleri Genel Müdürlüğü, Ceza İnfaz Kurumlarımız, Genel Bilgi, <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cik-genel-bilgi>, E.T. 13/11/2023.

17 Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, Ceza İnfaz Kurumlarının 31 Aralık tarihi itibarıyla Cinsiyet, Cari Yaş ve Uyrak Dağılımı, 2016-2022.

Grafik 6: 31.12.2022 Tarihi İtibariyle Ceza İnfaz Kurumlarında Barındırılan Mahpusların Cinsiyete Göre Oransal Dağılımı

2022 yılında UÖM tarafından 25 ceza infaz kurumu ziyaret edilmiştir. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele, idare ve görevlilerin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilmektedir. UÖM tarafından yapılan ziyaretlerde bu kurumlardaki yaşam; etkinlik olanaklarından mahpuslar ve personel arasındaki ilişkilere, sağlık hizmetlerine erişimden dış dünya ile iletişime kadar birçok yönden ele alınmaktadır.

UÖM misyonu bağlamında gerçekleştirilen ziyaretlerde yapılan gözlemler neticesinde genel olarak ceza infaz kurumlarında, idarenin ve personelin mahpuslara karşı olumlu bir tutum içerisinde olduğu¹⁸, personel hakkında şikâyet bulunduğu ise; soruşturma başlatıldığı, kötü muamelede bulunan personelin tespiti halinde gereken tedbir ve disiplin işlemlerinin yerine getirildiği anlaşılmıştır.¹⁹ Keza, dilekçe hakkının kullanılması konusunda da yaygın bir sorun ile karşılaşmamakla birlikte²⁰ yaşanan aksaklıklara ilişkin ilgili kurumlara tavsiyelerde bulunulmuştur.²¹

Bununla birlikte, bazı ceza infaz kurumlarında, mahpusların yaşam alanlarını olumsuz etkileyen kalabalıklaşma sorunu olduğu görülmüştür.²² Geçmiş yıllarda çok daha yüksek düzeyde görülen ve COVID-19 pandemisi kapsamında verilen izinlerin de etkisiyle azalan kalabalıklaşma sorunu, hiç şüphesiz sadece

18 TİHEK, Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/46, Ankara, 2022, para. 25; TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/66, Ankara, 2022, para. 42; TİHEK, Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/10, Ankara, 2023, para.32; TİHEK, Sinop Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/13, Ankara, 2023, para. 32; TİHEK, İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu, Rapor No: 2023/15 Ankara, 2023, para. 59; TİHEK, Yalova A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu, Rapor No: 2023/1, Ankara, 2023, para 29.

19 TİHEK, Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 94; TİHEK, Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/41, Ankara, 2022, para. 88; TİHEK, Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu, Rapor No: 2023/3, Ankara, 2023, para. 42; TİHEK, Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 32.

20 TİHEK, A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/61, Ankara, 2022, para. 46; TİHEK, Karadeniz Ereğli A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu, Rapor No: 2023/8, Ankara, 2023, para.42; TİHEK, Sinop Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 33; TİHEK, Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 89; TİHEK, Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/21, Ankara, 2023, para. 31; TİHEK, Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu Rapor No: 2023/35, Ankara, 2023, para. 32; TİHEK, Hakkâri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/19, Ankara, 2023, para. 89.

21 TİHEK, Amasya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/17, Ankara, 2023, para. 90; TİHEK, Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 62; TİHEK, Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/23, Ankara, 2023, para. 105; TİHEK, Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/7, Ankara, 2023, para. 103.

22 TİHEK, Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 29; TİHEK, Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 29; TİHEK, Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 20; TİHEK, Bodrum S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para.17; TİHEK, Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para.18.

fiziksel koşulları değil, ceza infaz kurumundaki tüm yaşamı etkilemektedir. AiÖK'nin de belirttiği üzere; *“Bir ceza infaz kurumundaki bütün hizmetler ve faaliyetler, planlanandan daha çok kişinin olması durumunda olumsuz yönde etkilenecek; söz konusu tesisteki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca ceza infaz kurumundaki veya ceza infaz kurumunun bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, fiziksel açıdan insanlık dışı veya küçültücü düzeye gelebilecektir.”*²³ Dolayısıyla kapasite üstü mahpus barındıran ceza infaz kurumları ile ilgili durumun genel bir planlama çerçevesinde gözden geçirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir. AiÖK ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi de, ceza infaz kurumlarındaki nüfusu azaltmak için ceza infaz kurumlarına yatırım yapmak yerine, tutukluluk ve mahkûmiyet ile ilgili mevcut yasaların gözden geçirilmesi ve yarı özgürlük, açık rejimler, ceza infaz kurumundan ayrılma (izin) veya ceza infaz kurumu dışında bir yere yerleştirme gibi alternatif uygulamaların mümkün olabildiği ölçülerde kullanılması gerektiğini ifade etmektedir.²⁴ Bu kapsamda 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da düzenlenen denetimli serbestlik, koşullu salıverilme, kamuya yararlı bir işte çalıştırma gibi yaptırım seçenekleri ve diğer özel infaz usulleri ceza infaz kurumlarındaki kalabalıklaşma sorununa çözüm üretmek bakımından faydalı uygulamalardır.²⁵

2022 yılı içerisinde öne çıkan bir diğer konu fiziksel koşullara ilişkindir. Bu kapsamda bazı ceza infaz kurumlarında bakım ve onarım ihtiyacı olduğu, bina yalıtımının yetersiz kalması sebebiyle ısınma sorunlarının yaşanabildiği, eski yatakların değiştirilmesi gerektiği, sıcak su miktarının yetersiz kaldığı, hijyen koşullarının yeterince sağlanamadığı tespit edilmiş ve bunlara ilişkin tavsiyelerde bulunulmuştur.²⁶ Ziyaret edilen ceza infaz kurumlarının büyük bir çoğunluğunda çamaşırhane bulunduğu veya uygun bir alanda çamaşır makinesi ile kurutma makinesinin bulundurulduğu ve mahpusların genellikle belli bir ücret karşılığında çamaşırlarını yıkayabildikleri görülmüştür. Bu noktada yaşanan problemlerin genellikle çamaşırların iyi yıkanmaması veya kurutma makinesi ile çamaşırların kurutulduğu kurumlarda, çamaşırların tam olarak kurumadan mahpuslara verilmesi şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Çamaşırların iyi temizlenmeden veya nemli bir şekilde verilmesinin toplu yaşanan alanlarda cilt rahatsızlıklarına sebep olma riski doğurabileceği bilindiğinden ceza infaz kurumlarının bu noktada gereken hassasiyeti göstermeleri beklenmektedir.²⁷ Yapılan ziyaretlerde çamaşırhanesi bulunmayan ve mahpusların kendi imkânları ile çamaşırlarını yıkadıkları ceza infaz kurumlarıyla da karşılaşmıştır.²⁸ Bu ceza infaz kurumlarında uygun bir alanın çamaşırhane olarak tahsis edilmesi tavsiye edilmiştir.²⁹

Sağlık hakkına erişimde; acil müdahale, muayene, tedavi, ilaç temini ve kronik rahatsızlığı olanların sağlık durumunun takip edilmesi konularında genel olarak iyi işleyen bir sistem olduğu görülmüş; yaygın bir sorun gözlenmemiştir. Ancak, bazı kurumlarda yoğunluk nedeniyle acil durumlar dışındaki sağlık taleplerine gecikmeli cevap verilebildiği görülmüştür.³⁰ Bazı kurumlarda ise sağlık kayıtlarına ilişkin az sayıda sorun olabildiği, bu sorunların kimi zaman mahpusların sevk edildikleri hastanelerden kaynaklandığı gözlenmiştir.³¹

23 AiÖK, 2. Genel Rapor, [CPT/Inf (92) 3], para. 46.

24 AiÖK, 11. Genel Rapor, [CPT/Inf (2001) 16], para. 28; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Üye Devletlere, Ceza infaz Kurumunun Aşırı Kalabalıklaşması ve Ceza infaz kurumu Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 Sayılı Tavsiye Kararı, para. 9.

25 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 105-110'uncu maddeleri.

26 TİHEK, Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 99,101,102; TİHEK, Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 90; TİHEK, Tunceli A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 79, 82; TİHEK, Ardahan Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 68; TİHEK, Yalova A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 58; TİHEK, Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 73-75; TİHEK, Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 95, 97; TİHEK, Karadeniz Ereğli A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 63, 64, 67, 71; TİHEK, Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 91; TİHEK, Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 60; TİHEK, Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 73-74; TİHEK, Sinop Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 84; TİHEK, İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 125; TİHEK, Amasya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 83, 85; TİHEK, Hakkâri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 83; TİHEK, Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 93, 96, 97.

27 TİHEK, Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 75; TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 91; TİHEK, Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para.100.

28 TİHEK, Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para.39; TİHEK, Hakkâri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 29; TİHEK, İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 55.

29 TİHEK, Hakkâri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 84; TİHEK, İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 126.

30 TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 73; TİHEK, Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 80.

31 TİHEK, Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/9, Ankara, 2023, para. 43; TİHEK, Sincan Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/34, Ankara, 2023, para. 42; TİHEK, Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/12, Ankara, 2023, para. 38.

Sağlık hizmetlerine ilişkin tespit edilen sorunların bir kısmı (kayıtlardaki eksikler gibi) ziyaret heyetlerinin doğrudan müdahalesi ve önerileri doğrultusunda anlık olarak çözülmüşken diğer sorunlara ilişkin olarak ilgili kurumlara tavsiyelerde bulunulmuş ve takipleri yapılmıştır.

Sağlık hizmetleri ile bağlantılı olarak sorun gözlemlenen bir diğer husus hastaneye sevk kararı verilen tutulanların, jandarma personelinin yetersiz olmasından kaynaklı olarak gecikmeli bir şekilde hastaneye sevk edilmesidir.³² Bu sorun ülke genelini kapsayan bir durum olarak gözlenmemiş, münferit bir sorun olarak gözlenmiştir.

Sağlık hizmetlerini tamamlayıcı mahiyette olan psiko-sosyal hizmetlerle ilgili olarak da yaygın bir sorun tespit edilmemiştir. Psiko-sosyal servislerin genel olarak işler ve erişilebilir olduğu, tutulanların görüşme taleplerine olumlu cevap verildiği ve düzenli görüşmelerin gerçekleştirildiği görülmüştür.

Merkezlerde düzenli olarak Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulduğu, Risk ve İhtiyaç Raporu sonucunda mahpusun risk durumuna göre yardım programı başlatıldığı ve takibinin yapıldığı ifade edilmiştir. Psiko-sosyal servislerde öfke kontrolü, uyuşturucu madde, salıverilme öncesi mahkûm gelişimi, intihar ve kendine zarar verme, özel güvenlik ve denetim programı düzenlendiği; ayrıca mahpuslarla bireysel görüşmeler yapıldığı gözlenmiştir.³³ Nadir de olsa bazı merkezlerde ARDEF formlarının alanında uzman olmayan personel tarafından doldurulduğu görülmüştür.³⁴ Bu hususun düzeltilmesi için gerekli tavsiyelerde bulunulmuştur.³⁵ Ayrıca kimi merkezlerde herhangi bir tehdit/tehlike durumu olmamasına rağmen görüşmelerin mahremiyetini engelleyecek tarzda idari memur gözetimi olduğu anlaşılmış; bu hususun düzeltilmesi için ilgili kuruma tavsiyede bulunulmuştur.³⁶ Bazı kurumlarda ise, bireysel ya da toplu görüşme imkânı için fiziki ortamların henüz oluşturulmadığı³⁷, bu yönde çalışmaların devam ettiği görülmüştür. Bu kurumlara da ilgili alanların ivedilikle oluşturulması hususunda tavsiyede bulunulmuştur.³⁸

Sağlık hakkıyla bağlantılı olarak değinilmesi gereken bir diğer husus beslenmedir. Uluslararası standartlar uyarınca tüm mahpuslara sağlıklı olmaları için besin değeri yeterli ve iyi hazırlanmış yemekler verilmelidir.³⁹ Yapılan ziyaretlerde listeye uygun yemek çıkarılması ve numunelerin saklanması hususunda bir sorun tespit edilmemiştir. Bununla birlikte bazı ceza infaz kurumlarında yaş, sağlık veya dini ve kültürel değerler sebebiyle farklı diyet menülere ihtiyaç duyan mahpuslar için özel yemek menüsü çıkarılmasıyla ilgili problemler yaşandığı ziyaretler esnasında görülmüştür.⁴⁰

2021 Yılı Ulusal Önleme Mekanizması raporunda da işaret edildiği gibi, beslenme hususunda temel konulardan birisi de iâşe bedelleridir. İaşe bedelleri kapsamında yemek sunulması gerekliliği, yemeklerin miktar, tat ve çeşitliliğine etki edebilmektedir.⁴¹ İaşe bedelleri konusundaki gözlemler neticesinde Adalet Bakanlığına tavsiyede bulunulmuştur.⁴²

32 TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 73; TİHEK, Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 50; TİHEK, Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 60, 61.

33 TİHEK, Ardahan Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/65, Ankara, 2022, para. 60; TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 80; TİHEK, Amasya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 68-70; TİHEK, Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 53; TİHEK, Yalova A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para 40; TİHEK, Sinop Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 4; TİHEK, Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 83-87.

34 TİHEK, Tunceli A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 69; TİHEK, Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 42.

35 TİHEK, Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 92.

36 TİHEK, Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 104; TİHEK, Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 106; TİHEK, Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 114; TİHEK, Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 102; TİHEK, Bodrum S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/31, Ankara, 2023, para. 58.

37 TİHEK, Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 75; TİHEK, Tunceli A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 68; TİHEK, Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 58.

38 TİHEK, Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 107; TİHEK, Tunceli A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 93; TİHEK, Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 82.

39 Nelson Mandela Kuralları, Madde 22/1.

40 TİHEK, Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 45; TİHEK, Tunceli A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 75; TİHEK, Amasya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 72; TİHEK, Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 57.

41 TİHEK, Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 90; TİHEK, Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 51; TİHEK, Silivri 5 No.lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 55.

42 TİHEK, Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 113; TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 103.

6.5.2005 tarihli ve 25978 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumu Personelinin İaşe Yönetmeliği’nin 5’inci maddesine dayanılarak günlük iaşe bedeli 15.11.2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere; hükümlü ve tutuklular ile görevi başında bulunan personel için 22,00 TL’den 50,00 TL’ye, ceza infaz kurumlarında barındırılan çocuk hükümlü ve tutuklular için 44,00 TL’den 75,00 TL’ye, kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklar ile süt emziren hükümlü ve tutuklu anneler ve hamileler için 44,00 TL’den 75,00 TL’ye yükseltilmiştir.

Özel ihtiyaç sahibi mahpus gruplarının koşulları ve onlara yönelik muamelenin izlenmesi de UÖM ziyaretlerinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. 2022 yılı içerisinde yapılan ziyaretlerde görülmüştür ki; bazı ceza infaz kurumlarında engelli, yaşlı ve hasta mahpusların kullanımına uygun olarak tasarlanmış oda ve koşullar, ortak kullanım alanları ile banyo ve tuvaletler mevcutken⁴³, bazılarında ise bu husus yeterince dikkate alınmamıştır.⁴⁴ Ayrıca ceza infaz kurumlarında, revirin genelde üst katlarda yer almasının ve asansör gibi imkânların bulunmamasının fiziksel engeli bulunan mahpusların revire ulaşımını zorlaştırmakta olduğu tespit edilmiştir.⁴⁵ Ziyaret edilen kurumların yalnızca iki tanesinde Braille alfabesinde yazılmış kitapların bulunduğu görülmüştür.⁴⁶ Bu bağlamda 2022 yılı ziyaret raporlarında, erişilebilirlik konusunda tespit edilen eksikliklerin giderilmesi hususunda 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun⁴⁷ ve Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi⁴⁸ çerçevesinde tavsiyelerde bulunulmuştur.⁴⁹

Ceza infaz kurumlarında kalan yabancı uyruklu mahpus sayısı her geçen yıl daha da artmaktadır. Yapılan ziyaretlerde ceza infaz kurumlarının yabancı uyruklu mahpusların özel ihtiyaçlarını mümkün olduğunca gözetmeye özen gösterdiği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte bazı problemlerin varlığı da tespit edilmiştir.

Bu problemler; tercümana erişimin kısıtlı olması, farklı dillerde yayın yapan televizyon kanallarının bulunmaması, yabancı dillerde basılmış kitapların kütüphanelerde yer almaması ve yine yabancı dillerde basılmış mahkûm bilgilendirme formlarının olmaması şeklinde sıralanabilir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 12 sayılı tavsiye kararında da belirtildiği gibi yabancı uyruklu mahpuslara insan haklarına saygı gösterilerek ve özel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak muamele edilmelidir.⁵⁰ Bu doğrultuda tespit edilen sorunlarla ilgili eksikliklerin giderilmesi noktasında tavsiyelere yer verilmiştir.⁵¹

Ceza infaz kurumlarında istihdam olunan personelin nitelikli ve çeşitlendirilmiş eğitim almaları, sunulacak hizmetin kalitesine doğrudan etki edebilecek bir husustur. Kapalı kurumların hassasiyet gerektiren yönetimi, kalifiye personel istihdamının özellikle öncelenmesini gerektirmektedir.

Ceza infaz sisteminde görev alan personelin eğitiminin, personel ve mahpuslar arasında olumlu bir iletişim kurulmasında büyük önem taşıdığı muhakkaktır. AİÖK tarafından ifade edildiği üzere; insani bir ceza infaz kurumu sisteminin temel taşı, mahpuslarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş ceza infaz kurumu personeli olup

43 TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 22; TİHEK, Sinop Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 14; TİHEK, Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 25.

44 TİHEK, Burdur Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/56, Ankara, 2022, para. 13; TİHEK, Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 28; TİHEK, Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu para. 25; TİHEK, Hakkâri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para.19.

45 TİHEK, Burdur Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 80.

46 TİHEK, Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 74; TİHEK, Burdur Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para.75.

47 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un “Tanımlar” başlıklı 3’üncü maddesinin (f) bendi: “Erişilebilirlik: Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasını, (...) ifade eder.” Mezkûr Kanun’un “Erişilebilirlik” başlıklı 7’inci maddesinin birinci fıkrası: “Yapılı çevrede engellilerin erişilebilirliğinin sağlanması için planlama, tasarım, inşaat, imalat, ruhsatlandırma ve denetleme süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluk sağlanır.”

48 Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi, (2009) 9’uncu maddesinin birinci fıkrası: “Taraf Devletler engellilerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dâhil olacak şekilde bilgi ve iletişim alanlarına, hem kırsal hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirler alacaklardır. (...)”; Mezkûr Sözleşme’nin 14’üncü maddesinin ikinci fıkrası: “Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme’nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.”

49 TİHEK, Burdur Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 103; TİHEK, Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 72; TİHEK, Hakkâri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para.78.

50 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (2012) 12 sayılı Tavsiye Kararı Kural 3 ve yorumu.

51 TİHEK, Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 106; TİHEK, Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 110; TİHEK, Burdur Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 100,102; TİHEK, Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 83; TİHEK, Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 64; TİHEK, Hakkâri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 86; TİHEK, Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 106.

ceza infaz kurumu personeli ve mahpuslar arasında yapıcı ve olumlu ilişkilerin oluşması, sadece kötü muamele riskini azaltmakla kalmayacak, aynı zamanda kontrol ve güvenliği de artıracak; bunun sonucu ceza infaz kurumu personelinin işi daha tatminkâr hale gelecektir.⁵²

Adalet Bakanlığının son yıllarda yoğun olarak icra ettiği hizmet içi ve hizmet öncesi yoğun eğitim programları⁵³, bu noktada önemli mesafelerin alınmasını sağlamıştır. Bununla beraber genel insan hakları eğitimlerinin yanında uygulamada örnekleri görülen çeşitlendirilmiş eğitim programlarının daha yoğun icra edilmesinin kamu hizmetinin sunulmasına olumlu katkı sağlayacağı da değerlendirilmektedir. Bu durumdan hareketle Kurumumuz ziyaret raporlarında hem insan haklarını hem de farklı alanları içeren eğitimlere ilişkin önerilere yer vermiştir.⁵⁴ Bu kapsamda sadece infaz ve koruma memurları ile sınırlı bir eğitim değil, tüm kurum personeline yönelik eğitimlerin yürütülmesi gerekmektedir.

Personelin, ceza infaz sisteminin temel insani değerlere uygun bir biçimde işleyişindeki rolü dikkate alındığında, eğitimin yanı sıra mesleklerini gereğince icra edebilmeleri için tüm personele uygun çalışma koşullarının sağlanması gerektiği de hatırlanmalıdır. Personel sayısının yetersiz olduğu durumlarda, temel güvenlik ve yönetim gerekliliklerinin sağlanabilmesi için fazla mesai yapılması gerekebileceğinden personelin stres düzeyinde aşırı artış sözü konusu olabilecek, personelin performans düzeyi düşecek, bu durum ise ceza infaz kurumu ortamında gerilimi artırabilecektir.⁵⁵ Dolayısıyla UÖM, gerçekleştirdiği ziyaretlerde personel eksikliği tespit ettiğinde bu eksikliğin giderilmesi için tavsiyede bulunmaktadır.⁵⁶

Bu bağlamda, 2022 yılı ziyaretlerinde karşılaşılan sorun alanlarından biri, çeşitli meslek gruplarından personelin istihdamındaki yetersizliklere ilişkindir. Bazı ceza infaz kurumlarında düzenli olarak görev yapan bir aile hekimi⁵⁷ ve/veya dış hekiminin⁵⁸, bazılarında bir psikoloğun bulunmadığı,⁵⁹ bazılarında ise sosyal çalışmacıya ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiş;⁶⁰ önemine binaen konuya ilişkin tavsiyeler ilgili raporlarda yer almıştır.⁶¹

2.1.2. Nezarethaneler

Ceza yargılaması kapsamında haklarındaki işlemler tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar şüpheli veya sanıkların bekletilmesi amacıyla yapılmış olan nezarethaneler, nispeten kısa süreli özgürlükten yoksun bırakılma yerleri olsa da işkence ve kötü muamele yasağı bağlamında temel birtakım güvencelerin önem arz ettiği mekânlardır.

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki il, ilçe ve şube müdürlükleri ile polis merkezi amirlikleri nezdinde toplam 4.256 nezarethane bulunduğu bildirilmiştir.⁶²

52 AİÖK, 11. Genel Rapor, [CPT/Inf (2001) 16], para.26.

53 Örneğin 2022 yılı CTE Personel Eğitim Programında çok yönlü ve çok boyutlu bir eğitim programı icra edilmiştir.

<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/ceza-ve-tevkifevleri-genel-mudurlugu-personeli-2022-yili-egitim-planeti21032022025343>, E.T: 20.2.2023

54 TİHEK, Tunceli A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 87; TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 86; TİHEK, Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 85; TİHEK, Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para 72; TİHEK, Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 101; TİHEK, Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 107; TİHEK, Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 67; TİHEK, Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para.94; TİHEK, Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para.92; TİHEK, Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para.117-119; TİHEK, Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para.79; TİHEK, Diyarbakır Çocuk ve Genç Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/41, Ankara, 2023, para.78; TİHEK, Sincan Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 73.

55 Nelson Mandela Kuralları Madde 74.

56 TİHEK, Sincan Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 77.

57 TİHEK, Hendek Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/39, Ankara, 2023, para. 35; TİHEK, Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 53; TİHEK, Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 43.

58 TİHEK, Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 56; TİHEK, Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 53; TİHEK, Tunceli A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 62; TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 72.

59 TİHEK, Karadeniz Ereğli A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 57; TİHEK, Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 42.

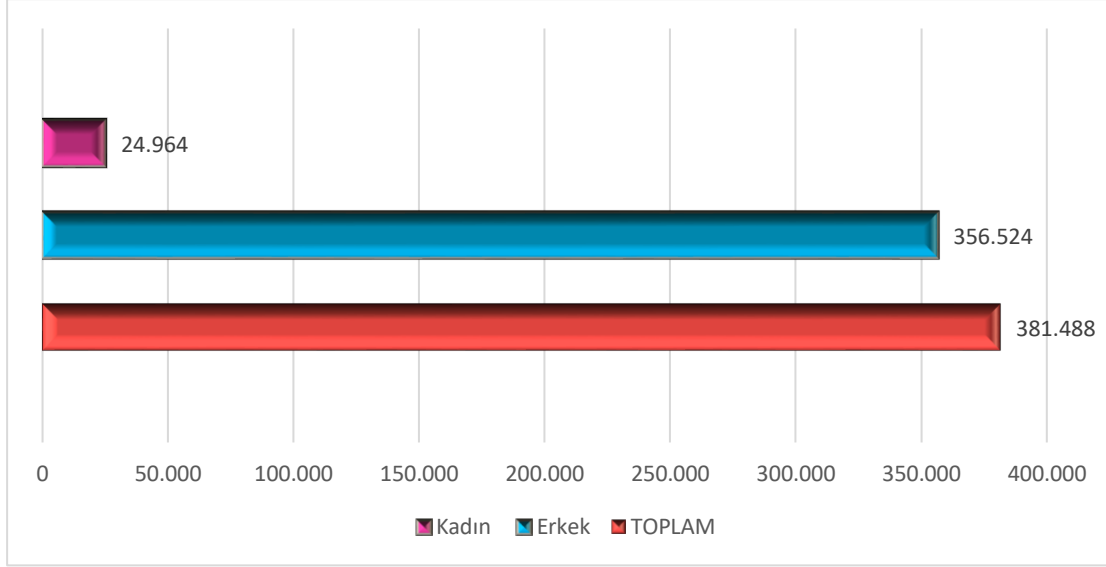
60 TİHEK, Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 20; TİHEK, Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 93.

61 TİHEK, Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 97, 99; TİHEK, Karadeniz Ereğli A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 70; TİHEK, Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 92; TİHEK, Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 85; TİHEK, Hendek Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 83; TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 106.

62 İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, 24.01.2023 tarihli ve 23346125 -61226-2023012314133036744 sayılı yazı.

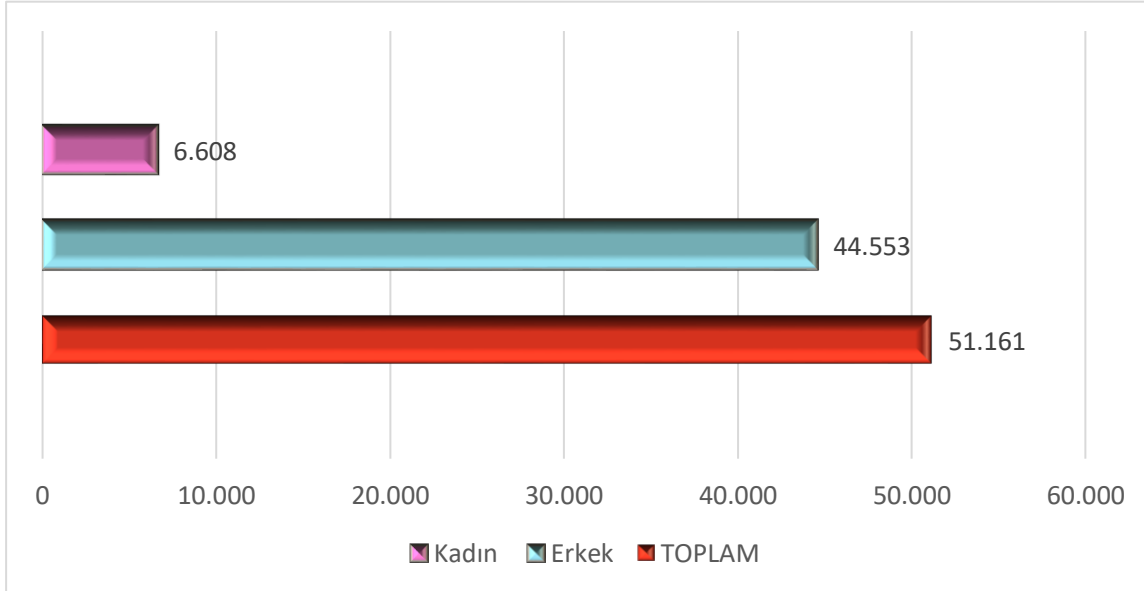
İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde ise 1116'sı erkek, 972'si kadın tutulanlar için ayrılmış 2088 oda kapasiteli 1028 nezarethane bulunmakta olup 2022 yılı boyunca bu nezarethanelerde tutulan kişi sayısı; 10'u engelli olmak üzere 51.161'dir.⁶³

Grafik 7: Gözaltına Alınan Kişi Sayısının Cinsiyete Göre Dağılımı (Emniyet Genel Müdürlüğü)

TİHEK tarafından UÖM görevi kapsamında 2022 yılı içerisinde tamamı il emniyet müdürlükleri bünyesindeki nezarethaneler olmak üzere toplam 10 nezarethane ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ayrıca ikisi de takip ziyareti olmak üzere iki havalimanı transit geçiş merkezine⁶⁴ ve iki adliye nezarethanesine⁶⁵ gerçekleştirilen ziyaretler sonucunda hazırlanan ve gözlemlere ilişkin tespit ve tavsiyeleri içeren raporlar kamuoyuna sunulmuştur.⁶⁶ Bütün bu alıkonulma yerlerine ilişkin sayısal veriler aşağıda paylaşılmaktadır.⁶⁷

Grafik 8: Gözaltına Alınan Kişi Sayısının Cinsiyete Göre Dağılımı (Jandarma Genel Komutanlığı)

⁶³ İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 17.01.2023 tarihli ve 83195421-804.01-16278295 sayılı yazı.

⁶⁴ Transit geçiş merkezleri nezarethane niteliği taşımamaktadır. Bu merkezler bakımından, geri gönderme merkezlerinde olduğu gibi, sınır dışı edilmek üzere idari gözetim kararı ile özgürlüğünden yoksun bırakılan yabancılara ilişkin ilke, standart ve güvenceler söz konusu olmaktadır. Fakat bu merkezlerle ilişkin veriler nezarethane bölümünde incelenecektir.

⁶⁵ Adliye mahpus bekleme alanlarına ilişkin ziyaret verileri de bu bölümde incelenecektir.

⁶⁶ Bkz. TİHEK, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/26, Ankara, 2022; TİHEK, Ankara Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/48, Ankara, 2022.

⁶⁷ Bkz. Grafik 8-11.

UÖM, gerçekleştirdiği ziyaretlerde gözaltı sürecine ilişkin olarak Anayasa, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği gibi ulusal, AİÖK standartları gibi uluslararası standartlar ile öngörülen güvencelere uyulup uyulmadığını dikkatle incelemektedir. Bu çerçevede, UÖM ziyaretlerinde özellikle tespit edilmeye çalışılan üç temel mekanizma; kişinin bir yakınına gözaltına alındığının bildirilip bildirilmediği, müdafî yardımından yararlanıp yararlanmadığı ve sağlık kontrolünden geçip geçmediğidir.⁶⁸ Zira bu uygulamalar kötü muamelenin önüne geçebilmek açısından önemli bir güvence oluşturmaktadır. Anılan güvencelerin etkin bir şekilde hayata geçirilmesinin ön koşulu ise, gözaltına alınan kişinin sahip olduğu haklar konusunda bilgilendirilmesidir.

Yapılan ziyaretlerde, tutulanlara sahip oldukları haklarla ilgili sözlü olarak bilgi verildiği anlaşılmıştır. Yabancılar için bilgilendirici broşür veya kitapçık gibi materyaller ile anlayacakları dilde yazılmış, haklarını gösteren herhangi bir form bulunmaması durumunda⁶⁹ yabancılar dâhil olmak üzere, gözaltına alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda açık bir biçimde form veya benzeri bir materyal ile bilgi verilmesi gerektiği belirtilmiştir.⁷⁰

Söz konusu temel güvencelerle ilgili olarak bir başka tespit ise kişilerin avukata erişim hakkından yararlanmasına imkân sağlanıp sağlanmadığı ve bu imkânın hangi koşullarda sunulduğuna ilişkindir. Gidilen hiçbir ziyarette avukata erişim hakkından faydalanılmadığı şikâyetiyle karşılaşılmamıştır. Fakat avukat görüşme odalarının koşullarına ilişkin bazı sorunlar tespit edilmiştir. Gözaltında tutulanların avukatları ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duymayacağı özel bir ortamda görüşebilmesi ve her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılması gerekmektedir.⁷¹ Ziyaret gerçekleştirilen ve nezarethanelerinde bu koşullara uygun olmadığı tespit edilen emniyet birimlerinde bu koşullara uygun müstakil avukat görüşme odası düzenlenmesi gerektiği tavsiye edilmiştir.⁷²

Gözaltına alınan kişilerin yukarıda sayılan temel güvencelerden yararlanmasının yanı sıra, tutuldukları yerlerdeki fiziksel koşullar bazı temel şartlara uygun olmalıdır. AİÖK, nezarethanelerin prensip olarak kısa süreli alıkonulma yerleri olması sebebiyle fiziksel şartların, diğer alıkonulma merkezlerindeki kadar iyi olmasının beklenmediğini, ancak yine de bazı temel fiziksel şartlara uyulması gerektiğini ifade etmektedir.⁷³ Dolayısıyla, tüm nezarethaneler, içinde barındırılacak kişi sayısına uygun büyüklükte, gerekli havalandırma ve aydınlatma⁷⁴ şartlarına sahip, mümkün olduğunca doğal ışık ile aydınlatılmış, tutulanların temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabildiği yerler olmalıdır.⁷⁵ 2022 yılında nezarethanelere gerçekleştirilen UÖM ziyaretlerinde bu koşullara dair tespit edilen en büyük eksiklik gerek nezarethane odalarının gerekse tutulanların kullanımına ayrılmış tuvalet ve banyoların temizliği noktasında olmuştur. Bu sebeple temizlik hususunda gereken özenin gösterilmesine ve temizlik malzemelerinin hazırda bulundurulmasına yönelik tavsiyeler raporlarda sıkça yer almıştır.⁷⁶ Buna ek olarak havalandırma ve doğal ışık konusunda yetersiz

68 AİÖK, Genel Rapor [CPT/Inf (92) 3], para. 36.

69 TİHEK, İstanbul İli Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/59, Ankara, 2022, para. 23, 38, 51; TİHEK, Çorum İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/67, Ankara, 2022, para. 28, 51.

70 TİHEK, İstanbul İli Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 82; TİHEK, Muş İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/49, Ankara, 2022, para. 43, 44; TİHEK, Çorum İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 58; TİHEK, Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/14, Ankara, 2023, para. 36; TİHEK, Ankara Şehit İsmail Kılıç Polis Merkezi Amirliği Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/22, Ankara, 2023, para. 43; TİHEK, Gümüşhane İl Emniyet Müdürlüğü Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/44, Ankara, 2022, para. 53. Ayrıca bkz. AİÖK, 12. Genel Rapor, [CPT/Inf (2002) 15], para. 44.

71 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, Madde 21.

72 TİHEK, İstanbul İli Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 90; TİHEK, Burdur İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/50, Ankara, 2022, para. 93; TİHEK, Çorum İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 57; TİHEK, Adıyaman İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/64, Ankara, 2022, para. 81.

73 AİÖK, Genel Rapor [CPT/Inf (92) 3], para. 42.

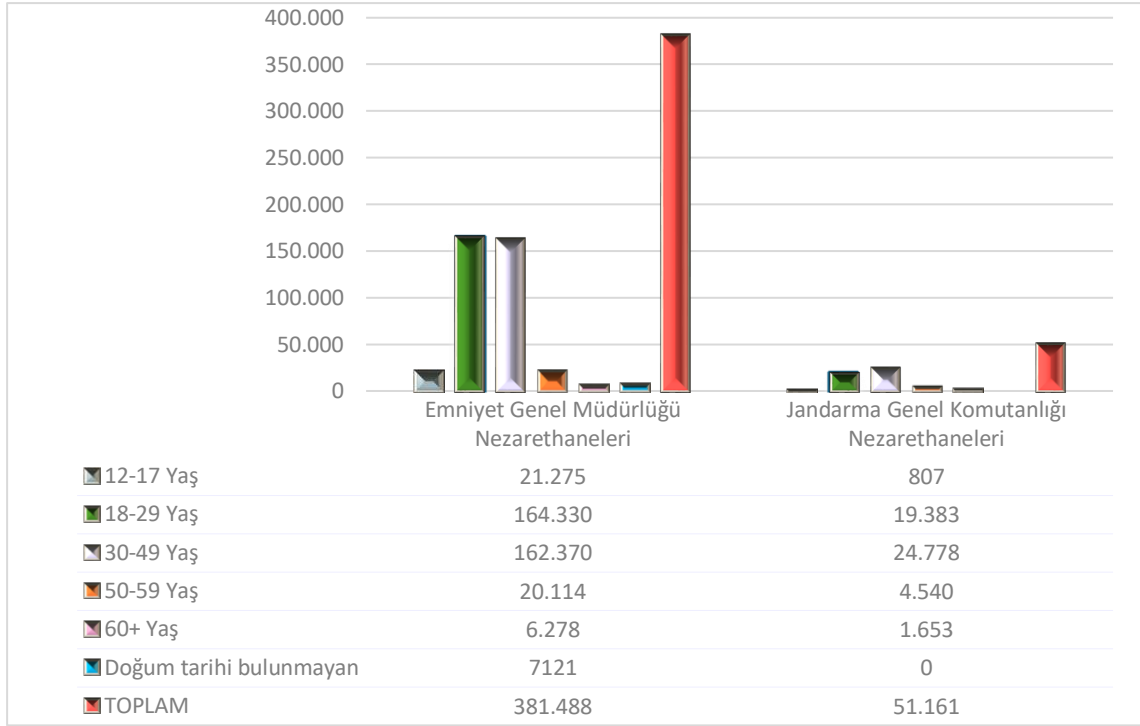
74 "Yeterli aydınlatma, uyku süresi hariç, kitap okumaya yetecek kadar ışık olmasını ifade eder." (AİÖK, Genel Rapor [CPT/Inf (92) 3], para. 42.) 75 AİÖK, 2. Genel Rapor, [CPT/Inf (92) 3], para. 42; AİÖK, 12. Genel Rapor, [CPT/Inf (2002) 15], para. 47.

75 AİÖK, 2. Genel Rapor, [CPT/Inf (92) 3], para. 42; AİÖK, 12. Genel Rapor, [CPT/Inf (2002) 15], para. 47.

76 TİHEK, İstanbul İli Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 85, 86, 88; TİHEK, Muş İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 41; TİHEK, Burdur İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 88; TİHEK, Ankara Şehit İsmail Kılıç Polis Merkezi Amirliği Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 42; TİHEK, Sirt İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/36, Ankara, 2023, para. 60; TİHEK, Adıyaman İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 76, 80.

olduğu tespit edilen nezarethanelere yeterli havalandırma sağlanması ve gelecekte yapılacak yapılarda nezarethanelerin doğal ışık alacak şekilde tasarlanması önerilmiştir.⁷⁷

Grafik 9: Gözaltına Alınan Kişi Sayısının Yaşa Göre Dağılımı (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı)

Fiziksel koşullara ilişkin diğer bir sorun alanı erişilebilirlik ilkesinin uygulanması ile ilgili tespitlerdir. Ziyaret edilen nezarethanelerin fiziki şartlarının çoğunlukla engelli erişimine uygun olmadığı görülmüştür. Tespitler genellikle; gözaltında tutulananların kullanımına tahsis edilen tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinin engelli veya yaşlıların kullanımına uygun olarak tasarlanmadığı⁷⁸, tuvalet ve banyonun nezarethane odalarının bulunduğu kattan farklı bir yerde bulunması ve asansör veya engelli rampası da bulunmaması sebebiyle nezarethanelerin erişilebilirlik ilkesini sağlamadığı⁷⁹, nezarethane girişlerinde rampa ve tutunma barı bulunmadığı⁸⁰ ve acil durum butonunun olmadığı⁸¹ yönünde olmuştur. Bu noktada BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesine⁸² atıf yapılarak tüm nezarethanelerde engelli dostu uygulamalar başlatılması ve nezarethanelerin engellilere uygun hale getirilmesi tavsiyelerinde bulunulmuştur.⁸³

Üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise; özgürlüğünden yoksun bırakılanlarla temas halindeki personelin insan hakları, işkence ve kötü muamele yasağı konusundaki hizmet içi eğitimleridir. Bu çerçevede,

⁷⁷ TİHEK, Muş İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 38; TİHEK, Burdur İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 92; TİHEK, Kastamonu İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/33, Ankara, 2023, para. 88; TİHEK, Siirt İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 59; TİHEK, Adıyaman İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 77, 79.

⁷⁸ TİHEK, İstanbul İli Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para.19, 34, 46, 58, 71; TİHEK, Muş İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 19; TİHEK, Burdur İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 21, 46; TİHEK, Çorum İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 19, 42; TİHEK, Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 18; Kastamonu İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 19, 44, 67; TİHEK, Ankara Şehit İsmail Kılıç Polis Merkezi Amirliği Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 21; TİHEK, Gümüşhane İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 18,19, 38.

⁷⁹ TİHEK, İstanbul İli Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para.28; TİHEK, Burdur İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu para. 38; TİHEK, Çorum İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 36.

⁸⁰ TİHEK, İstanbul İli Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para.12.

⁸¹ TİHEK, İstanbul İli Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para.19; TİHEK, Kastamonu İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 19.

⁸² BM Engelli Hakları Sözleşmesi Madde 14/2: "Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."

⁸³ TİHEK, İstanbul İli Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 80, 83; TİHEK, Muş İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 39; TİHEK, Burdur İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 89; TİHEK, Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 34; TİHEK, Kastamonu İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 83; TİHEK, Gümüşhane İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 55; TİHEK, Adıyaman İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 75.

ziyaret raporlarında hizmet içi eğitim müfredatına; insan hakları, tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele ile işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi tavsiye edilmiştir.⁸⁴ UÖM bu tavsiyelerde ayrıca, “BM’nin İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani, Küçültücü Muamele veya Cezaların etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi Kılavuzu (İstanbul Protokolü)” üzerinde durmaktadır. Zira İstanbul Protokolü, gözaltı süresince işkence ve kötü muamelenin ortaya çıkmaması için öngörülen hukuki güvencelerin uygulayıcılarını bilgilendiren bir belge olmanın yanı sıra, tıpkı sağlık veya hukuk profesyonelleri gibi, işkence suçunun soruşturulmasında görev alan kolluk kuvvetleri için de bir kılavuz niteliğindedir.

UÖM görevi kapsamında ziyaret gerçekleştirilen bir diğer alıkonulma merkezi adliyelerdeki nezarethanelerdir. Bu alanlar genellikle polis bekleme alanı⁸⁵ ve jandarma bekleme alanı⁸⁶ olmak üzere iki ayrı bekleme alanından oluşmaktadır. Bu alanlarda bulunan nezarethanelerde kişilerin uzun süre tutulmadığı düşünülse de buldukları süre boyunca yeterli ıskandırma ve havalandırma şartlarına sahip olmaları beklenmektedir.⁸⁷ Ayrıca doğal ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri uygun imkânlarla sahip olmaları da önem arz etmektedir.⁸⁸ Bu bakımdan özellikle mahpusların gün boyu orada tutulma ihtimallerine karşı ilave kumanya sağlanması⁸⁹, nezarethanelerin doğal ışık alabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması⁹⁰ ve tuvaletlerin kullanıma uygun hale getirilmesi⁹¹ tavsiye edilen hususlar olmuştur. Bunların dışında tadilatın gerekli olduğu değerlendirilen alanlarla ilgili tavsiyeler de raporlarda yer almıştır.⁹²

Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerden biri de havalimanlarındaki transit geçiş merkezleridir. Türkiye’ye girişlerine izin verilmeyen yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar, uluslararası bir bölge niteliğinde olan transit geçiş merkezine alınarak buradaki kabul edilemez yolcu bekleme salonunda tutulmaktadır. İlgili mevzuata göre kabul edilemez yolcuların⁹³ geri götürülmesinden, gönderilene kadar beslenme, konaklama ve sağlık giderlerinin karşılanmasından taşıyıcı havayolu firması sorumludur.⁹⁴

84 TİHEK, Muş İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 46; TİHEK, Burdur İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 95; TİHEK, Çorum İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 60; TİHEK, Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 39; TİHEK, Kastamonu İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 90; TİHEK, Ankara Şehit İsmail Kılıç Polis Merkezi Amirliği Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 45; TİHEK, Siirt İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 61; TİHEK, Gümüşhane İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyareti Raporu, para. 82.

85 Mahkemede tutuklananlar ile ifadesi alınmak üzere adliyeye getirilen kişilerin ve kesinleşmiş cezası olan ancak ceza infaz kurumunda bulunmayan kişilerin ceza infaz kurumuna götürülmeden önce bekletildikleri alandır.

86 Cezaevlerinden duruşmaya katılmak için getirilen mahpusların bekletildikleri alandır.

87 “Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulmuş kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ıskandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; terahen hücrelerde doğal ışık olmalıdır.” Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 13, para. 47.

88 AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002) 8, para. 42.

89 TİHEK, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu, para. 58; TİHEK, Ankara Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu, para. 63.

90 TİHEK, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu, para. 57; TİHEK, Ankara Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu, para. 61.

91 TİHEK, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu, para. 54; TİHEK, Ankara Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu, para. 62.

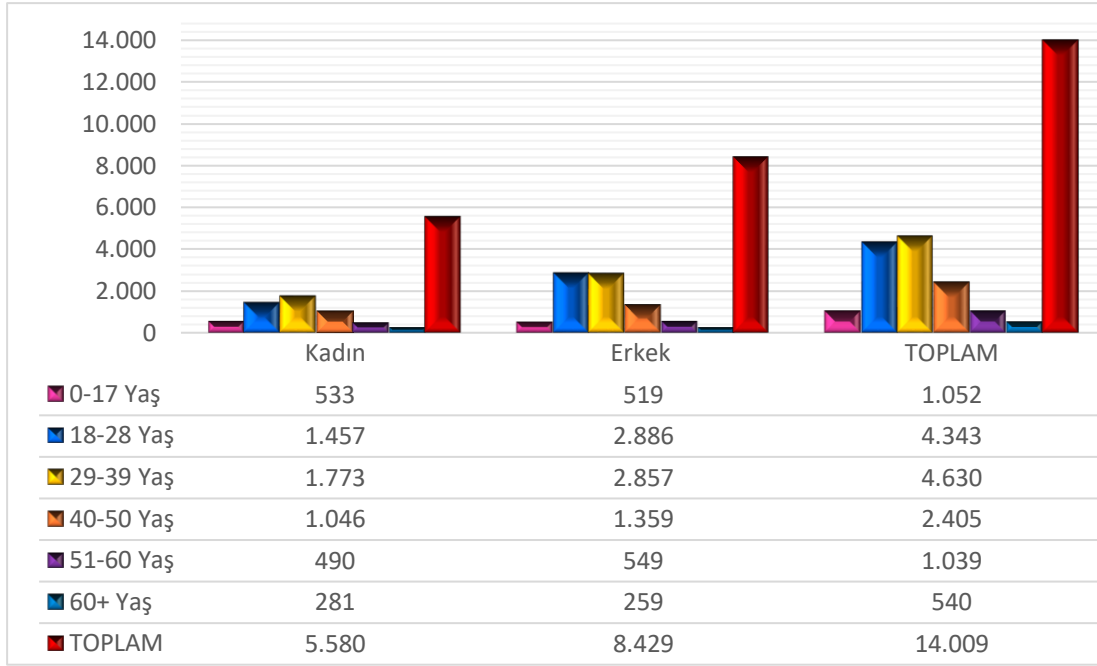
92 TİHEK, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu, para. 56; TİHEK, Ankara Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu, para. 60.

93 Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Madde 4/1/c: “Kabul edilmeyen yolcu; ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine ya da ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi ifade eder.”

94 Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Madde 5/2/b.

Grafik 10: Havalimanlarının Transit Geçiş Alanlarında Tutulanların Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

2022 yılı içerisinde transit geçiş merkezlerinde 5.580’i kadın, 8.429’u erkek olmak üzere toplamda 14.009 kişi tutulmuştur. Transit geçiş merkezlerine düzenlenen 2 takip ziyareti sonucunda öne çıkan eksikliklere ilişkin tavsiyeler ise; bekleme salonu olarak kullanılan alanların temiz hava ve gün ışığı imkânlarına sahip olması⁹⁵, oda veya tuvaletlerde bebek alt değiştirme ünitesi veya bebek emzirme alanı oluşturulması⁹⁶, çocuklar için ayrı bir oyun alanının tahsis edilmesi,⁹⁷ oda, tuvalet ve banyoların temizliğinin sağlanması⁹⁸, farklı dillerde kabul edilmez yolcu formunun hazırlanması⁹⁹ ve merkezde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasasına yönelik eğitimlerin dâhil edilmesi¹⁰⁰ şeklinde özetlenebilir.

95 TİHEK, İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Geçiş Merkezi Takip Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/28, Ankara, 2023, para. 35; TİHEK, Esenboğa Havalimanı Transit Geçiş Merkezi Takip Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/43, Ankara, 2023, para. 34.

96 TİHEK, İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Geçiş Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 34; TİHEK, Esenboğa Havalimanı Transit Geçiş Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 35.

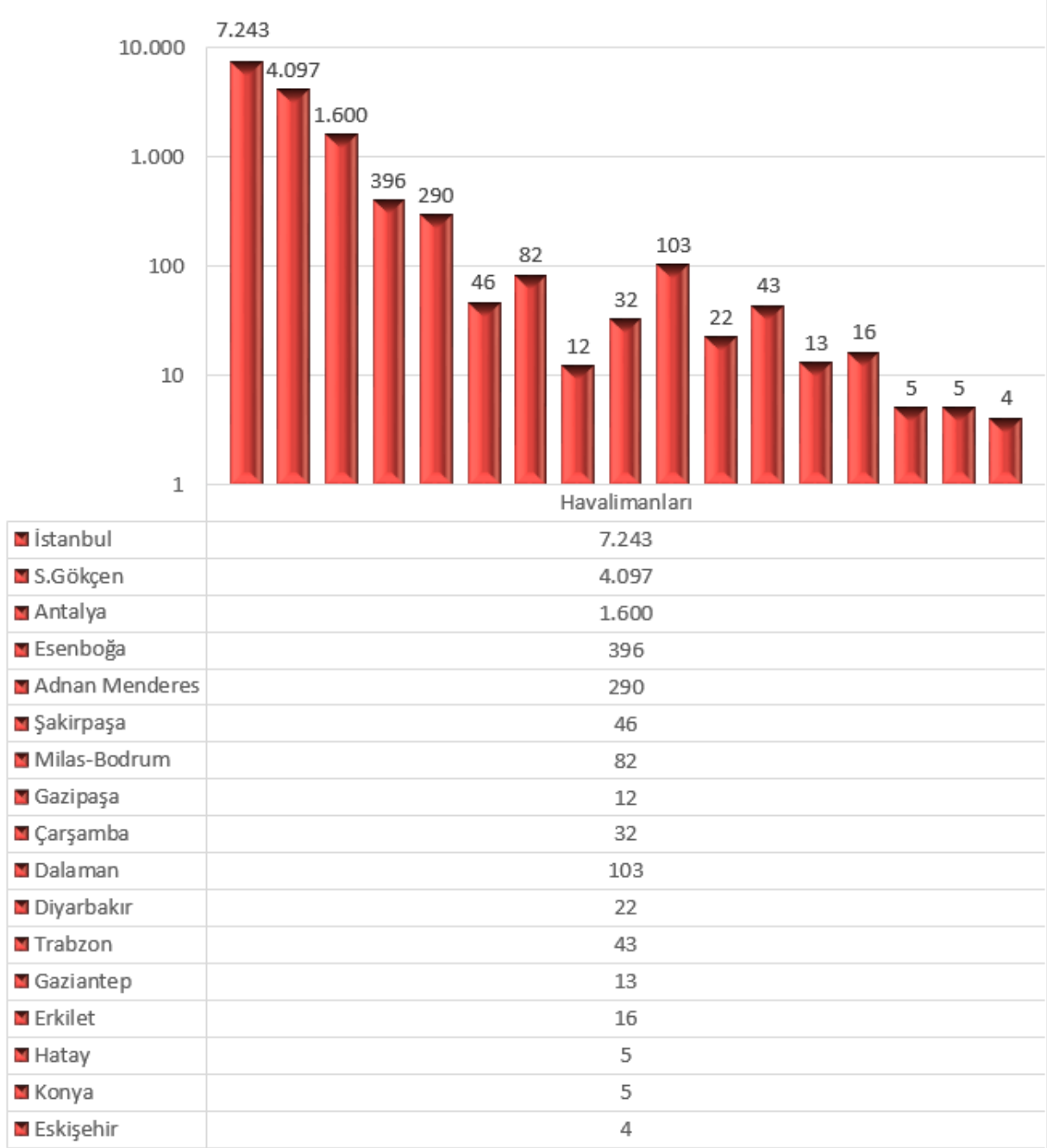
97 TİHEK, İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Geçiş Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 36; TİHEK, Esenboğa Havalimanı Transit Geçiş Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 35.

98 TİHEK, Esenboğa Havalimanı Transit Geçiş Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 36-39.

99 TİHEK, İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Geçiş Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 37; TİHEK, Esenboğa Havalimanı Transit Geçiş Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 40.

100 TİHEK, İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Geçiş Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 38; TİHEK, Esenboğa Havalimanı Transit Geçiş Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 41.

Grafik 11: Transit Geçiş Alanlarında Tutuluların Havalimanlarına Göre Dağılımı

2.1.3. Geri Gönderme Merkezleri

Sınır dışı edilmek üzere veya istisnai durumlarda uluslararası koruma başvurusu değerlendirilirken idari gözetim altına alınan yabancıların geçici olarak tutuldukları geri gönderme merkezlerinin¹⁰¹ sayısı 2022 yılı sonu itibariyle 2'si geçici olmak üzere toplam 30'dur.¹⁰²

Tablo 2: Merkezlerin Bulunduğu İller ve Kapasiteleri

Adana	450
Ağrı	850
Ankara	850
Antalya	170

¹⁰¹ 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Madde 57, 58, 68.

¹⁰² İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 18.3.2023 tarihli ve 95104841042152592 sayılı yazı.

Aydın	500
Balıkesir	200
Bursa	200
Çanakkale	550
Çankırı	800
Edirne	500
Erzurum 1	800
Erzurum 2	750
Gaziantep	750
Hatay	190
Iğdır*	1500
İstanbul (Binkılıç)	400
İstanbul (Silivri)	170
İstanbul (Tuzla)	700
İzmir	750
Kayseri	750
Kırklareli	750
Kocaeli	450
Kütahya	400
Malatya 1	400
Malatya 2	350
Malatya*	2100
Muğla	70
Niğde	300
Şanlıurfa	600
Van-Kurubaş	750

* Geçici Geri Gönderme Merkezi

2022 yılında UÖM tarafından ikisi takip ziyareti olmak üzere toplam 6 geri gönderme merkezine ziyaret düzenlenmiştir. Bu ziyaretlerden birine sivil toplum kuruluşları da davet edilerek; Liberal Düşünce Topluluğu, Mülteciler Derneği ve Sığınmacı Hakları Platformu temsilcileri ile ortak bir şekilde gerçekleştirilmiştir.¹⁰³

Ziyaretlerde yabancıların özgürlüklerinden yoksun bırakılma anından itibaren sahip oldukları hukuki güvencelerin yanı sıra tutulma koşulları da incelenmektedir. İdari gözetim altına alınan yabancıların mümkün olan en kısa sürede ve anladıkları dilde, hakları ve kendilerine uygulanacak usul ve esaslar hakkında bilgilendirilmeleri UÖM kapsamında önem arz etmektedir.¹⁰⁴ TİHEK'in 2022 yılı ziyaretlerinde, yabancıların merkezlere giriş yaptıkları andan itibaren, ilgili merkezde tutulma sebepleri ve süreleri, hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirilmeleri hususu titizlikle izlenmiş, UÖM ziyaret raporlarında yabancıların yazılı ve sözlü biçimde anlayabilecekleri dilde sistematik olarak bilgilendirilmeleri, bu maksatla farklı dillerde yazılı ve görsel materyaller hazırlanması konusunda tespit edilen eksiklerin giderilmesi gerektiği tavsiye edilmiştir.¹⁰⁵

AIÖK, idari gözetim altındaki yabancıların, özgürlüklerinin kısıtlanmasının ilk anlarından itibaren, hekime erişim hakkı, tercih ettiği bir yakınına durumuna dair bilgilendirme hakkı ve avukata erişim hakkının üç temel hak olduğunu vurgulamaktadır.¹⁰⁶ Bu bakımdan geri gönderme merkezlerinde ele alınması gereken önemli

¹⁰³ 13/10/2022 tarihinde gerçekleştirilen Tuzla Geri Gönderme Merkezi Ziyareti

¹⁰⁴ AIÖK, Yabancılar Mevzuatına Göre Gözetim Altında Tutulan Yabancı Ülke Vatandaşları, CPT/Inf(97)10-part, para. 30.

¹⁰⁵ TİHEK, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/53, Ankara, 2022, para. 121; TİHEK, Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Takip Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/04, Ankara, 2022, para. 96; TİHEK, Pehlivanlı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, Rapor No:

¹⁰⁶ AIÖK, Özgürlüklerinden Yoksun Bırakılmış Yasa Dışı Göçmenler İçin Koruma Önlemleri, CPT/Inf(2009)27-part, para. 81.

hususlardan biri, yabancıların psikolojik danışmanlık da dâhil olmak üzere gerekli tıbbi tedavi imkânlarına erişimlerinin sağlanmasıdır.¹⁰⁷ Öncelikle merkeze kabul aşamasında yabancıya genel sağlık taraması yapılmasının; kendine zarar verme eğiliminde olanların tespiti, bulaşıcı hastalıkların yayılmasının önlenmesi ve herhangi bir yaralanmanın zamanında kayıt altına alınması için gerekli olduğu¹⁰⁸ değerlendirilmektedir.¹⁰⁹ Bütün geri gönderme merkezlerinde revir ve psiko-sosyal destek birimleri bulunmakla birlikte, sağlık hizmetlerinin çoğunlukla geçici görevlendirilen hekimler tarafından yürütülmesi sebebiyle hasta takibinin yeterli bir şekilde yapılmadığı tespit edilmiş, buna ilişkin öneriler raporlarda sunulmuştur.¹¹⁰ Ayrıca raporlarda kötü muamelenin önlenmesi noktasında psiko-sosyal servisin önemine ve psiko-sosyal servise düşen role ilişkin tavsiyelerde bulunulmuş,¹¹¹ sayıca yetersiz kaldıklarının tespiti durumunda sayının artırılması gerekliliğine dikkat çekilmiştir.¹¹²

İdari gözetim altında tutulan yabancıların dış dünya ile anlamlı bir teması sürdürme imkânına sahip olmaları hususu da ayrıca önem arz etmektedir. Bu bakımdan tutulanların isterse akrabaları, arkadaşları veya sivil toplum kuruluşları ile düzenli olarak irtibat kurabilmelerinin sağlanması gerekmektedir.¹¹³ Merkezlerde dış dünya ile iletişimin önemli bir aracı olan telefon görüşmelerinin süreleri merkez kapasitesine ve merkezde bulunan ankesörlü telefon sayısına bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu sebeple ankesörlü telefon sayısının kapasiteye göre yetersiz olduğu merkezlere, bu sayının artırılması tavsiye edilmiştir.¹¹⁴ Ülkelere göre farklılık gösteren telefon görüşme sürelerinin kısa olduğu durumlarda yabancılara ek süre verilerek makul bir görüşme süresinin ayarlanması da dikkate alınmalıdır.¹¹⁵ Ayrıca yabancıların ailesine haber veremediğini söylemesi durumunda, merkez idaresi tarafından ailesi ile irtibat kurabilmesi için gereken tüm çabanın gösterilmesi gerekmektedir.¹¹⁶

İdari gözetim altına alınan yabancılar için üç temel haktan biri olan avukata erişim hakkı; avukatla özel konuşma yapabilme, ikamet, idari gözetim, sınır dışı edilme ile ilgili konularda yasal danışmanlığa erişme hakkını ve kendi kendilerine bir avukat atayacak ve ücretini ödeyecek durumda olmayan yabancıların adli yardıma erişimden faydalanabilmelerini içermelidir.¹¹⁷ Bu kapsamda yapılan ziyaretlerde, özgürlüğünden yoksun bırakılan yabancıların avukata erişim haklarına dair yeterince bilgi sahibi olup olmadıkları izlenmiş, yabancıların adli yardım konusu dâhil olmak üzere, avukata erişim haklarından etkin bir biçimde faydalanabilmelerini sağlayacak yeterlilikte bilgi sahibi olmadıklarının tespit edildiği durumlarda sorunun çözümü için ilgili geri gönderme merkezine, Göç İdaresi Başkanlığına ve merkezlerin bulunduğu illerdeki baro başkanlıklarına tavsiyelerde bulunulmuştur.¹¹⁸

Üzerinde durulması gereken bir diğer husus, özgürlüğünden yoksun bırakılan yabancıların tutulma koşullarına ilişkindir. 2022 yılında ziyaret edilen merkezlerin fiziksel koşullarının çoğunlukla iyi durumda olduğu görülmüştür. Öte yandan hijyen hususuna gösterilecek önem sayesinde merkezlerde sıkça rastlanan cilt enfeksiyonlarının da önüne geçmenin mümkün olabileceği değerlendirilmiştir.¹¹⁹ Bu kapsamda tespit edilen çeşitli eksikliklerle bağlantılı olarak; merkezlerdeki ortak alan, oda, tuvalet ve duş alanlarının temizliğine gereken özenin gösterilmesi,¹²⁰ her yabancıya temiz yatak ve nevresim takımı sağlanması,¹²¹

107 APT/UNHCR, Monitoring Immigration Detention: Practical Manual, 2014, p. 159. Ayrıca Bkz. İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri, Kılavuz İlke 8, Madde 48/vi.

108 AlÖK, İsveç 2015 Ziyareti [CPT/Inf (2016) 1], para. 37.

109 TİHEK, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 126; TİHEK, Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 103.

110 TİHEK, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 132; TİHEK, Pehlivan köy Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 108; TİHEK, Iğdır Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 133.

111 TİHEK, Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 97, 98.

112 TİHEK, Pehlivan köy Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 107.

113 İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri, Kılavuz İlke 8, Madde 48/vii.

114 TİHEK, Iğdır Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 139.

115 TİHEK, Aydın Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 92.

116 TİHEK, İstanbul Tuzla Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 103.

117 AlÖK, Özgürlüklerinden Yoksun Bırakılmış Yasa Dışı Göçmenler İçin Koruma Önlemleri, para. 82.8

118 TİHEK, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 133; TİHEK, Iğdır Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 145.

119 TİHEK, Iğdır Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 128.

120 TİHEK, Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 100, 102; TİHEK, Pehlivan köy Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para.

121 TİHEK, İstanbul Tuzla Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 98; TİHEK, Pehlivan köy Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 91.

hijyen malzemelerinin daha sık ve yeterli miktarda verilmesi¹²² yönünde tavsiyelerde bulunulmuştur. Bunlara ek olarak sıcak bölgelerdeki merkezlerde yaz döneminde, tutulan kişi sayısının da çok olmasının etkisiyle sıcaklığın tutulanları ve personeli olumsuz etkilediği görülmüş, bu sebeple içme suyunu soğutma özelliğine sahip sistemlerin ve klima sistemlerinin kurulması noktasında merkez idarelerine tavsiyelerde bulunulmuştur.¹²³ Bazı merkezlerde yumuşak oda bulunmadığı, bulunsa bile uygun şartlara sahip olmadığı tespit edilmiş, öfke krizi durumlarında yabancıların kendilerine ve etrafındakilere zarar vermelerine engel olmak için gerekli olduğu değerlendirildiğinden, standartlara uygun ve kamera ile izlenen yumuşak odaların oluşturulması tavsiyeleri de raporlarda yer almıştır.¹²⁴ Ek olarak, ziyaret edilen merkezlerden birinin genel fiziksel durumunun barındırdığı yabancılar için insani şartlar sağlama noktasında standartların uzağında kalması sebebiyle yeniden yapılandırılması yönündeki tavsiye, Göç İdaresi Başkanlığının dikkatine sunulmuştur.¹²⁵

Yabancıların tutulma koşullarının insan haklarına ilişkin ilke ve standartlara uygun olması, fiziksel olanakların yanı sıra günlerini nasıl geçirdikleri ile de ilgilidir. Geri gönderme merkezlerinde tutulan yabancıların mümkün olduğunca açık bir rejime tabi tutulmaları gerekmektedir.¹²⁶ Bu çerçevede; geri gönderme merkezlerindeki yabancıların hareket serbestliklerinin mümkün olduğunca az sınırlandırılması, açık havaya serbest (günde bir saatten fazla) erişimlerinin olması, idari gözetim süresinin uzunluğu ile orantılı bir biçimde kapsamlı etkinlik olanaklarına sahip olmaları ve dış dünya ile iletişimlerinin mümkün olduğunca devam ettirilmesi önem arz etmektedir.¹²⁷ Bu uygulamalar yabancılar için merkezlerdeki yaşamı iyileştirerek şiddet ve gerilim riskini azaltacak, dolayısıyla bu merkezlerin yönetimini de kolaylaştıracaktır.

Geri gönderme merkezleri, genel olarak sınır dışı edilmek üzere idari gözetim altında tutulan yabancıların barındırıldığı yerler oldukları için bu merkezlerde sürekli bir hareketlilik yaşanmaktadır. Bazı merkezlerde kapasite ve mevcudun 1000 kişinin üzerine çıktığı dikkate alındığında, bu hareketliliğin merkezlerin yönetimine ve buralardaki günlük yaşama dair düzenlemelere olumsuz etkide bulunmasının kaçınılmaz olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Bu merkezlerde zaman zaman açık havaya erişim ve hareket serbestisi ile etkinlik olanaklarının arzu edilen düzeyde olmadığı durumlarla karşılaşabilmektedir. 2022 yılındaki ziyaretlere ilişkin UÖM raporlarında, yabancıların; günlük açık havaya erişim sürelerinin artırılması, açık ve kapalı spor alanlarından etkin bir biçimde faydalandırılmaları, kurs, atölye ve eğitici etkinliklere katılabilmeleri için gerekli girişimlerde bulunulması ve merkezlerde var olan etkinlik alanlarını aktif olarak kullanmalarının sağlanması gibi tavsiyelere yer verilmiştir.¹²⁸ Bunlarla birlikte merkezlerde bulunan kütüphanelerde farklı dil ve türde kitap çeşitliliğinin sağlanması ve farklı dillerde ders materyallerinin bulundurulması da raporlarda tespit edilen bir ihtiyaç olarak kaydedilmiştir.¹²⁹

2022 yılı içerisinde ziyaret edilen geri gönderme merkezlerine ilişkin raporlarda, aileleriyle birlikte kalan çocukların¹³⁰ sosyalleşmeleri, fiziksel ve zihinsel gelişimleri, yeterli ve sağlıklı beslenmeleri, sosyal ve fiziksel etkinliklerden faydalanabilmeleri ve eğitimlerine temel düzeyde de olsa devam edebilmeleri noktasında merkez idarelerinin gereken hassasiyeti gösterdiği görülmektedir. Bununla birlikte yapılan ziyaretlerde nadir de olsa kimliği bulunmadığı için yaşı tespit edilemeyen fakat 18 yaşın altında olduğunu iddia eden kişilerle

122 TİHEK, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 125; TİHEK, Pehlivan köy Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para.

123 TİHEK, Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 99, 101; TİHEK, Aydın Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 87, 93. 124 TİHEK, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para.

124 TİHEK, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 124; TİHEK, Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 102; TİHEK, Pehlivan köy Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 100; TİHEK, İçdir Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 124.

125 TİHEK, İçdir Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 143.

126 AİÖK, Gözetim Altında Tutulan Yasa Dışı Göçmenler, CPT/Inf (2017)3.

127 AİÖK, Gözetim Altında Tutulan Yasa Dışı Göçmenler.

128 TİHEK, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 128, 129; TİHEK, Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 107; TİHEK, Pehlivan köy Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 102; TİHEK, Aydın Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 89, 90; TİHEK, İstanbul Tuzla Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 100, 101; TİHEK, İçdir Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu para. 135, 138.

129 TİHEK, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 127; TİHEK, Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 104; TİHEK, Pehlivan köy Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 101; TİHEK, İstanbul Tuzla Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 102; TİHEK, İçdir Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 137.

130 Refakatsiz yabancı çocuklar geri gönderme merkezlerinde tutulmamakta, derhal Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine sevk edilerek koruma altına alınmaktadır. Ancak sevk işlemleri tamamlanıncaya kadar kısa sürelerle refakatsiz çocukların geri gönderme merkezlerinde kalması söz konusu olabilmektedir.

karşılaşılmaktadır. Bu tarz durumlarda kişinin acilen yaş tespitinin yapılması ve bu sırada Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ilgili birimlerinin gözetimi altında tutulması önem arz etmektedir.¹³¹

Geri gönderme merkezlerine gerçekleştirilen ziyaretlerde personel sayısı yanında niteliğinin de yeterli olup olmadığı, personelin hizmet içi eğitimlerle mesleki bilgilerini geliştirip geliştirmedikleri izlenmiş; bu çerçevede; il göç uzman ve uzman yardımcıları ile meslek elemanları başta olmak üzere bütün personele yönelik olarak hazırlanan eğitim müfredatına İstanbul Protokolü'nü içerir şekilde işkence ve kötü muamele yasağının yanı sıra iletişim becerilerinin geliştirilmesi, ilk yardım, stresle baş edebilme ve beden dilini uygun şekilde kullanabilme gibi konuları içeren eğitimler verilmesi tavsiye edilmiştir.¹³² Son olarak; ziyaretler esnasında idari gözetim altında tutulan yabancılara uygulanacak olan disiplin prosedürlerine dair bir mevzuat düzenlemesine ihtiyaç olduğu görülmüş,¹³³ buna ilişkin tavsiyeler Göç İdaresi Başkanlığının dikkatine sunulmuştur.¹³⁴

2.1.4. Psikiyatri Merkezleri

Psikiyatri merkezleri, gönüllü olarak veya hukuka uygun biçimde olmak suretiyle istem dışı yatılı psikiyatrik tedavi görenlerin barındırıldığı kamusal veya özel sağlık kuruluşlarıdır. Bu merkezler, UÖM tarafından hastalara yönelik muamelenin ve hastaların tabi oldukları diğer koşulların standartlara uygunluğu bakımından izlenmektedir. Aynı şekilde, mahpusların psikiyatrik tedavi gördüğü yerlerde ilgili standartlar bakımından izlenmek üzere UÖM görevi çerçevesinde ziyaret edilmektedir.

2022 yılı sonu itibariyle Türkiye’de sekiz ilde toplam 9 kamuya ait ruh sağlığı ve hastalıkları hastanesi bulunmakta olup bu hastanelerin yatak kapasitesi 3.531’dir.

Grafik 12: Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastaneleri

131 TİHEK, İğdir Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 122.

132 TİHEK, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 130; TİHEK, Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 109; TİHEK, İğdir Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 142.

133 AİÖK, 19. Genel Rapordan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 88: "Özgürlüğü kısıtlayıcı tüm merkezlerde açık ve net bir iç yönetmeliğin olması gerek yasa dışı göçmenler gerekse personel için yararlıdır. Bu kuralları farklı dillerde hazırlanıp mevcut hale getirilmesi önemlidir. İç yönetmelik, yapısı gereği öncelikle bilgi verici olmalı ve tutukevindeki günlük yaşamla ilgili mesele, hak ve görevleri en geniş yelpazede ele almalıdır. İç yönetmelik ayrıca disiplin prosedürlerini içermeli ve tutukulara işledikleri iddia edilen ihlal konusunu öğrenme ve empoze edilen tüm yaptırımlara karşı bağımsız bir mercie müracaat etme hakkı sağlamalıdır. Bu tür bir yönetmeliğin bulunmadığı yerde gayriresmi (ve kontrolsüz) bir disiplin sisteminin gelişmesi riski vardır."

134 TİHEK, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 131; TİHEK, Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Takip Ziyareti Raporu, para. 110; TİHEK, İğdir Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu, para. 141.

2022 yılında UÖM tarafından ikisi takip ziyareti olmak üzere 4 ruh ve sinir hastalıkları hastanesi ziyaret edilmiştir. Gerçekleştirilen ziyaretlerde bu tesisler; buralarda tedavi gören kişilere sunulan sağlık hizmetlerinin niteliği ve yürütülme biçiminden, tesisin fiziksel koşullarına, personelin sayısal ve niteliksel yeterliliği ile yönetim ve denetimine, yönetim ve personelin hastalara karşı tutumuna kadar çeşitli yönlerden izlenmektedir.¹³⁵

İşkence ve kötü muamele yasağına riayet edilip edilmediği diğer tüm alıkonulma yerlerinde olduğu gibi psikiyatri merkezlerinde de UÖM tarafından öncelikli olarak ele alınan konudur. 2022 yılında yapılan ziyaretlerde hastane yönetimleri ve personel hakkında işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin bir iddiayla karşılaşılmamıştır. Hastalarla yapılan görüşmelerde genel olarak personelin tutum ve davranışlarından memnun oldukları görülmüştür.¹³⁶ Bununla birlikte bir merkezde hasta ile güvenlik görevlisi arasında çıkan kavga sonucu güvenlik görevlisi hakkında idari soruşturma başlatıldığı ve disiplin cezası verildiği ancak konunun adli makamlara bildirilmediği öğrenilmiş,¹³⁷ hastane personeli hakkında kötü muamele iddiası söz konusu ise adli makamlara başvurulması gerektiği hatırlatılmıştır.¹³⁸ Ayrıca Sağlık Bakanlığı Belirsiz İş Sözleşmesine Ek Disiplin Ceza Cetvelinde işkence ve kötü muamelede bulunma eyleminin açıkça belirtilmesi ve yaptırımının düzenlenmesi tavsiyesinde bulunulmuştur.¹³⁹

Psikiyatri merkezlerinde bir hastanın, kendisi veya çevresi için tehlike arz etmesi durumunda zapt etme yöntemleri ya da tecrit ve tespit olarak da ifade edilen çeşitli yöntemler¹⁴⁰ ile kontrol altına alınması söz konusu olabilmektedir. Ancak hastaların rızası dışında uygulanan bu yöntemler istismar ve kötü muameleyle açıktır.¹⁴¹ Dolayısıyla, söz konusu yöntemlere ilişkin maddi ve usuli güvencelere uyulması, böyle bir yöntemin gerekli olup olmadığının önceden ortaya konulmuş kurallar çerçevesinde değerlendirilmesinin ardından son çare olduğuna karar verilmesi halinde uygulanması gerekmektedir.¹⁴² Kontrol yöntemlerinin hangi şartlarda ve nasıl uygulanacağını düzenleyen standart bir yönerge bulunmaması, her merkezin kendi kısıtlama prosedürlerini oluşturmasına sebep olmuştur. Bu prosedürlerin uygulamaya yansımada ise bazı aksaklıkların olduğu ziyaretlerle tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu konuda uluslararası ve ulusal insan hakları standartları gözetilerek hastaların ve personelin hak ve yükümlülüklerine ilişkin belirsizlikleri gideren bir mevzuat çalışmasının yapılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.¹⁴³ Kontrol yöntemlerinde öne çıkan aksaklıklar ise; tespit işlemine ilişkin kayıtların doğru ve düzenli tutulmaması,¹⁴⁴ tespit odasında hastanın takibini yapmak için kamera bulundurulmaması¹⁴⁵, uzun süre tespit uygulanması¹⁴⁶ ve hastanın kontrolünün makul bir süreyi aşan aralıklarla yapılması veya hiç yapılmaması¹⁴⁷ şeklindedir. Ayrıca tespit odalarında bulunan yatak ve nevresimlerin her kullanımdan sonra değiştirilmemesi de ziyaretlerde sıkça karşılaşılan bir sorun olmuştur.¹⁴⁸

135 AİÖK, 8. Genel Rapor, [CPT/Inf(98)12], para. 25 vd.

136 TİHEK, Ankara Dr. Abdurrahman Yurtaslan Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ahmet Andiçen Ek Hizmet Binası Psikiyatri Servisi Ziyareti Takip Raporu, Rapor No: 2023/45, Ankara, 2023, para. 34; TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/50, Ankara, 2023, para. 32.

137 TİHEK, İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/32, Ankara, 2023, para. 52.

138 TİHEK, İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 102.

139 TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 136.

140 Tespit yöntemleri, fiziksel güç kullanımı ile kayış gibi mekanik sınırlayıcılar veya ilaç gibi kimyasal sınırlayıcılar kullanılması şeklinde olabilir. Tecrit ise hastanın istemi dışında tek başına kilitli bir odaya kapatılması gibi izolasyon yöntemlerini ifade etmektedir.

141 AİÖK, Psikiyatri Kurumlarında Yetişkinlere İlişkin Zapt Etme Yöntemleri (Gözden geçirilmiş AİÖK standartları), CPT/Inf(2017)6, Giriş.

142 SPT, Approach of the Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment on the rights of persons institutionalized and medically treated without informed consent (CAT/OP/27/2), para. 9.

143 TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 137.

144 TİHEK, Tokat Dr. Cevdet Aykan Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/25, Ankara, 2023, para. 57; TİHEK, İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 47; TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu para. 64.

145 TİHEK, Tokat Dr. Cevdet Aykan Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 54; TİHEK, Ankara Dr. Abdurrahman Yurtaslan Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ahmet Andiçen Ek Hizmet Binası Psikiyatri Servisi Ziyareti Takip Raporu, para. 58.

146 TİHEK, İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 47; TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 64.

147 TİHEK, Tokat Dr. Cevdet Aykan Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 57; TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 65.

148 TİHEK, İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 46; TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 65.

Kötü muamele yasağının, herhangi bir kasıt olmadan da ihlal edilebilmesi mümkündür.¹⁴⁹ Bu sebeple psikiyatri hastanelerindeki koşulların, olumlu bir tedavi ortamı yaratmaya elverişli olması gerekmektedir. Bu koşullar arasında hastaların açık havadan faydalanabilecekleri alanların olması ile odalarında gün ışığı ve taze havanın sağlanması yer almaktadır.¹⁵⁰ Ziyaret edilen psikiyatri merkezlerinde hastaların açık havadan mümkün olduğunca faydalandırıldıkları fakat adli servislerde bulunan hastaların bu imkândan kimi zaman güvenlik gerekçesiyle kimi zaman personel eksikliği veya fiziki koşulların uygun olmaması sebebiyle yeterince yararlandırılmadıkları tespit edilmiştir. Bu konuda gerekli tedbirlerin alınarak bütün hastaların günde en az bir saat açık havadan faydandırılma ve odalarındaki doğal havalandırma ve aydınlatma koşullarının iyileştirilmesi noktasında tavsiyelerde bulunulmuştur.¹⁵¹

Son olarak psikiyatri merkezlerinin Türk Standartları Enstitüsü Erişilebilirlik Standartlarına uygun hale getirilmesi¹⁵² ve yardımcı personel de dâhil merkezlerde çalışan tüm personele belirli aralıklarla işkence ve kötü muamelenin önlenmesi eğitimi verilmesi raporlarda üzerinde durulan konular arasında yer almıştır.¹⁵³

2.2. Kişilerin Koruma Altına Alındığı Yerler

6701 sayılı Kanun UÖM'ün özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere ziyaret gerçekleştirebileceğini düzenlenmektedir. Bu bağlamda özel ihtiyaç sahibi ve hassas durumda bulunan kişilerin kaldıkları yerler UÖM görevi kapsamında bulunmakta, buralara ziyaretler gerçekleştirilerek tespit, değerlendirme ve tavsiyeleri içeren raporlar hazırlanmaktadır.

2022 yılı içerisinde huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi, çocuk evi sitesi, engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerine haberli veya habersiz ziyaretler düzenlenmiştir.

Tablo 3: Kişilerin Koruma Altına Alındığı Yerlere İlişkin Sayısal Veriler

Merkez	Merkezlerin Bağlı, İlgili veya İlişkili Olduğu Kurumlar	Hizmet Veren Kamu Kurumu Sayısı	Hizmet Veren Özel Kurum Sayısı	Hizmet Veren Diğer Kamu Kurumları (Belediyeler)	Kapasitesi
Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı /Diğer Kamu Kurumları	169	267	20	35.311
Çocuk Evi, Çocuk Evleri Sitesi ve İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Siteleri	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	257	-	-	16.045
Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	105	305	-	30.807

Kişilerin koruma altına alındığı yerlere yapılan ziyaretlerde UÖM heyeti; genel yöntem olarak idare ile görüşerek ziyarete başlamaktadır. Ziyaret edilen yerlerde ilgili idare ile yapılan görüşmeler OPCAT ile öngörülen yapıcı diyalog temelinde iletişim kurma gereğine uygun biçimde gerçekleştirilmektedir. Ziyaret süresince ilgili yerlere ait tüm alanlara erişim sağlanmakta, ziyaret edilen yerde kalan kişiler arasından ziyaret heyeti tarafından seçilenlerle görüşmeler gerçekleştirilmektedir. Ziyaret esnasında yapılan inceleme ve görüşmeler sonrasında yönetim ve ilgili idare ile kapanış toplantısı gerçekleştirilmektedir.

149 İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 16'nı maddesinde kötü muamele tanımlanırken kasıt unsuruna yer verilmemiştir. Keza AiÖK standartlarında da aynı yaklaşım geçerlidir.

150 Bkz. Sağlıkta Kalite Standartları (Hastane) SPS02.01, SPS02.06.

151 TİHEK, İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 94, 97; TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 126, 145.

152 TİHEK, İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 98; TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 128.

153 TİHEK, Tokat Dr. Cevdet Aykan Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 122; TİHEK, İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 101; TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyareti Raporu, para. 125.

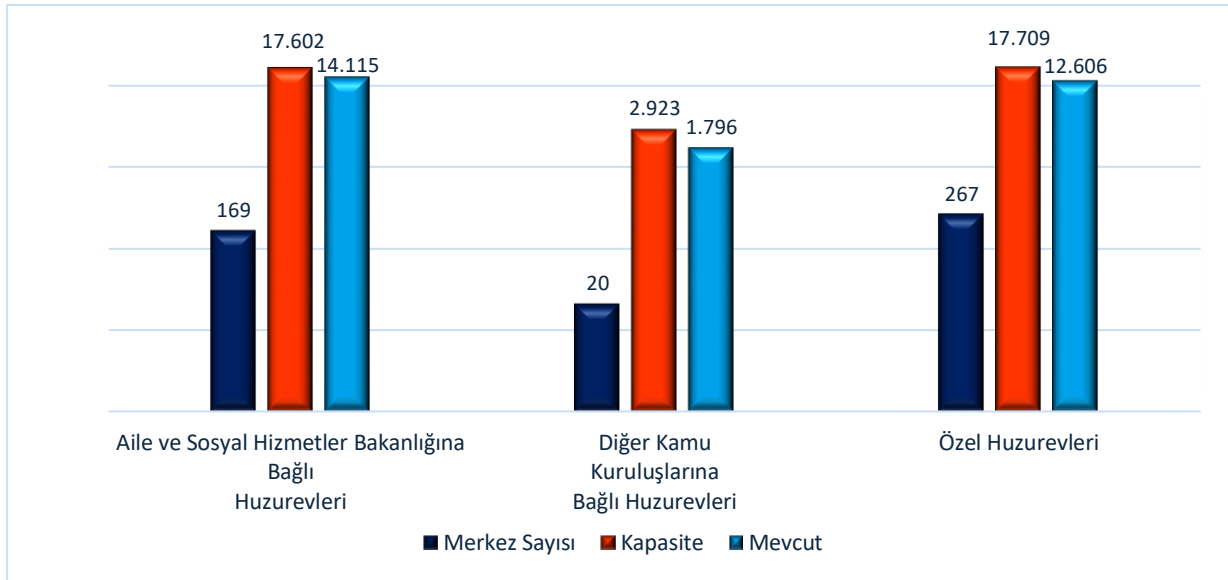

2.2.1. Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri

Yaşlı kişiler, insani ve güvenli bir ortamda koruma, rehabilitasyon, sosyal ve zihinsel uyarım sağlayan yerlerde kurumsal bakım alabilmeli; bu gibi yerlerde yaşamlarını sürdürürken, onurlarına, inançlarına, ihtiyaçlarına ve mahremiyetlerine tam saygı gösterilmesi hakkı da dâhil olmak üzere insan haklarından ve temel özgürlüklerden yararlanabilmelidir.¹⁵⁴ Bu çerçevede, ülkemizde 60 yaş ve üzerindeki kişileri korumak, bakmak, sosyal, psikolojik ve fiziksel gereksinimlerini karşılamak, sürekli bakıma ve rehabilitasyona gereksinim duyanlara bu hizmetleri vermek üzere Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri¹⁵⁵ faaliyet göstermektedir. Diğer yandan, gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişilerinince açılan 55 yaş ve üzeri sosyal, fiziksel ve moral desteğe ihtiyaç duyan, akıl ve ruh sağlığı yerinde olup, kuruluş bakımına ihtiyacı olan kişiler ile özel bakım yaşlılarının¹⁵⁶ kaldıkları huzurevleri ile huzurevi yaşlı bakım merkezleri¹⁵⁷ de bu kapsamda çalışmalarını sürdürmektedir. Kişilerin koruma altına alındığı bahse konu mekânlar UÖM görevi kapsamında ziyaret edilmektedir.

2022 yılı sonu itibariyle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olarak 169 huzurevi, diğer kamu kuruluşlarına bağlı olarak 20 huzurevi ve 267 özel huzurevi/huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi hizmet vermektedir. Bu merkezlerin kapasite ve mevcutları aşağıdaki grafikte paylaşılmıştır:

Grafik 13: Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine İlişkin Sayısal Veriler

2022 yılı içerisinde UÖM tarafından 2 yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi ziyaret edilmiştir. Söz konusu merkezlerdeki koşulların; yeterli ısıtma, doğal ışık ve yapay aydınlatma, hijyen, mahremiyet ve havalandırma gibi konularda temel insani ihtiyaçları karşılaması; rampa, asansör gibi erişilebilirlik standartlarına uygun olması gerekmektedir. Bu merkezlerde kalanlara bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinin yanı sıra dış dünya ile iletişim, açık havada egzersiz ve sosyal etkinlik olanakları da sunulmalıdır.¹⁵⁸

2022 yılında gerçekleştirilen UÖM ziyaretlerinde görüşülen kişilerin, idareden ve personelin tutum ve davranışlarından genel olarak memnun oldukları görülmüştür. Bununla birlikte, Merkezde çalışan personelin

¹⁵⁴ BM, *Yaşlılara İlişkin Prensipler*, Genel Kurul, 46/91, 16 Aralık 1991, Madde 14.

¹⁵⁵ Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, Madde 2.

¹⁵⁶ Özel Bakım Yaşlısı: Akıl ve ruh sağlığı yerinde olan veya akıl ve ruh sağlığı yerinde olmadığı halde huzurevi ve yaşlı bakım hizmetlerinin sunumunda diğer hizmet alan yaşlılara karşı herhangi bir olumsuz durum oluşturmadığı sağlık kuruluşlarının psikiyatri kliniklerinden alınacak huzurevi veya yaşlı bakım merkezinde kalmasında bir sakınca olmadığına dair (Değişik ibare:RG-26/9/2008-27009) tabip raporu ile tespit edilen ve bulaşıcı veya sürekli tıbbi bakım gerektiren bir hastalığı bulunmayan, bulaşıcı hastalığı var ise sağlık kuruluşlarının ilgili bölümlerinden alınacak toplu yaşam yerlerinde bakılmasında bir sakınca olmadığına dair (Değişik ibare:RG-26/9/2008-27009) tabip raporu ile tespit edilen yaşlılığa bağlı demans, alzheimer gibi, ağır felçli, yatağa bağımlı veya özel bakımı gerektiren diğer hallerde, başkasının desteğine ihtiyaç duyan yaşlıyı ifade etmektedir. (Özel Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, Madde 4/1)

¹⁵⁷ Özel Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, Madde 2, Madde 4/h.

¹⁵⁸ AİÖK, "Factsheet on Social Care Establishments", CPT/Inf(2020)41.

insan hakları eğitimi alması, kişilerin isteklerinin temin edilmesinde personel desteği sağlanması, önleyici sağlık taramalarının yapılması, sosyal aktivitelerin artırılması gibi tavsiyelerde bulunulmuştur.¹⁵⁹

Bunlara ilaveten bazı katlara lavabo, merdiven ve koridor zeminlerine kaydırmaz bantların yerleştirilmesi, odalara acil çağrı butonlarının eklenmesi, dolapların duvara sabitlenmesi, kamera kayıt sürelerinin artırılması ve kayıt kalitesinin artırılması, bina için belirli aralıklarla ilaçlanması, yaşlı bireylerle yapılan etkinlik sayısını artırmak adına sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerle iş birliği yapılması, yatağa bağımlı olan yaşlılar için gece kontrolünün işleyişe eklenmesi gibi hususların dikkate alınması vurgulanmıştır.¹⁶⁰

Ziyaret edilen merkezlerde; merkezlerin kendi özelinde iyileştirmeler yapılması adına ilgili üst makamlara da tavsiyelerde bulunulmuştur. Bu doğrultuda ziyaret edilen bir merkezin, farklı bir hizmet alanı olan “Çocuk Koruma İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimi” olarak hizmet vermesi nedeniyle merkez dışında birim oluşturulmasının önemi vurgulanmıştır.¹⁶¹

2.2.2. Çocuk Evi Siteleri ve İhtisaslaştırılmış Çocuk Evi Siteleri

UÖM görevi kapsamında çocukların koruma altına alındıkları çocuk bakım kuruluşları¹⁶² ziyaret edilebilecek merkezler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda Kurumumuz tarafından 2022 yılı içerisinde ziyaret edilen yerler arasında çocuk evi siteleri de bulunmaktadır.

Çocuk evleri, koruma altına alınma ihtiyacı olan çocukların bakımlarının sağlandığı mesken niteliğindeki yatılı ev tipi sosyal hizmet birimlerini; çocuk evi siteleri ise, yine korunma ihtiyacı olan çocukların bakımlarının sağlandığı aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan kuruluşları ifade etmektedir.¹⁶³ Çocuk destek merkezleri (ihtisaslaştırılmış çocuk evleri sitesi); suça sürüklenmesi, suç mağduru olması veya sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalması sebebiyle haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan psiko-sosyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilenlerin, bu ihtiyaçları giderilinceye kadar geçici süre ile bakım ve korunmalarının sağlandığı, bu süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü; çocukların mağduriyet, suça sürüklenme, yaş ve cinsiyet durumuna göre yapılandırılan veya ihtisaslaştırılan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.¹⁶⁴

Türkiye’de 2022 yılı sonu itibariyle toplam 79 çocuk evleri koordinasyon merkezi müdürlüklerine bağlı 1.187 çocuk evi, 113 çocuk evleri sitesi ve 65 ihtisaslaştırılmış çocuk evleri sitesi bulunmaktadır. Bu merkezlerin kapasiteleri sırasıyla 6.841, 7.097 ve 2.107’dir. İlgili diğer veriler aşağıda yer almaktadır:

Tablo 4: Çocuk Evleri, Çocuk Evi Siteleri ve İhtisaslaşmış Çocuk Evi Sitelerine İlişkin Sayısal Veriler

Kuruluş	Sayı	Kapasite	Fiilen Kalan
Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi ve Bağlı Çocuk Evleri	79 / 1.187	6.841	5.851
Çocuk Evleri Sitesi	113	7.097	6.699
İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Sitesi	65	2.107	1.591
TOPLAM	257/1.365	16.045	14.141

159 TİHEK, MİA Huzurevi ve Yaşlı Bakım Merkezi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/20, Ankara, 2022, para. 77-82.

160 TİHEK, Karaman Ahmet Mete Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/62, Ankara 2022, s. 12,13.

161 TİHEK, Karaman Ahmet Mete Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti Raporu, para.83.

162 Çocuk bakım kuruluşları: Korunma ihtiyacı olan çocukların bakım ve banınma ihtiyacının karşılandığı ev tipi sosyal hizmet birimlerinden olan çocuk evlerinin bağlı olduğu çocuk evleri koordinasyon merkezleri ile aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan ve çocukların psikososyal ihtiyacına veya suça sürüklenme durumuna göre ihtisaslaştırılan çocuk evleri sitelerini ifade etmektedir. (Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Madde 3/ğ)

163 Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Madde 3. 164 Çocuk Destek Merkezleri Yönetmeliği, Madde 3.

164 Çocuk Destek Merkezleri Yönetmeliği, Madde 3.

2022 yılında UÖM tarafından 4 çocuk evi sitesi ziyaret edilmiştir. Ziyaretlerde merkezlerde hizmet alan çocukların yaşam koşulları, merkezlerin fiziksel olanakları, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim olanakları, psikososyal hizmetlerin sunumu, sosyal aktiviteler, dış dünya ile iletişim gibi konular ele alınmıştır.

Ziyaretlerde kendileriyle görüşme yapılan çocuklar merkez idaresinin ve merkezde görevli personelin kendilerine karşı tutum ve davranışlarından memnun olduklarını ifade etmiştir.¹⁶⁵ Ziyaret edilen yerlerde fiziksel koşulların iyi olduğu, evlerin genel olarak temiz ve düzenli olduğu görülmüştür.¹⁶⁶ Bununla birlikte, merkezlerde fiziksel koşulların daha iyi duruma getirilmesi için eksiklik tespit edilen hususlara ilişkin düzeltici tavsiyelerde bulunulmuştur.¹⁶⁷

Eğitim hakkının kullanılmasında oldukça önemli olan teknolojik araç ve gereçlerin koruma altındaki çocukların erişimine açık olması konusunda ilgili olarak; merkezlerde bulunan bilgisayar sayısının artırılması tavsiyesini vurgulamak gerekmektedir. Merkezlerde düzenli aralıklarla ilaçlama yapılması, sözlü olarak yapılan talep ve şikâyetlerin yazılı olarak da yapılabileceği hususunda çocukların bilgilendirilmesi, eksik sağlık malzemelerinin temin edilmesi, önleyici olması adına rutin dış sağlığı kontrollerinin yapılması ve bu konuda çocuklara eğitim verilmesi, sosyal faaliyetlerin çeşitliliğinin artırılması, çalışan personele çocuklarla uyumlu iletişim kurmalarına yönelik eğitim almalarının sağlanması, yemek listeleri oluşturulurken diyetisyen desteği alınması konuları da 2022 yılı içerisinde ilgili merkezlere iletilen tavsiyeler arasında bulunmaktadır.¹⁶⁸

Sağlık ve psiko-sosyal hizmetlerin yürütülmesinde genel anlamda bir aksaklık olmadığı, çocukların dış dünya ile iletişimlerinin de uygun bir şekilde sağlandığı, çocukların dış dünya ile iletişimi bağlamında aileleri ile görüşebilmelerine önem verildiği, aile görüşmelerinin belirli bir program dâhilinde kontrollü şekilde gerçekleştirildiği 2022 yılı ziyaretleri sonucunda tespit edilen hususlar arasındadır.¹⁶⁹

Öte yandan, güvenlik kameralarının kayıt sürelerinin artırılması, yangın alarm sistemlerinin bakım ve onarımının yapılması, sosyal ve sportif aktivitelerin yapıldığı alanlardaki fiziksel koşulların iyileştirilmesi,¹⁷⁰ gibi hususların dikkate alınması tavsiye edilmiştir.

2.2.3. Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri

Engelli bakım ve rehabilitasyon merkezleri; fiziksel, zihinsel veya ruhsal bir engeli nedeniyle bakıma muhtaç olan ve bakıma muhtaçlığı sosyal inceleme raporu ile tespit edilen bireylerin bakımları için yerleştirildikleri yatılı ve/veya gündüzlü hizmet veren; resmî kurum/kuruluşlar¹⁷¹ veya gerçek kişi ve özel hukuk tüzel kişileri tarafından açılan ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından denetlenen sosyal hizmet kuruluşu statüsündeki merkezlerdir.¹⁷² Ayrıca, bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde bakılmakta iken haklarında hafif ve orta derecede engelleri bulunduğu dair rapor düzenlenenler için engelli bakım ve rehabilitasyon merkezleri dışında, engelli bireylerin toplumsal yaşamda daha aktif olması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından geliştirilen evde bakım ve rehabilitasyon odaklı hizmet modeli çerçevesinde faaliyet yürüten “umut evleri” de bulunmaktadır.¹⁷³

2022 yılı sonu itibariyle 105 resmi sürekli bakım kuruluşunda 7.189 engelli birey bakım hizmetinden yararlanmakta, 305 özel bakım merkezinde ise 26.766 engelli birey yatılı bakım hizmeti almaktadır.

165 TİHEK, Bilecik Çocuk Evleri Sitesi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/69, Ankara,2022. para.37. / TİHEK, Niğde Çocuk Evleri Sitesi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/58, Ankara 2022. para.100.

166 TİHEK, Bilecik Çocuk Evleri Sitesi Ziyareti Raporu, para 23,24.

167 TİHEK, Safranbolu Hasan Doğan Çocuk Evleri Sitesi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/18, Ankara 2023, para. 65.

168 TİHEK, Muş Lalesi Kız Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/63, Ankara 2022.

169 TİHEK, Niğde Çocuk Evleri Sitesi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/58, Ankara 2022, para. 87.

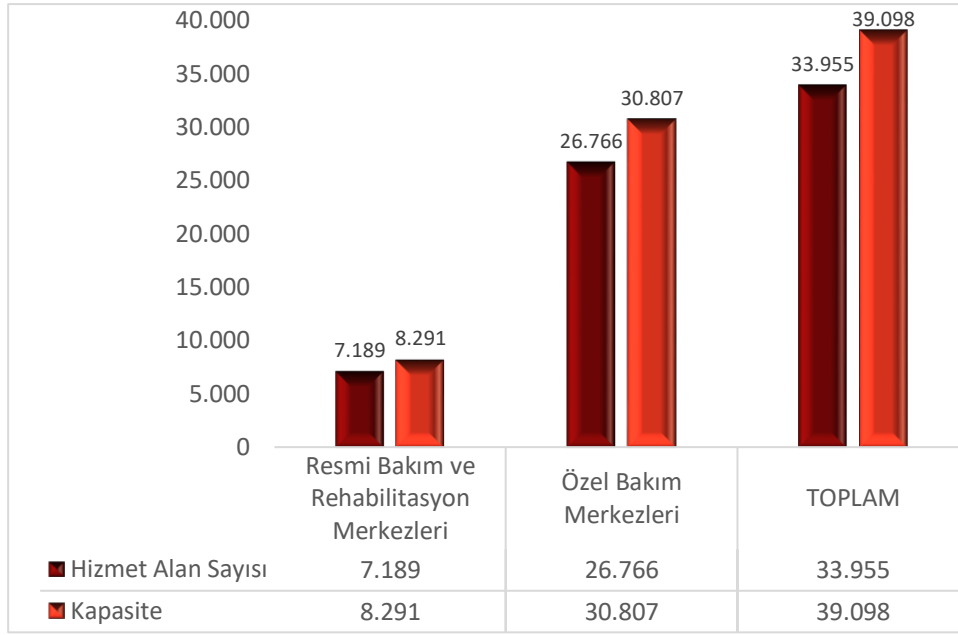
170 TİHEK, Bilecik Çocuk Evleri Sitesi Ziyareti Raporu, para. 88.

171 Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği, Madde 4.

172 Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği.

173 Engelli Bireylere Yönelik Umut Evleri Yönergesi.

Grafik 14: Resmi ve Özel Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinin Kapasiteleri ve Merkezlerde Bakım Hizmeti Alan Engelli Sayısı

2022 yılında UÖM görevi kapsamında 3 resmi ve 3 özel olmak üzere toplam 6 engelli bakım ve rehabilitasyon merkezi ziyaret edilmiştir. Engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerindeki koşullar izlenirken engel türlerine göre ziyaret planlaması yapılması ve merkez koşullarına uygun heyetlerin oluşturulması hususlarına dikkat edilmektedir.

Engelli bireylerin kaldıkları Merkezlere gerçekleştirilen UÖM ziyaretlerinde yeterli ısıtma, doğal ışık ve yapay aydınlatma, hijyen ve havalandırma gibi konulardaki temel insani ihtiyaçlar, kişiselleştirilmiş alan, mahremiyet gereksinimleri, erişilebilirlik standartları, bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinin işleyişi, dış dünya ile iletişim, açık havada egzersiz ve sosyal etkinlik olanakları gibi konulara dikkat edilmektedir.

2022 yılında ziyaret edilen merkezlerde fiziksel koşulların iyileştirilmesi bağlamında bazı tavsiyelerde bulunulmuştur. Bunlar, etkinlik odalarına klima/havalandırma yerleştirilmesi, yatağa bağımlı bulunan engelli bireylerin erişebilecekleri bir noktaya acil çağrı butonunun yerleştirilmesi,¹⁷⁴ tuvalet ve banyoda rutubet oluşumunu engelleyecek önlemlerin alınması, engelli birey sayısı kadar dolap ve etajer temin edilmesi, engelli bireylerin odalarının kapılarında bulunan cam bölmelerin kırılmaz cam ile kaplanması, koruma altındakilerin kullanımına açık prizlerden zarar görmüş olanların tehlike oluşturmayacak şekilde yenilenmesi¹⁷⁵, tuvalet ve banyolara kaymaz malzeme ve tutamaç konulması,¹⁷⁶ sıcak su tesisatının 24 saat sıcak su sağlanacak ve aksama yaşanmayacak şekilde yeniden yapılandırılması¹⁷⁷ şeklindedir.

Hizmet alan engelli bireylerin öz bakım ve bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek ve toplum içerisinde daha uyumlu hareket edebilmelerini sağlamak amacıyla ergoterapist görevlendirilmesi, idari binada bulunan asansörün engelliler tarafından refakatsiz kullanımını önlemek için kart ile çalışır hale getirilmesi, kamera kayıtlarının geriye dönük izlenmesi amacıyla kullanılan bilgisayarın ivedilikle onarılması veya yenilenmesi, engelli bireyler için buldukları evlerin yaşam alanı olduğu ve bazı hallerde güvenlik görevlilerinin evlere girmesi gerekebildiği hususları dikkate alınarak kadın engelli bireylerin mahremiyetinin korunmasını sağlamak için kadın güvenlik görevlisi istihdam edilmesi, engelli bireylerin dış sağlığının korunması için

¹⁷⁴ TİHEK, Özel Bartın Bakım Merkezi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2023/05, Ankara 2023, s. 8.

¹⁷⁵ TİHEK, Çankırı Şabanözü Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Ziyareti Raporu, Rapor No:2023/02, Ankara 2023, s. 14,15.

¹⁷⁶ TİHEK, Uşak Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/68, Ankara 2022, s. 10.

¹⁷⁷ TİHEK, Akçakoca Özel Anka Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Raporu, Rapor No: 2022/60, Ankara 2022, s. 9,10.

düzenli dış kontrolü sağlanması 2022 yılı içerisinde tespit edilen hususlarla alakalı tavsiyeler arasında bulunmaktadır.¹⁷⁸

Bunların haricinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına da mevzuat çalışması yapılması için tavsiyede bulunulmuştur. Bu tavsiyede; mevcut mevzuatın yetersiz kalması nedeniyle; Umut Evlerinin Merkezden ayrı konumu, fiziksel koşulları ve buna bağlı olarak değişen ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda var olan Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin umut evlerinde yürütülen bakım hizmetlerinin ve ihtiyaçların tamamını kapsamadığı; Engelli Bireylere Yönelik Umut Evleri Yönergesinin de yetersiz kaldığı, bu bağlamda Umut Evleri için ayrı bir Yönetmelik hazırlanması¹⁷⁹ gerektiği belirtilmiştir.

---

178 TİHEK, Siirt Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/24, Ankara 2022, s. 12,13.

179 TİHEK, Uşak Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/68, Ankara 2022, para.55.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. Ziyaretler

İşkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da küçültücü muamele ya da cezayı önlemek için kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı, toplumsal gözetimden uzak olması nedeniyle işkence ve kötü muamele riskinin daha yüksek olduğu yerlere düzenli ziyaretler gerçekleştiren bir mekanizma kurulmasını gerektiren OPCAT kapsamında; bağımsız uluslararası ve ulusal organlar tarafından düzenli ziyaretler yapılmaktadır.¹⁸⁰

UÖM olarak TIHEK'e, 6701 sayılı Kanunun 9/1-j maddesi ile "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek" görevi verilmiştir. İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi, alıkonulma yerlerinin koşullarının ve bu yerlerde alıkonulan kişilere yönelik muamelelerin iyileştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu ziyaretler;¹⁸¹

Bu çerçevede 2022 yılında, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından kabul edilen 2022 ziyaret takvimi kapsamında kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı 60 merkeze ziyaret gerçekleştirilmiştir. Kuruma iletilen başvurular ve basında çıkan haberler göz önünde bulundurularak resen inceleme kararı ile de ziyaretler düzenlenebilmekte olup bu bağlamda ziyaret takvimine ek olarak 2022 yılı içerisinde 3 merkez daha ziyaret edilmiştir. Böylece toplam ziyaret sayısı 63 olarak gerçekleşmiştir.

3.1.1. Ziyaret Edilen Merkezler

2022 yılında toplam 46 ilde 63 merkez ziyaret edilmiştir. Daha önceki yıllarda gidilmemiş olan 37 il 2022 yılında ziyaret edilmiş böylece UÖM görevi kapsamında 81 ilin tamamında ziyaret gerçekleştirme hedefi gerçekleştirilmiştir.

¹⁸⁰ OPCAT, Madde 1.

¹⁸¹ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Madde 96.

Tablo 5: Ziyaret Edilen Merkezler

	ZİYARET TARİHİ	ZİYARET EDİLEN MERKEZ
1	15.02.2022	Ankara Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı
2	9.03.2022	Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
3	17.03.2022	Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı
4	31.03.2022	Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
5	31.03.2022	Niğde Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü
6	20.04.2022	İstanbul Silivri 5 No.lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumu
7	26.04.2022	İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi
8	10-11.05.2022	Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
9	12.05.2022	Gümüşhane İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
10	23.05.2022	İstanbul Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
11	26-27.05.2022	Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
12	06-08.06.2022	Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
13	07-10.06.2022	Adıyaman İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
14	07-10.06.2022	Adıyaman Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
15	7.06.2022	Muş İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
16	8.06.2022	Muş Merkez Muş Lalesi Kız Çocuk Evleri Sitesi
17	15.06.2022	Yozgat Kabul ve Barınma Merkezi
18	15.06.2022	Isparta Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi
19	21.06.2022	Çankırı Şabanözü Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
20	27-28.06.2022	Tunceli A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
21	28-30.06.2022	Burdur E Tipi Açık Ceza İnfaz Kurumu
22	28-30.06.2022	Burdur İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
23	7.07.2022	Karaman Ahmet Mete Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
24	28.07.2022	Afyonkarahisar 1 No.lu Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
25	29.07.2022	Düzce Akçakoca Anka Özel Bakım Merkezi
26	02-03.08.2022	Bartın Özel Bartın Bakım Merkezi
27	4-5.08.2022	Gaziantep Geri Gönderme Merkezi
28	8-10.08.2022	Kırklareli Pehlivan köy Geri Gönderme Merkezi
29	11-12.08.2022	Uşak Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
30	17-18.08.2022	Tokat Dr. Cevdet Aykan Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi
31	22.08.2022	Çorum İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
32	23-25.08.2022	Ardahan T Tipi Açık Ceza İnfaz Kurumu
33	24-25.08.2022	Aydın Geri Gönderme Merkezi
34	1.09.2022	Bilecik Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü
35	31.08.2022-02.09.2022	Giresun Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
36	07.09.2022-12.09.2022	Ankara Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
37	13.09.2022	Ankara Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri

38	15-16.09.2022	Sinop Açık Ceza İnfaz Kurumu
39	30.09.2022	Zonguldak Karadeniz Ereğli A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
40	4.10.2022	Yalova A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
41	04-06.10.2022	Hakkâri K Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
42	13-14.10.2022	İstanbul Tuzla Geri Gönderme Merkezi
43	20-21-22.10.2022	İğdır Geri Gönderme Merkezi
44	23-26.10.2022	İzmir 2 No.lu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
45	23-26.10.2022	İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Alanı
46	26-28.10.2022	Şırnak T Tipi Açık ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
47	9.11.2022	Muğla Bodrum S Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu
48	10.11.2022	Amasya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
49	16.11.2022	Kastamonu İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
50	17.11.2022	Karabük Safranbolu Hasan Doğan Çocuk Evleri Sitesi
51	21-22.11.2022	Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi
52	24.11.2022	Sakarya Hendek Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu
53	24.11.2022	Mersin Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
54	25.12.2022	Ankara İncek MİA Özel Huzurevi ve Yaşlı Bakım Merkezi
55	2.12.2022	Ankara Mamak İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
56	5.12.2022	Diyarbakır Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
57	14.12.2022	Siirt İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri
58	15.12.2022	Siirt Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
59	16.12.2022	Ankara Esenboğa Havalimanı Transit Alanı
60	23.12.2022	Ankara Dr. Abdurrahman Yurtaslan Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Servisi ve Toplum Ruh Sağlığı Merkezi
61	27.12.2022	Nevşehir Ürgüp 80.Yıl Hanife-Memiş Aksoy Rehabilitasyon Merkezi
62	27.12.2022	İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi
63	29.12.2022	Ankara Sincan Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Tablo 6: 2022 Yılı Ziyaretlerinin Merkez Türüne Göre Dağılımı

2022 YILI ZİYARETLERİ MERKEZ TÜRÜNE GÖRE DAĞILIM	
MERKEZ TÜRÜ	SAYI
Ceza İnfaz Kurumu	25
Nezarethane	10
Engelli ve Özel Bakım Merkezi	7
Geri Gönderme Merkezi	6
Ruh ve Sinir Hastalıkları Merkezi	4
Çocuk Evleri	4
Huzurevi ve Rehabilitasyon Merkezi	2
Transit Geçiş Merkezi	2
Adliye Binası Mahpus Bekleme Alanı	2
Geçici Barınma Merkezi	1
TOPLAM	63

3.1.2. Ziyaret İstatistikleri

2022 yılında UÖM kapsamında gerçekleştirilen 63 ziyaretin 56'sı izleme ziyareti, 7'si takip ziyaretidir. Yıl içerisinde yapılan 63 ziyaretten; 3'ü resen inceleme kararı neticesinde gerçekleştirilmiştir. Resen inceleme kararı ile yapılan ziyaretlerden 2'si TİHEK ve SPT yetkililerinden oluşan heyet tarafından; 1'i ise TİHEK ve Azerbaycan Ombudsmanlığı yetkililerinden oluşan heyet tarafından gerçekleştirilen ortak ziyaretlerdir.

Tablo 7: Ziyaret Şekline Göre Dağılım

ZİYARET ŞEKLİNE GÖRE DAĞILIM	
Habersiz Ziyaret Sayısı	Haberli Ziyaret Sayısı
56 (%88,8)	7 (%11,2)

3.1.3. 2022 Yılı Ziyaret Raporları

2022 yılı içerisinde, UÖM görevi kapsamında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından kabul edilen ve ilgili kurum ve kuruluşlara yönelik tavsiyeleri içeren 69 rapor bulunmaktadır.

Tablo 8: 2022 Yılı İçerisinde Kabul Edilen Raporlar

2022 Yılı İçerisinde Kabul Edilen Raporlar	
1	İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Alan Ziyaret Raporu
2	Kocaeli Gündoğdu Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu
3	Doğubayazıt T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
4	Çanakkale Ayvacık Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu
5	Bayburt M Tipi Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
6	Kars İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu
7	Kayseri Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu
8	Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu
9	Kırşehir Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
10	Diyarbakır E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
11	Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
12	Çanakkale E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
13	Ağrı İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu
14	Kahramanmaraş E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
15	Silivri 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
16	Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
17	Diyarbakır D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
18	İzmir Karşıyaka Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü Ziyaret Raporu
19	Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
20	Mardin İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu
21	Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
22	Silivri 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza infaz Kurumu Ziyaret Raporu
23	Antalya Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu
24	Kırşehir Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Ziyaret Raporu
25	Kars T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu

26	Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyaret Raporu
27	Antalya Fethi Bayçın Huzurevi Ziyaret Raporu
28	Bayburt Memnune Evsen Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyaret Raporu
29	Edirne İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu
30	Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
31	Artvin İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu
32	Kahramanmaraş Geçici Barınma Merkezi Ziyaret Raporu
33	Elmadağ Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyaret Raporu
34	Tekirdağ 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
35	Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyaret Raporu
36	Bitlis Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü Ziyaret Raporu
37	Kahramanmaraş Türkoğlu 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
38	Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Takip Ziyaret Raporu
39	Bitlis E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
40	Artvin Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
41	Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
42	Adana Ataköşkü Özel Bakım Merkezi Ziyaret Raporu
43	Bolu İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Takip Ziyaret Raporu
44	Gümüşhane İl Emniyet Müdürlüğü Ziyaret Raporu
45	Bolu Semiha Şakir Sarıgöl Engelsiz Yaşam Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Ziyaret Raporu
46	Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
47	Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
48	Ankara Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyaret Raporu
49	Muş İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu
50	Burdur İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu
51	Bolu Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyaret Raporu
52	Edirne F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
53	İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu
54	Kırıkkale Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
55	İsparta Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Ziyaret Raporu
56	Burdur Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
57	Yozgat Kabul ve Barınma Merkezi Ziyaret Raporu
58	Niğde Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü Ziyaret Raporu
59	İstanbul İli Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu
60	Özel Akçakoca Anka Bakım Merkezi Ziyaret Raporu
61	Tunceli A-3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
62	Karaman Ahmet Mete Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyaret Raporu
63	Muş Lalesi Kız Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü Ziyaret Raporu
64	Adıyaman İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu
65	Ardahan Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu
66	Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu

67	Çorum İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu
68	Uşak Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyaret Raporu
69	Bilecik Çocuk Evleri Sitesi Ziyaret Raporu

3.1.4. 2022 Yılında Gerçekleştirilen Ziyaretlere Genel Bakış

TİHEK'in ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında 2022 yılında toplam 63 merkeze ziyaret gerçekleştirilmiştir. Söz konusu ziyaretlerde öne çıkan tespit ve tavsiyeler, ziyaretlerin gerçekleşme tarihleri doğrultusunda aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 9: 2022 Yılında Gerçekleştirilen Ziyaretlere Genel Bakış

ANKARA ADLİYESİ MAHPUS BEKLEME ALANI ¹⁸²	
Ziyaret Bilgileri	<i>Haberli, Planlı İzleme Ziyareti, 15.02.2022</i>
Tespit Önekleri	<ul style="list-style-type: none"> Bekleme alanı koridorunda, mahkeme salonlarına ulaşımında kullanılmak üzere bir asansörün bulunduğu ancak çalışmadığı (para. 25), Havalandırmanın çok etkili olmadığı, nezarethane odalarının özellikle uç bölümlerinde havalandırmanın yetersiz olduğu (para. 33), Haftalık kumanya menüsü incelendiğinde kumanyanın bir öğün için yeterli olduğu (ortalama 900 ila 1000 kalori) ancak nezarethanelerde kalma süresinin uzaması ve sabah erken saatlerde cezaevinden çıkılması gibi durumların da söz konusu olabildiği hallerde ve ayrıca mahpusların kantine erişimlerinin de olmadığı değerlendirildiğinde bu kumanyanın bir kişinin tüm gün beslenmesi (ortalama bir kişi için yaklaşık 2500 kalori) için yeterli olmadığı (para. 45).
Tavsiye Önekleri	<ul style="list-style-type: none"> Jandarma gözetiminde bulunan nezarethane koridorunda yer alan asansörün engelli mahpusların da bulunabileceği göz önüne alınarak kullanılabilir hale getirilmesi (para. 58), Havalandırmanın yetersiz olduğu bölümlerde gerekli çalışmanın yapılması, havalandırma sistemlerinin sayısının artırılması (para. 59), Mahpusların sabah erken saatlerde kahvaltı yapmadan cezaevinden çıkmaları ve/veya akşam geç saatlerde cezaevine dönmeleri ihtimallerine karşı ilave kumanya sağlanması ya da bu sorunu ortadan kaldırmaya yönelik olarak Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, ilgili jandarma komutanlığı veya ilgili herhangi bir kurum ile iş birliği sağlanması (para. 63).
ANKARA BATI ADLİYESİ MAHPUS BEKLEME ALANI ¹⁸³	
Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 17.03.2022</i>
Tespit Önekleri	<ul style="list-style-type: none"> Nezarethane odalarında doğal ışık imkânı bulunmadığı (para. 17), Bazı odalarda kameraların görüş açısına girmeyen kör noktaların varlığı (para. 21).
Tavsiye Önekleri	<ul style="list-style-type: none"> Polis Bekleme Alanı ile Jandarma Bekleme Alanındaki nezarethane odalarına doğal ışık sağlanması (para. 57), Nezarethane odalarındaki kameraların kör nokta bırakılmayacak şekilde tekrar düzenlenmesi (para. 53).
KİLİS L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ¹⁸⁴	
Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 09.03.2022</i>
Tespit Önekleri	<ul style="list-style-type: none"> KOAH hastası bir mahpusun kendi suç türünde sigara içilmeyen koğuş bulunmadığından sigara içen mahpuslarla birlikte tutulduğu (para. 43), Koğuş televizyonlarında 25 adet TV kanalının bulunduğu; ancak farklı dilde kanalların mevcut olmadığı (para. 96).
Tavsiye Önekleri	<ul style="list-style-type: none"> Kurumda kendi suç türünde sigara içilmeyen koğuş bulunmadığı anlaşılan KOAH hastası mahpus için gerekli düzenlemeler yapılarak bu suç türü için de sigarasız koğuş oluşturulması (para. 102),

182 TİHEK, Ankara Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/90783C.pdf>

183 TİHEK, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/B5FF40.pdf>

184 TİHEK, Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/77334E.pdf>

	<ul style="list-style-type: none"> Televizyon kanallarının çeşitliliğinin artırılması ve kanal listesine yabancı dilde yayın yapan kanalların eklenmesi (para. 106).
--	---

NIĞDE ÇOCUK EVLERİ SİTESİ¹⁸⁵

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 31.03.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Merkezde görevli öğretmen sayısının az olduğu, çocukların eğitim hayatlarının desteklenmesinde Merkezlerde görevlendirilecek öğretmenlere ihtiyaç olduğu (para. 73), Merkezde bakım ve koruma altında bulunan çocukların büyük bir çoğunluğunun ailesinin Niğde'de yaşamadığı, bu nedenle acil durumlarda ailelere erişimde ve ailelerin çocuklarını yerinde ziyaret etmelerinde güçlükler yaşanabildiği (para. 92).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Merkezde koruma ve bakım altında bulunan çocukların eğitim hayatında desteklenmesi amacı ile Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünden öğretmenlerin görevlendirilmesi (para. 102), Koruyucu aile sisteminin yaygınlaştırılarak, koruma ve bakım altında bulunan çocukların aile ortamında büyümelerine daha çok imkân verilmesi amacı ile il genelinde koruyucu aile sistemine ilişkin bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi gerektiği (para. 101).

AKSARAY T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU¹⁸⁶

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 31.03.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Kamera odasında bazı kameraların çalışmadığının görülmesi (para. 33), Mahpusların erkek koşulların havalandırma alanlarında zemin aşınmış olduğu için yürüyüş esnasında düşebildiklerine ve buna bağlı olarak yaralanmalar yaşanabildiğine ilişkin şikâyetleri (para. 42), Mahpusların genel olarak spor faaliyetlerinin, sosyal etkinliklerin ve kursların çeşitliliğinin az olduğuna dair şikâyetleri (para. 75).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Çalışmayan kameralarla ilgili yaşanan teknik arızanın çözüme kavuşturulması (para. 87), Havalandırma alanlarındaki aşınmış zeminin yürüyüş esnasında yaralanmalara sebebiyet vermemesi için tadilatının yapılması (para. 91), Mahpusların iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla kursların açılması, daha kapsamlı hale gelmesi veya yeni kursların açılması (para. 94).

SİLİVRİ 5 NO.LU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU¹⁸⁷

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 19.04.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Mahpusların sıcak su ihtiyaçlarını karşılamak için pet şişelerin içine su doldurup kaloriferler üzerinde ısıttıkları (para. 27), Çamaşır odasında yapılan incelemelerde; yıkama ve kurutma işlemleri tamamlanmış çamaşırların tam kurumadığı ve hafif nemli olarak mahpuslara gönderildiği (para. 30).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Sıcak suyun koşullara düzenli aralıklarla verilmesi konusunda yapılan fizibilite çalışmalarının hızlandırılması (para. 73), Mahpusların çamaşırlarının kurutularak koşullara verilmesine özen gösterilmesi (para. 75).

İZMİR HARMANDALI GERİ GÖNDERME MERKEZİ¹⁸⁸

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı Takip Ziyareti, 26.04.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Yabancılarla ilişkin mevzuatta herhangi bir disiplin prosedürü bulunmadığı, ancak bir suç işlenmesi durumunda adli işlem başlatılmak üzere suç duyurusunda bulunulduğu (para. 48),

185 TİHEK, Niğde Çocuk Evleri Sitesi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/195x16.pdf>

186 TİHEK, Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/B287A5.pdf>

187 TİHEK, Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu.

<https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/2f0gp7.lu%20l%20tipi%20kapal%C4%B1%20ceza%20C4%B0nfaz%20kurumu%20ziyareti%20raporu>

188 TİHEK, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/AB172A.pdf>

	<ul style="list-style-type: none"> Merkez koridorlarındaki duvarlarda Türkçe, Rusça, Urduca, Peştuca, Fransızca ve İngilizce dillerinde İzmir Barosuna ait adli yardım broşürlerinin olduğu, yabancıların ankesörlü telefon aracılığıyla baroları arayabildikleri (para. 113),
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Mevzuatta özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancılara uygulanacak herhangi bir disiplin prosedürü bulunmadığından bu prosedürleri düzenleyen bir mevzuat oluşturulması (para. 131), Adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti ve idari gözetim kararına itiraz süreci ile uluslararası koruma başvuru prosedürü hususlarında yabancıların düzenli aralıklarla yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmeleri (para. 121).

TRABZON E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU¹⁸⁹

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı Takip Ziyareti, 10-11.05.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Kantinde kadın iç çamaşırının olmadığı (para. 27), Mahpusların ranzalarının bulunduğu alanda İdare tarafından güvenlik gerekçesiyle devamlı açık bırakılan bir ampul olduğu (para. 32), İşçi mahpusların kaldığı koğuşun havalandırma avlusunda, yemekhaneye ait fanların bulunmakta olduğu ve oldukça gürültülü çalıştığı (para. 19).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kantininde yapılan incelemede kadınlara özel; hijyen, iç çamaşırını, kişisel bakım malzemesi gibi ürünlerin eksik olduğu tespit edildiğinden bu ürünlerin çeşitliliğinin artırılması (para. 65), Kurumda mahpusların yataklarının bulunduğu alandaki ışığın 24 saat boyunca açık kalması uygulamasının sonlandırılması (para. 66), Kurumda bulunan işçi mahpusların kaldığı odada gürültülü bir şekilde çalışmakta olan havalandırma fanının, odada bulunan mahpusların günlük yaşamını olumsuz etkilediği gözlemlendiğinden bu konuda gereken çözümlerin üretilmesi (para. 68).

GÜMÜŞHANE İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ¹⁹⁰

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 12.05.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Nezarethane girişlerinde ecza dolaplarının bulunmadığı (para. 46), Geçmişe dönük kamera görüntülerinin izlenmesinde ve anlık kayıtların izlenmesinde ekran donmalarının yaşandığı, sistemin çok yavaş olduğu ve bilgisayar ekranlarının çok küçük olduğu (para. 49).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Nezarethane girişlerine ecza dolaplarının yerleştirilmesi (para. 57), Bilgisayar ekranlarının tüm kameraların izlenmesini aynı anda mümkün kılacak şekilde görüntü kalitesi yüksek büyük TV ekranları ile değiştirilmesi (para. 58).

İSTANBUL BEYOĞLU İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ¹⁹¹

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 23.05.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Geçici süreyle getirilen göçmenlerin kalabalık bir şekilde nezarethanelerde tutulmasından kaynaklanan sorunların olduğu (para. 13), Yabancı uyruklu alıkonulmuş kişiler için yabancı dilde bilgilendirme formu bulunmaması (para. 23,38,51), İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı bazı karakolların tuvalet ve banyolarının kirli olduğu (para. 19).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> İlçe Emniyet Müdürlüğü bünyesinde yer alan Polis Merkezi Amirliklerine geçici süreyle getirilen göçmenlerin kalabalık bir şekilde nezarethanelerde tutulmaması ve işlemlerinin ivedilikle yapılarak sevk edilmeleri (para. 79), İlçe Emniyet Müdürlüğünün bulunduğu konum göz önüne alındığında tutulanların yabancı uyruklu olma ihtimalinin yüksek olduğu, bu nedenle yabancı dilde bilgilendirme formlarının hazırlanması (para. 82), Tutulanların kullanımına sunulan tuvalet ve banyonun temizliğinin düzenli olarak yapılması ve temizlik malzemelerinin yenilenmesi (para. 86,88).

189 TİHEK, Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/kegg22.pdf>

190 TİHEK, Gümüşhane İl Emniyet Müdürlüğü Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/869953.pdf>

191 TİHEK, İstanbul Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/fhdwt.pdf>

BİNGÖL M TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU¹⁹²

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 26-27.05.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kapalı görüş alanlarındaki telefon ahizelerinin çalışır durumda olduğu; fakat bu alanların temiz olmadığı, demir parmaklıklarla kaplı ve camekân miktarının az olduğu (para. 34), ▪ İdarece görüntülü görüşme imkânının kurulması için gerekli çalışmaların başlatıldığı (para. 97), ▪ Öğle-akşam yemeklerinin miktar ve çeşitlilik bakımından yeterli olduğu; fakat kahvaltı miktarı ve çeşitliliğinin yeterli olmadığı (para. 48).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kapalı görüş alanının temizliğinin sağlanarak iki cam arasındaki görüş açısını engelleyen demir parmaklıkları kaldırılması ve görüşü sağlayan camekân alanının genişletilmesine yönelik tadilatın gerçekleştirilmesi (para. 100), ▪ Görüntülü görüşme alt yapısının kurulması işlemlerinin hızlandırılarak Kurum bünyesinde görüntülü görüşme uygulamasının faaliyete geçirilmesi (para. 112), ▪ Mahpusların sağlıklı ve doyurucu şekilde beslenebilmesi için iâşe bedelinin artırılması hususunun değerlendirilmesi (para. 113).

ERZİNCAN T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU¹⁹³

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 07-08.06.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bazı odalarda yatakların oldukça eskimiş ve sararmış olduğu (para. 27), ▪ Kurum açık görüş alanlarında saat bulunmadığı (para. 39), ▪ Bazı günlerde ve hafta sonlarında gazetelerin dağıtımında aksamalar olduğu (para. 43).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odalarda bulunan eski, yıpranmış ve sararmış yatakların yerine temiz yatakların temin edilmesi (para. 65), ▪ Kurumda saat bulunmadığı anlaşılan açık görüş alanına saat yerleştirilmesi (68), ▪ Dağıtılan gazetelerin güncelliğini yitirmeden mahpuslara teslim edilmesine özen gösterilmesi (para. 70).

ADIYAMAN İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ¹⁹⁴

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 07.06.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İl Müdürlüğü binasında, asansör veya engelli bireylerin binaya girişte kullanabilecekleri engelli rampasının bulunmadığı (para. 13), ▪ İdarece, Adıyaman'da 2022 yılının mayıs ayında kuvvetli yağış sonrası meydana gelen sel felaketinden nezarethane odalarının zarar gördüğünün belirtildiği, bu sorunun ziyaret tarihinde devam eden tadilat ile giderilmeye çalışıldığı (para. 14), ▪ Nezarethane koridorunda yangın söndürme tüpünün bulunduğu fakat yangın söndürme talimatnamesinin mevcut olmadığı (para. 62).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ziyaret edilen Müdürlük nezarethanesinde asansör ve engelli rampası bulunmadığı dikkate alındığında BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinde yer alan; "Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar." hükmü uyarınca İl Müdürlüğü binasındaki nezarethanelerin engellilerin erişimine uygun hale getirilmesi (para. 75), ▪ Sel felaketi sonucunda Müdürlük nezarethanesinde oluşan rutubetin ortadan kaldırılması amacıyla havalandırmanın daha etkin bir şekilde yapılması, nezarethanede oluşan rutubetli bölümlerin onarımının yapılması (para. 77), ▪ Amirlik nezarethanesi koridorunda bulunan yangın söndürme tüpüne ait talimatnamenin mevcut olmadığı tespitine ilişkin olarak söz konusu eksikliğin giderilmesi (para. 86).

192 TİHEK, Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/034CB4.pdf>

193 TİHEK, Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/udoqc0.pdf>

194 TİHEK, Adıyaman İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/oli69i.11>

MUŞ İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ¹⁹⁵

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 07.06.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet, banyo ve lavabonun mevcut olmadığı, ayrıca engelli sandalyesinin de bulunmadığı (para. 19), Çocukların kullanımına ayrılan tuvalet ve banyoların kapı ve duvarlarının yetişkin bireylere ayrılanlara göre çok daha kısa (150 cm) olduğu, bu alanların dışında bekleyen bir kişinin rahatlıkla içeriye girebileceği ve çocukların mahremiyetinin ihlal edilebileceği (para. 20), Herhangi bir kötü muamele iddiasının hem tutulan hem de görevli personel açısından ispatını kolaylaştıracak yaka kamerası ile araç içi ve dışı kameralarının mevcut olmadığı (para. 33).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> İl Müdürlüğüne bağlı tüm nezarethanelerde engelli dostu uygulamaların başlatılması ve eksikliği tespit edilen hususlarla ilgili makul düzenlemeler yapılması (para. 39), Çocukların kullanımına tahsis edilen tuvalet ve banyonun kapı ve duvarları için acil durumlarda hızlı müdahaleye uygun ancak çocuğun mahremiyetini ihlal etmeyecek bir çözüm yolunun bulunması (para. 40), Yaka kamerası ile araç içi ve dışı kameralarının edinilmesi (para. 45).

ADIYAMAN-GÖLBAŞI K1 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU¹⁹⁶

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 08.06.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Kurumda ziyaretçi arama odası bulunmadığı (para. 19), Koşulların iki tanesinde tavana sabit birer orta boyutta vantilatör, bir koşu ise tavana sabit bir adet küçük vantilatör bulunduğu (para. 34), Koşullarda haşere sorunu olduğu (para. 40).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Kurumda ziyaretçi arama odası oluşturulması, jandarma ziyaretçi arama odasının temizlenmesi ve düzenlenmesi, detaylı arama yapılacak odalarda sürekli bir şekilde arama önlüğü bulundurulması (para. 76), Yaz mevsiminde bölgedeki yüksek sıcaklık dikkate alındığında mevcut vantilatörün tüm koşu serinletmeye yeterli olmadığı değerlendirildiğinden koşullara ve özellikle de küçük vantilatör bulunan koşu daha büyük vantilatör takılması (para. 79), Kurumda ve özellikle de koşullarda haşere olduğunun gözlemlendiği dikkate alınarak ilaçlama işleminin daha sık yaptırılması (para. 81).

MUŞ LALESİ KIZ ÇOCUK EVLERİ SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ¹⁹⁷

Ziyaret Bilgileri	<i>Haberli, Planlı İzleme Ziyareti, 08.06.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Son sırada bulunan evde böcek ve karıncaların bulunduğu, İdare ile yapılan görüşmede ilaçlamanın henüz yapılmadığı ancak plan dâhilinde olduğu (para. 27), Merkez revirinde gazlı bez gibi pansuman malzemelerinin eksik olduğu ve acil sağlık müdahale çantasında yeterli malzemenin bulunmadığı (para. 40), Merkezde görev yapan meslek elemanlarının insan hakları eğitimi almadıkları (para. 79).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Merkezde bulunan evlerin düzenli aralıklarla ilaçlanması (para. 86), Merkez revirinde bulunan sağlık malzemeleri ve acil sağlık müdahale çantasında olması gereken malzemelerin tamamlanması (para. 90), Merkezde görev yapan tüm personelin insan hakları eğitimi almasının sağlanması (para. 101).

195 TİHEK, Muş İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/96CA3F.pdf>

196 TİHEK, Adıyaman-Gölbaşı K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/to0976.pdf>

197 TİHEK, Muş Lalesi Kız Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/lj30mo.pdf>

YOZGAT KABUL VE BARINMA MERKEZİ ¹⁹⁸	
Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 15.06.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Sıcak suyun salı, perşembe, cumartesi ve pazar günleri verildiği (para. 30).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Talep edilmesi halinde her gün belirli saat aralığında suyun sıcak verilmesi (para. 64).

ISPARTA ENGELSİZ YAŞAM BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ¹⁹⁹	
Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 17.06.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Merkez idari binasının giriş katında bulunan kadın tuvaletinde engelli lavabosu bulunurken aynı kattaki erkek tuvaletinde engelli lavabosu bulunmadığı (para. 33), Revirdeki ilaçların bir kısmının son kullanma tarihlerinin geçtiği (para. 48), Daha iyi bir tedavinin sağlanması adına gerekli olan bobath yatağı, L merdiven, paralel bar ve ağırlıkların temin edilmesi gerektiği (para. 62).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Engelli lavabolarının erkek tuvaletinde de bulundurulması (para. 67), Revirde bulunan ilaç dolabının kilitli tutulması, ilaçların son kullanma tarihlerinin düzenli olarak kontrol edilerek son kullanma tarihi geçen ilaçların usulüne uygun biçimde imha edilmesi (para. 71), Fizyoterapi odasında eksikliği gözlemlenen ekipmanların temin edilmesi (para. 72).

ÇANKIRI ŞABANÖZÜ ENGELLİ BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ²⁰⁰	
Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 21.06.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Merkez personelinin hizmet içi eğitim müfredatı kapsamında engelli hakları eğitimi almış olduğu görülmekte olup "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" konusunda herhangi bir eğitim almadığı (para. 13), Engelli bireylerin kaldığı A ve B blokta oda ve koridor zemininin yumuşak bir döşeme ile kaplandığı ve bu döşeme malzemesinin tekerlekli sandalyenin geçişini zorlaştırabilecek ve bireylerin takılıp yere düşmelerine sebep olabilecek şekilde yıpranmış ve havaya kalkmış olduğu (para. 28), Revirde yapılan incelemeler neticesinde acil müdahale çantasının mevcut olmadığı (para. 40).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Merkezde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, mevcut engelli hakları eğitiminin yanı sıra "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" ile "Birleşmiş Milletler'in İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü" dâhil olmak üzere işkence ve kötü muamele konularının dâhil edilmesi (para. 72), Merkezin zemininde yer alan döşemenin yer yer tahrip olduğu göz önüne alındığında zeminde iyileştirme çalışmalarının yapılması (para. 77), Merkezin revirinde bulundurulmak üzere acil müdahale çantasının temin edilmesi (para. 79).

TUNCELİ A-3 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ²⁰¹	
Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 27.06.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Koşullarda yetersiz giysi dolabı bulunması nedeniyle mahpusların dolapları ortaklaşa kullandığı (para. 24), Koşullara verilen sıcak suyun günde 1-2 saatle sınırlandırılması sebebiyle koşulların temizliği ve duş alma konusunda sorunlar yaşandığı (para. 31), Kurum kantininde kadın ihtiyaç ürünlerinin bulunmadığı (para. 41).

198 TİHEK, Yozgat Kabul ve Barınma Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/zigqqe.pdf>

199 TİHEK TİHEK, Isparta Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/51BB7D.pdf>

200 TİHEK, Çankırı Şabanözü Engelli Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/byd50y.pdf>

201 TİHEK, Tunceli A-3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/865m3p.pdf>

Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koşullardaki dolap eksikliğinin giderilmesi (para. 79), ▪ Sıcak su probleminin çözülerek mahpuslara yeterli sıcaklıkta su sağlanması (para. 82), ▪ Kantinde birden fazla çeşitte şampuan ile kadın mahpusların temel ihtiyaçlarına yönelik ürünlerin sürekli olarak bulundurulması (para. 86).
--------------------------	--

BURDUR İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ²⁰²

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 28.06.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Müdafî görüşme odası bulunmadığı, tutulanlarla müdafilerin görüşmelerini personel odasında yaptığı (para. 30), ▪ Cinsiyet gruplarına göre tuvalet-banyo tahsis edilmediği, Engelli dostu tuvalet- banyo, rampa bulunmadığı ve tutulanların kendilerine zarar vermesinin önlenmesi için battaniye kenar bantlarının sökülmemiş olduğu (para. 46,21), ▪ Nezarethanelerde acil durum butonu bulunmadığı (para. 18).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ulusal ve uluslararası standartlara uygun müdafî görüşme odasının hazırlanması (para. 93), ▪ Cinsiyet gruplarına uygun tuvalet banyo tahsis edilmesi, engelli dostu uygulamalar başlatılması (para. 89), ▪ Tüm nezarethanelere acil durum butonu yerleştirilmesi (para. 94).

BURDUR AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU²⁰³

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 29.06.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kurumdaki mahpus mevcudunun az olması dolayısıyla odalarda boş ranzaların bulunduğu ve bazı boş ranzaların yer kaplamaması için üst üste konulduğu (para. 23), ▪ Revir panosunda herkesin görebileceği şekilde günlük tedavi listesinin asılı olduğu, burada kronik ve çeşitli rahatsızlıkları olan, yeşil ya da kırmızı reçeteli ilaç kullanan, kendine zarar verme riski bulunan mahpusların isimleri ile hastalıklarının yer aldığı, bu bilgilerin muayeneye gelen diğer mahpuslarca görüldüğü (para. 83).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kullanılmadığı için üst üste konulan boş ranzaların, mahpusların güvenlikleri açısından risk oluşturduğu değerlendirilerek odalardan çıkartılması (para. 98), ▪ Kurum revirindeki panoda, mahpusların bilgilerinin yer aldığı listenin hasta mahremiyeti bakımından uygun olmadığı dikkate alınarak söz konusu listenin sadece sağlık personelinin görebileceği şekilde tatbik edilmesi (para. 105).

KARAMAN AHMET METE HUZUREVİ YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ²⁰⁴

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 07.07.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Güvenlik personelinin gece kontrol amaçlı olarak yaşlı odalarına girilip girilmediğini gösteren ve işlem zamanını kayıt altına alan bir araç kullanılarak gezildiği (para. 54), ▪ Ziyaret tarihinde fizyoterapistin izinli olduğu (para. 60), ▪ Acil koruma altına alınan 13 yaş üstü erkek çocukların Merkeze yerleştirilebildiği, bu çocukların ekseriyetle suçla sürüklenen çocuklar olması sebebiyle sakinler ve personel güvenliği açısından uygun olmadığı (para. 35).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Özellikle yatağa bağımlı durumda olan sakinlerin gece kontrollerinin belirli aralıklarla yapılması hususunun bir prosedür olarak belirlenmesi (para. 80), ▪ Yatağa bağımlı olan sakinlerin kas kayıplarının, ağrılarının azaltılması ve yatak yaralarının önlenmesi için sakinlere günlük egzersiz yaptırılması gerekliliği karşısında, görevli fizyoterapistin izne ayrılması durumunda Merkezdaki sakinlerin mağdur olmaması için gerekli tedbirlerin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının yerel birimleri ile irtibata geçilerek alınması (para. 81), ▪ Merkezde kalmaları uygun olmadığı ve risk taşıdığından acil koruma altına alınan 13 yaş üstü erkek çocuklar için, Çocuk Koruma İlk Müdahale ve Değerlendirme Biriminin açılması (para. 83).

202 TİHEK, Burdur İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/EC4EDA.pdf>

203 TİHEK, Burdur Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/424A84.pdf>

204 TİHEK, Karaman Ahmet Mete Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/xlk872.pdf>

AFYONKARAHİSAR 1 NOLU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU²⁰⁵

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 28.07.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mahpusların berberhaneden faydalanmadığı ve İdare'nin her hafta bütün mahpusların saç ve sakal tıraşı olmasını istediği, olmak istemeyenlerin sözlü olarak uyarıldığı (para. 35,36), ▪ Görüntülü telefon cihazları ile yapılan görüşmelerin kayıt altına alındığına dair bir uyarının bulunmadığı ve mahpusların görüşmelerinin kayıt altına alındığından haberlerinin olmadığı (para. 50), ▪ Kuruma her hafta farklı bir dış hekiminin görevlendirilmesi ve gelen dış hekimlerinin mahpusların sağlık dosyalarını inceleyecek zamanı bulamaması nedeniyle sorunların yaşandığı (para. 73).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mahpusların saç ve sakal tıraşlarının kendi taleplerine bırakılması, mahpusların da ücreti karşılığında berberhaneden faydalandırılmaya başlanması (para. 90), ▪ Görüntülü görüşmelerin izlendiği ve kaydının alındığı konusunda mahpusların hem sözlü hem de yazılı olarak bilgilendirilmesi, yazılı bilgilendirmenin düzenli olarak Kurum yayınından veya görüntülü görüşme kabini üzerine asılarak yapılması (para. 94), ▪ Kuruma yapılan görevlendirmelerde aynı dış hekimlerinin seçilmesine özen gösterilmesi (para. 106).

ÖZEL AKÇAKOCA ANKA BAKIM MERKEZİ²⁰⁶

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 29.07.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Giriş katındaki koridorda bulunan tuvalet ve banyolardan koridora yayılan bir kokunun olduğu (para. 34), ▪ Birinci kat tuvalet ve banyo zeminine serilen kaymaz malzemenin sabitlenmemiş olmasından dolayı işlevini tam olarak yerine getirmediği (para. 35), ▪ Banyo günleri haricinde sıcak suya erişilemediği ve sıcak su kesintisi olduğu (para. 59).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tuvalet ve banyolarındaki kokunun giderilmesi (para. 73), ▪ Tuvaletteki kaymaz malzemenin yere sabitlenmesi (para. 73), ▪ Sıcak su tesisatının, 24 saat sıcak su sağlanacak ve aksama yaşanmayacak şekilde yeniden yapılandırılması (para. 75).

ÖZEL BARTIN BAKIM MERKEZİ²⁰⁷

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 03.08.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yatağa bağlı haldeki engelli bireylerin tek kişilik odalarda kaldıkları, yatak başlarında acil durumlar için çağrı butonlarının bulunmadığı (para. 21), ▪ Kış aylarında Merkez binasında -1'inci katta bulunan odalarda günlük aktivitelerin ve faaliyetlerin gerçekleştirildiği, söz konusu odaların zaman zaman çok sıcak ve rutubetli olabildiği ve odalarda kamera bulunmadığı (para. 48), ▪ Hobi bahçesinde bulunan kameraların bahçenin tamamını görmediği (para. 25).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yatağa bağımlı bulunan engelli bireylerin erişebilecekleri bir noktaya acil çağrı butonunun yerleştirilmesi (para. 55), ▪ Merkez binasının -1'inci katında bulunan etkinlik odalarına klima/havalandırma yerleştirilmesi (para. 57), ▪ Etkinlik odasına ve hobi bahçesine kör nokta kalmayacak şekilde ilave kameralar yerleştirilmesi (para. 58).

GAZİANTEP GERİ GÖNDERME MERKEZİ²⁰⁸

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı Takip Ziyareti, 04.08.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sıcak suya erişimde bir sorun yaşanmadığı ancak soğuk suya erişimde sorun yaşandığı (para. 46),

205 TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/8hsktk.pdf>

206 TİHEK, Özel Akçakoca Anka Bakım Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/2apccq6.pdf>

207 TİHEK, Özel Bartın Bakım Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/jo6v6z.pdf>

208 TİHEK, Gaziantep Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/so9808.pdf>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Muayene ihtiyacı olduğu tespit edilen yabancıların Merkez doktoruna yönlendirildiği, doktorun gerekli hallerde yabancıyı hastaneye sevk ettiği, genel bir sağlık taramasının ise yapılmadığı (para. 57).
Tavsiye Örneklei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Musluklardan soğuk su akması için gerekli çalışmanın yapılması (para. 101), ▪ Merkeze kabul aşamasında yabancılara genel sağlık taraması yapılması (para. 103).

PEHLİVANKÖY GERİ GÖNDERME MERKEZİ²⁰⁹

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 09.08.2022</i>
Tespit Örneklei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ COVID-19 vakası dışında ziyaret tarihine kadar Merkezde bulaşıcı hastalık olarak uyuz vakasının yaşandığı, hasta olanlara ilaç tedavisi uygulandığı ve ilaçlama yapıldığı (para. 68), ▪ Merkezdeki personel eksikliğinden dolayı kütüphanedeki işlemlerin sosyal çalışmacı ve psikolog tarafından takip edildiği (para. 78), ▪ Merkez sağlık biriminde bir doktor ve iki hemşirenin İl Sağlık Müdürlüğü tarafından haftalık olarak görevlendirildiği, sağlık çalışanlarının yetersiz olduğu ve hafta içi akşam saatleri ile hafta sonu da sağlık çalışanlarına ihtiyaç olduğu (para. 60).
Tavsiye Örneklei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uyuz salgınına yakalanan yabancıların tedavilerinin gecikmeksizin yapılması, hastalığın yayılmasının önlenmesi için gerekli bütün tedbirlerin alınması, buna ek olarak yabancıların kişisel eşyaları da dâhil battaniye nevresim ve yastık kılıflarının sık aralıklarla yıkanması (para. 105), ▪ Merkezde ihtiyaç duyulan personel sayısının il göç uzman yardımcısı, güvenlik görevlisi, teknik personel, psikolog ve kütüphaneciyi içerecek şekilde artırılması (para. 107), ▪ Uzun süreli tedavisi devam eden hastaların tedavilerinin aksamaması ve mağdur olmamaları amacıyla haftalık olarak görevlendirilen ve bu nedenle değişen doktorların tedavisi devam eden hastalara ilişkin hasta devir notu yönünde detaylı bir belge hazırlayarak sonraki doktorlara bırakması (para. 109).

UŞAK ENGELSİZ YAŞAM BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ²¹⁰

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 11.08.2022</i>
Tespit Örneklei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin umut evlerinin Merkezden ayrı konumuna, fiziksel koşullarına ve buna bağlı olarak değişen ihtiyaçlarına uygun olmadığı (para. 38), ▪ Merkezde kalan engellilerin aileleri ile görüntülü görüşme yapamadığı (para. 53).
Tavsiye Örneklei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Umut evlerinin Merkezden ayrı konumu, fiziksel koşulları ve buna bağlı olarak değişen ihtiyaçları göz önünde bulundurularak umut evleri için ayrı bir yönetmelik hazırlanması (para. 55), ▪ Engellilerin bakıcı personelin gözetiminde aileleri ile görüntülü görüşme yapabilmeleri için Merkeze bilgisayar veya tablet gibi araçların temin edilmesi (para. 56).

TOKAT DR. CEVDET AYKAN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANESİ²¹¹

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 17-18.08.2022</i>
Tespit Örneklei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hastanede istemsiz yatışların sadece ilgili mahkemeler tarafından verilen karar ile yapıldığı; mahkeme kararı olmayan yatışların tamamının istemli yatış ile hastanın rızası alınarak yapıldığı, istemli yatış onaylarının yatılı tedavi kararı veren doktor tarafından hastaya, hastanın ailesine ve şahit olarak başka bir sağlık personeline imzalatılarak alındığı, yatılı tedavi sürecine vasisi tarafından onay verilen kişilerin de istemli yatış yapan hasta olarak kabul edildiği (para. 21), ▪ Kadın ve erkek hasta servis odalarının ikiye ve üçer kişilik olduğu, ağır psikoz teşhisi almamış kişilerin iki kişilik odada kaldığı, odalarda her bir hasta için birer yatak ve komodin bulunduğu, tuvalet ve banyoların oda içinde

209 TİHEK, Pehlivanlı Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/99ez6i.pdf>

210 TİHEK, Uşak Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/48ivpo.pdf>

211 TİHEK, Tokat Dr. Cevdet Aykan Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyaret Raporu.

[https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/01vz29%20cevdet%20aykan%20ruh%20sa%20c4%9F%20b1%20c4%9F%20ve%20hastal%20b1%20kar%20b1%20hastanesi%20ziyareti%20raporu%20\(3\)](https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/01vz29%20cevdet%20aykan%20ruh%20sa%20c4%9F%20b1%20c4%9F%20ve%20hastal%20b1%20kar%20b1%20hastanesi%20ziyareti%20raporu%20(3))

	<p>olduğu, tuvalet ve banyonun bulunduğu bölüme açılan kapının üzerinde kare şeklinde bir cam bölmenin yer aldığı (para. 37),</p> <ul style="list-style-type: none"> AMATEM servisinde kalan bir hastanın Kuruma bir hafta önce geldiği, fakat doktor ile henüz bir görüşme gerçekleştirmediği (para. 71).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), kişinin isteği dışında; ancak vasisinin onayı ile hastaneye “gönüllü” olarak yatırıldığı uygulamaları gönüllü yatış olarak kabul etmemekte, kişinin isteği dışında kapatılmasının özgürlüğünden mahrum bırakma kapsamında olduğunu ve AİHS’nin 5’inci maddesinde yer alan güvencelere uygun olması gerektiğini ifade etmektedir. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri de vasisinin veya yasal temsilcinin onayıyla kişinin isteği dışında kapalı kurumlar ve sosyal bakım evlerine “gönüllü” olarak yerleştirilmesine son verilmesi gerektiğini ifade ederek ilgili kişinin onayı olmaksızın kapalı bir kuruma yerleştirilmesinin özgürlüğünden mahrum bırakma anlamına geldiğini ve AİHS’nin 5’inci maddesindeki hükümlere tabi olduğunu belirtmektedir. Bu çerçevede, kişinin kendi isteği dışında, vasisinin onayıyla yatış yaptığı durumların gönüllü yatış olarak kabul edilmemesi ve istemsiz yatış süreçlerinin uygulanması (para. 118), Yatılı serviste hastaların odalarında bulunan tuvalet/banyo bölümünün kapısında yer alan cam bölmelerin hasta mahremiyeti ve hasta güvenliği arasındaki denge gözetilerek yeniden düzenlenmesinin değerlendirilmesi (para. 119), Kurumda tedavi ve bakım hizmetlerinin aksamaması için gerekli tedbirlerin alınması (para. 123).

ÇORUM İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ²¹²

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 22.08.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Nezarethane odalarının içerisine acil durum butonu konulmadığı (para. 16), Müdafî görüşme odalarında güvenlik kamerası bulunduğu, odanın içerisinde konuşulanların dışarıdan duyulmaması için duvarların ses yalıtımı malzemeleri ile kaplandığı (para. 26), Nezarethane odalarının bulunduğu koridordaki panolara tutulanların hakları hakkında bilgi veren formların asılı olmadığı (para. 28).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Nezarethane odalarında oluşabilecek acil bir durumu veya tutulanların sağlık durumlarında oluşabilecek ani gelişmeleri ve benzeri durumları daha iyi bir şekilde takip edilebilmek için gerekli önlemler alınarak odalara acil durum butonunun konulması (para. 56), Güvenlik gerekçesiyle müdafî görüşme odasına yerleştirilen güvenlik kameralarının kaldırılarak odada personelin konuşulanları duyamayacağı ancak görebileceği bir düzenleme yapılması (para. 57), Nezarethanelerin yer aldığı koridor duvarlarına Nezarethane Talimatnamesi’nin yanı sıra Sanık Hakları Formu, Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi gibi bilgilendirici metinler asılması (para. 58).

ARDAHAN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU²¹³

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 24.08.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Mahpusların kullandığı ortak tuvalet ve banyolarda yapılan incelemede tuvalet ve banyonun yeterince temiz olmadığı (para. 22), Kurumda hükümlülerin telefon görüşmesi yapabilmesi için ayrılan odada 11 ankesörlü telefon olduğu ancak telefonların birbirinden bir kabinle ayrılmadığı (para. 37), Kameraların 24 saat kayıt aldığı, kayıtların 20 gün saklandığı, kameraların eski ve yetersiz sayıda olması nedeniyle ceza infaz kurumu içinde pek çok kör nokta olduğu, kayıtların aynı anda görüntülenemediği ve görüntü kalitesinin düşük olduğu (para. 35).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Ortak alanlarda bulunan tuvalet ve banyoların temizliğinin takip edilmesi (para. 68), Telefonların arasında mesafe bulunmamasının, görüşmelerde hükümlülerin mahremiyeti açısından sorun oluşturacağı değerlendirildiğinden telefonlarda kabin sistemi oluşturulması için bütçe ayrılması (para. 69),

212 TİHEK, Çorum İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu. <https://www.tihek.gov.tr/public/images/kararlar/spq70k.pdf>

213 TİHEK, Ardahan Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tihek.gov.tr/public/images/kararlar/3necit.pdf>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kamera sisteminin yeterli güvenliği sağlayacak donanımda bir sistemle değiştirilmesi ve kamera sayısının artırılması için gerekli ödeneğin sağlanması (para. 71).
--	---

AYDIN GERİ GÖNDERME MERKEZİ²¹⁴

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 25.08.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yemekhanenin havalandırmasının pencerelerden sağlandığı ve çok sıcak olduğu (para. 45), ▪ Kadın, erkek ve çocuklar için günlük etkinlikler düzenlendiği, spor alanlarının aktif olarak kullanıldığı, kadınlar için bir etkinlik sahası oluşturulduğu (para. 71), ▪ Merkezde yaz mevsiminden kaynaklı genel olarak soğuk içme suyu ihtiyacının olduğu (para. 68).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yabancıların kullandığı yemekhaneye klima takılması (para. 87), ▪ Kadın yabancılar için spor faaliyetleri yapabilme imkânının artırılması, sosyal ve kültürel etkinliklerin artırılması (para. 89), ▪ Yaz aylarında soğuk içme suyu ihtiyacının sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması (para. 93).

ESPIYE L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU²¹⁵

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 31.08.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kapalı görüş odalarının ve avukat görüş odalarının yeterli fiziki koşullara ve görüşme gizliliğini sağlayacak şekilde ses yalıtımlarına sahip oldukları ve bu odalardan dördünün tadilatla olduğu (para. 36), ▪ Koğuşların çoğunda, koğuşlarda bulunan acil çağrı butonu kullanıldığında çoğu zaman şikâyetlerin dikkate alınmadığı veya görevli infaz ve koruma memurlarının mahpusların şikâyetlerini dinlemeden buton kullanımına ilişkin ikaz etme yolunun izlendiği (para. 43), ▪ Koğuşlarda bulunan anons sisteminin bozuk olması sebebiyle İdarece yapılan duyuruların net anlaşılmadığı ve zor duyulduğu (para. 88).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kurumdaki mahpus sayısının fazlalığı da göz önüne alındığında görüşmelerdeki aksamaları önlemek üzere avukat ve kapalı görüş odalarında sürdürülen tadilat çalışmalarının hızlandırılması (para. 97), ▪ Mahpuslara acil çağrı butonlarının kullanımını gerektiren durumlara yönelik açıklayıcı bir broşür hazırlanarak bunların dağıtımının yapılması ve bu bilgilendirme sonrasında ise buton kullanan mahpusları ikaz etme usulü yerine bu kişilerin mevcut sorunlarının ve isteklerinin anlaşılmasına yönelik bir tutumun benimsenmesi (para. 98), ▪ Bozuk olduğu anlaşılan anons sisteminin onarılması yahut farklı bir sistem kurularak mahpusların bilgilendirilmesi noktasındaki sorunların giderilmesi (para. 108).

BİLECİK ÇOCUK EVLERİ SİTESİ MÜDÜRLÜĞÜ²¹⁶

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 01.09.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İdari binada ve her evde yangın alarm sistemi ve yangın tüplerinin olduğu ancak sistemin sürekli hata verip çalışmaması nedeniyle gerekli prosedürlerin işletilerek ödenek talep edildiği (para. 28), ▪ Spor salonunun borularında su sızıntısı olduğu ve camlarında kırık olduğu (para. 31), ▪ Halı saha için alanlarının olduğu, daha önce halı saha yapılmasına yönelik bir proje hazırlandığı ancak projenin nihayete erdirilemediği (para. 59).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Merkezde bulunan yangın alarm sisteminin bakım ve onarımının yapılması (para. 73), ▪ Kapalı spor salonunda bulunan borulardaki su sızıntısının giderilmesi ve kırık olan camların tadilatının yapılması (para. 74), ▪ Halı saha yapımı için daha önceden hazırlanan projenin ilgili kuruluşlarla gerekli yazışmaların yapılarak nihayete erdirilmesi (para. 76).

214 TİHEK, Aydın Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/k4zrg6.pdf>

215 TİHEK, Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/dep4y0.pdf>

216 TİHEK, Bilecik Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/k2cy3g.pdf>

SİNCAN 1 NO.LU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU²¹⁷

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 07.09.2022-12.09.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Engelli mahpuslar için ayrı bir koğuşun bulunmadığı, fiziksel engelli mahpuslar için tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım ile klozetin olmadığı (para. 25), Güvenlik kameralarının görüntü kalitesinin iyi olmadığı, bazı ortak alanlarda kameraların bulunmadığı (para. 27), Tutuklular ile hükümlülerin aynı koğuşlarda tutulduğu (para. 31).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Engelli dostu uygulamaların başlatılması ve eksikliği tespit edilen hususlarla ilgili makul düzenlemeler yapılması (para. 92), Kamera sisteminin iyileştirilmesi ve kamera bulunmayan alanlara kameraların yerleştirilmesi (para. 93), Tutuklu ve hükümlülerin sınıflandırılarak farklı koğuşlara dağıtılması (para. 95).

ÇANKAYA İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ²¹⁸

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 13.09.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Nezarethane odalarında acil çağrı butonu bulunmadığı, tutulanların ihtiyaçlarını nöbetçi personele seslenerek iletmediği (para. 21), Güvenlik kamerası sistemindeki tarih ve saatin güncel olmaması nedeniyle kamera kayıtlarının açılmadığı (para. 30).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Tutulanların her zaman görevlilere seslenebilecek durumda olamayabilecekleri göz önüne alınarak nezarethane odalarına acil çağrı butonu gibi bir sistem eklenmesi (para 35), Güvenlik kamerası sistemindeki sorun nedeniyle geçmişe dönük kamera kayıtlarının izlenemediği dikkate alınarak kötü muamele riskinin önlenmesi ve kamera kayıtlarına sağlıklı erişimin sağlanabilmesi için sistemdeki hatanın düzeltilmesi (para. 37).

SİNOP AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU²¹⁹

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 15.09.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Kurumun günlük içme ve kullanım suyu ihtiyacının belediyenin şebeke suyundan karşılanması sebebiyle herhangi bir kimyasal ve bakteriyolojik analiz işleminden geçirilmediği (para. 25), Banyo bölümündeki duş başlıklarının kırık olduğu, yenilenen başlıkların korunması için üzerlerine pet şişe geçirildiği (para. 19).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> İçme suyu ve kullanma suyunun belirli aralıklarla kimyasal ve mikrobiyolojik analizinin yapılması (para. 86), Kırık ve bozuk duş başlıklarının tamir edilmesi (para. 84).

KARADENİZ EREĞLİ A-2 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU²²⁰

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 30.09.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Bazı koğuşlarda duvarların boyasının rutubetten dolayı döküldüğü (para. 25), Kurumun ısınması soba ile sağlanmakta olup her koğuşta bir soba bulunduğu, bina yalıtımının iyi olmaması sebebiyle koğuşlarda sobanın ısısının muhafaza edilemediği (para. 30, 31), Mahpuslar tarafından Kurumu düzenli olarak ziyaret edecek bir psikolog talep edildiği (para. 57).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Duvarların sık sık boyanarak Kurumun fiziki şartlarının insan sağlığına zarar vermeyecek hale getirilmesi (para. 64), Binadaki ısı kaybının engellenmesi için ısı yalıtımının yapılması (para. 67),

217 TİHEK, Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tihek.gov.tr/public/images/kararlar/eoez7i.pdf>

218 TİHEK, Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu. <https://www.tihek.gov.tr/public/images/kararlar/lm2mbf.pdf>

219 TİHEK, Sinop Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tihek.gov.tr/public/images/kararlar/4a7r7q.03>

220 TİHEK, Karadeniz Ereğli A-2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tihek.gov.tr/public/images/kararlar/4uti1s.pdf>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kurumu düzenli olarak ziyaret edecek psikolog talebinin karşılanması (para. 70).
--	--

YALOVA A3 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU²²¹

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 04.10.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İdare tarafından koşullara temizlik malzemesi verildiğine ilişkin tutanak tutulmadığı (para. 23), ▪ Kurumda alan yetersizliği sebebiyle açık veya kapalı spor yeri bulunmadığı ve sportif faaliyetlerin yapılamadığı (para. 51).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koşullara verilen temizlik malzemelerinin kayıtlarının tutulması (para. 55), ▪ Sosyal ve kültürel faaliyetlerin mahpusların bedensel ve ruhsal sağlığı açısından önemi göz önünde bulundurulduğunda Kurumda yapılan sosyal ve kültürel faaliyetlerin çeşitlendirilerek artırılması (para. 57).

HAKKÂRİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU²²²

Ziyaret Bilgileri	<i>Haberli, Planlı İzleme Ziyareti, 04.10.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kurumda çamaşırhanenin bulunmadığı, mahpusların çamaşırlarını kendi odalarında yıkadıkları (para. 29), ▪ Farklı dilde olan kitap sayısının yetersiz olduğu, yabancı dildeki kitapların genellikle sözlüklerden oluştuğu (para. 52), ▪ Türkçe bilmeyen yabancı kadın mahpusların Türkçe dil kursu açılmasını talep ettiği (para. 65).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kurumda uygun bir alanın çamaşırhane olarak tahsis edilmesi (para. 84), ▪ Kurumdaki yabancı mahpuslar göz önünde bulundurularak başta Farsça, İngilizce ve Arapça olmak üzere yabancı dildeki yayın sayısının artırılması (para. 86), ▪ Talep eden yabancı uyruklu kadın mahpuslar için Türkçe eğitimi verilmesi (para. 87).

İSTANBUL TUZLA GERİ GÖNDERME MERKEZİ²²³

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 13.10.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Merkezde tercüman sıkıntısı olduğu, tercüme işlemlerinin diğer yabancılar tarafından yapıldığı ve bu sebeple bilgilendirme konusunda eksiklikler yaşandığı (para. 26), ▪ Kolluk kuvvetleri tarafından yakalanan ve işlemlerinin yapılması amacıyla ilgili merkeze gönderilmeyi bekleyen 80 yabancıların, transfer işlemlerinin gerçekleşmesi için soğuk havada bahçede beklediği (para. 33), ▪ Odalarda canlı ve ölü böceklerin olduğu (para. 47).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İdare ile yabancılar arasında iletişim kopukluğu bulunduğu anlaşıldığından tercüman yardımı alınarak yabancıları istek ve taleplerinin dinlenmesi konusunda daha hassas davranılması (para. 93), ▪ Başka yerlere transfer edileceği için bahçede beklemek zorunda kalan yabancılar için olumsuz hava koşullarından korunabilecekleri ve söz konusu olabilecek diğer ihtiyaçlara uygun bekleme alanlarının oluşturulması (para. 94), ▪ Merkezde ilaçlama sıklığının artırılması ve sonrasında gerekiyorsa odalarda temizlik yapılması (para. 97).

İĞDIR GERİ GÖNDERME MERKEZİ²²⁴

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 20-21.10.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yabancıların kâğıt ve kaleme ulaşmalarının güç olması nedeniyle taleplerin genellikle sözlü olarak iletilebildiği (para. 42), ▪ Merkezde yumuşak odanın yer almadığı, bunun yerine konteynerlerin kullanıldığı (para. 45),

221 TİHEK, Yalova A3 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/zhb6z.pdf>

222 TİHEK, Hakkâri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/7vujgy.pdf>

223 TİHEK, İstanbul Tuzla Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/wcqnki.pdf>

224 TİHEK, Iğdır Geri Gönderme Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/rwuhv7.pdf>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yakın dönemde, işkence ve kötü muamele iddiasıyla ilgili bir düzensiz göçmenin başvuruda bulunduğu (para. 41).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yabancıların kâğıt ve kaleme ulaşmasının sağlanabilmesi için imkânlar dâhilinde kâğıt ve kalem dağıtım yapılması veya yabancıların satın alabilmesi için dış kantin benzeri bir uygulamaya başvurulması (para. 123), ▪ Merkezde standartlara uygun yumuşak oda oluşturulması ve bu odanın kameralar aracılığıyla sürekli izlenmesi (para. 124), ▪ Merkezde kötü muamele tespitinden hareketle, güvenlik personeline Birleşmiş Milletler'in İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) eğitimi dâhil olmak üzere kötü muamele eğitimi verilmesi ve kötü muameleyle karşı etkin tespit ve şikâyet mekanizması oluşturulması (para. 142).

İZMİR 2 NOLU F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU²²⁵

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 24.10.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Son bir yıl içerisinde Ödül Yönetmeliğinde yer alan ödüllerden hiçbir mahpusun yararlanmadığı (para. 61), ▪ Kurumda mevcut olan kapalı spor salonunun mahpusların kullanımına açık olmadığı (para. 136), ▪ Kurum psikoloğu ile mahpusların yaptığı bireysel görüşmelere 10 dakikalık süre sınırı getirildiği (para. 113).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mahpusları teşvik etmek amacıyla ödüllendirme sisteminin daha etkin kullanılması (para. 136), ▪ Kapalı spor salonunda gerekli tadilatlarının yapılması ve mahpusların kullanımına açılması (para. 140), ▪ Kurum psikoloğu ile her mahpusun kişisel özelliklerine göre yeterli sürede bireysel görüşme yapılmasının sağlanması (para. 141).

İZMİR-ADNAN MENDERES HAVALİMANI TRANSİT ALAN²²⁶

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı Takip Ziyareti, 25.10.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bekleme Salonundaki oda ve tuvaletlerde bebek alt değiştirme ünitesi ya da bebek emzirme alanının bulunmadığı (para. 13), ▪ Bekleme Salonunda pencere bulunmadığı (para. 16), ▪ Merkezde kabul edilemez çocuk yolcuların vakit geçirebilmeleri için boyama kitabı, boya kalemleri, yabancı dillerde hikâye kitapları ve kutu oyunlarının bulunduğu, odalarda ayrı bir oyun alanının ise bulunmadığı (para. 24).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bekleme salonundaki oda ve tuvaletlerdeki bebek alt değiştirme ünitesi ya da bebek emzirme alanı eksikliğinin giderilmesi (para. 34), ▪ Merkezin temiz hava ve gün ışığı imkânlarına sahip başka bir alana taşınmasının tekrar değerlendirilmesi ya da yolcuların açık ve temiz havaya erişebilecekleri bir alana çıkabilmelerinin sağlanması (para. 35), ▪ Bekleme Salonundaki odalarda belirli bir bölümün çocuklara yönelik oyun alanı olarak tahsis edilmesinin sağlanması (para. 36).

ŞIRNAK T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU²²⁷

Ziyaret Bilgileri	<i>Haberli, Planlı İzleme Ziyareti, 27.10.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Havalarn soğuk olduğu dönemlerde koşulların çok fazla ısınmadığı (para. 21), ▪ Açık spor salonunun zemininin zorlu hava koşullarından dolayı tahrip olduğu ve zeminde çukurlar oluştuğu ayrıca alanda futbol oynanmasına imkân verecek ekipmanlardan kale direğinin olmadığı (para. 60), ▪ Pandemiyle birlikte alınan önlemler kapsamında eş görüşmelerinin askıya alındığı ancak mevcut durumda önlemlerin kalkmasıyla birlikte eş görüşmelerine tekrar başlanacağı (para. 31).

225 TİHEK, İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu.

[https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/b2edpqlu%20f%20tipi%20y%C3%Bcksek%20g%C3%BCvenlikli%20kapalı%4%B1%20ceza%20C4%B0nfaz%20kurumu%20ziyaret%20raporu%20\(25%20sayfa\)%20\(1\)](https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/b2edpqlu%20f%20tipi%20y%C3%Bcksek%20g%C3%BCvenlikli%20kapalı%4%B1%20ceza%20C4%B0nfaz%20kurumu%20ziyaret%20raporu%20(25%20sayfa)%20(1))

226 TİHEK, İzmir-Adnan Menderes Havalimanı Transit Alan Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/lmfw0y.pdf>

227 TİHEK, Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/ygb7zm.pdf>

Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kurum ısıtma sistemindeki eksikliklerin, bölgenin soğuk ve ağır kış şartları göz önünde bulundurularak giderilmesi (para. 73), ▪ Açık spor salonunun zemininin iyileştirilmesi; salonda futbol oynanmasına imkân verecek futbol kalelerinin tedarik edilmesi (para. 81), ▪ Ara verilen eş görüşmelerinin tekrar başlatılması (para. 85).
--------------------------	--

BODRUM S TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU²²⁸

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 08-09.11.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koşullarda ve odalarda yapılan incelemelerde hükümlü ve tutuklu mahpusların birlikte kaldığı durumların olabildiği (para. 19), ▪ Görüşmeler esnasında; havalandırma alanlarında çok sayıda böcek bulunduğu (para. 24), ▪ Kurumun kapasitesi ve mahpusların hüküm giydiği veya yargılama süreçlerinin devam ettiği suç tipleri de göz önünde bulundurulduğunda SEGBİS için mevcut olan ekipman sayısının yeterli olmadığı (para. 48).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hükümlü ve tutuklu mahpusların aynı koşuğa bulundurulmamasına özen gösterilmesi (para. 54), ▪ Kurumun bulunduğu bölgenin iklim şartları da göz önünde bulundurulduğunda yoğun yağışların akabinde havalandırmada yaşanabilecek böcek sorununa ilişkin gerekli ilaçlamaların yapılması (para. 56), ▪ SEGBİS ekipmanı sayısının artırılması ve SEGBİS odalarının temizliğinin düzenli aralıklarla yapılması (para. 60).

AMASYA E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU²²⁹

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 10-11.11.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Her odanın kendi havalandırması olup havalandırma kapılarının her sabah sayımla birlikte açılıp akşam sayımından sonra kapatıldığı (para. 28), ▪ Kurumda kalan özel beslenmeye ihtiyaç duyan mahpuslar için diyet yemeği ve ara öğün çıkmadığı (para. 72), ▪ ACEP kapsamında görüntülü görüşme imkânı bulunmadığı (para. 47).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Erkek mahpuslarda olduğu gibi kadın mahpusların sayımlarının havalandırma alanlarında yapılmayıp odalarında yapılması (para. 84), ▪ Özel beslenmeye ihtiyaç duyan mahpuslara yönelik diyet yemek çıkartılması (para. 96), ▪ Kurumda, ACEP kapsamında görüntülü görüşme imkânının sağlanması (para. 97).

KASTAMONU İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ²³⁰

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 16.11.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nezarethane odalarında acil durum butonu bulunmadığı (para. 16), ▪ Nezarethane odalarının numara ile belirtilmek suretiyle birbirinden ayrıldığı, odaların hangi cinsiyet grubuna özgü olduğuna dair herhangi bir ibare konulmadığı (para. 60), ▪ İkinci odanın yeterince havalandırılmadığı ve odaların yeterince doğal ışık almadığı (para. 42).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nezarethane odalarına acil durum butonu konulması (para. 82), ▪ Nezarethane odalarının girişinde odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten işaret ve tabelaların yerleştirilmesi (para. 86), ▪ Doğal ışık almayan ve yeterli havalandırmanın sağlanmadığı tespit edilen nezarethane odalarında sorunun giderilmesi adına gerekli düzenlemelerin yapılması (para. 88).

228 TİHEK, Bodrum S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/f6944i.pdf>

229 TİHEK, Amasya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/d17ks0.pdf>

230 TİHEK, Kastamonu İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/jvbv5r.pdf>

SAFRANBOLU HASAN DOĞAN ÇOCUK EVLERİ SİTESİ²³¹

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 17.11.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Yaşam evlerindeki merdivenlerde bulunan yapışkan bantların silindiği, bu durumun çocukların güvenliği için tehlike teşkil edebileceği (para. 25), Merkezde ikamet eden engelli çocuklar için kayıtlı oldukları okullarda kaynaştırma programlarının oluşturulmadığı (para. 59), Merkezin TSE erişilebilirlik standartlarına uygun olmadığı (para. 23).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Yaşam evlerindeki merdivenlerde bulunan yapışkan bantların yenilenmesi (para. 66), Merkezde ikamet eden engelli çocuklar için kayıtlı oldukları okullarda kaynaştırma programlarının oluşturulması (para.68), Merkezde engelli çocukların ikamet ettiği göz önünde bulundurularak Merkezin TSE Erişilebilirlik Standartlarına uygun hale getirilmesi (para. 69).

MANİSA RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANESİ²³²

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı Takip Ziyareti, 21-22.11.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Adli servislerde kalan hastalar ile mahkûm koğuşlarında tutulan hastaların güvenlik gerekçesiyle açık havadan faydalandırılmadığı (para. 124), Yatış süresince hastaların kıyafetlerinin Hastane tarafından temin edildiği (para. 49), Kız çocuklarının tespit uygulaması sırasında zaman zaman erkek güvenlik görevlilerinin de oda içerisinde bulunmasından rahatsızlık duyduğu (para. 66).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık durumu uygun olan bütün hastaların günde en az bir saat açık havadan faydandırılması için gerekli önlemlerin alınması tekiden (para. 126), Psikiyatri hastanelerine yatışı yapılan hastaların kendi kıyafetlerini giyebilmeleri için gerekli önlemlerin alınması (para.129), Kız çocuklarının mahremiyet ve utanma durumları dikkate alındığında tespitte alınmaları sırasında kadın güvenlik görevlileri ve kadın personelin bulunmasının sağlanması (para. 132).

TARSUS KADIN KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU²³³

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 24.11.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Randevu sistemindeki yoğunluk sebebiyle hastaneye sevk işlemlerinde zaman zaman gecikmeler yaşanabildiği (para. 43), Bir koğuşta mahpuslarca ders çalışmak için masaya ihtiyaç olduğunun ifade edildiği (para. 55), İdarece, İl Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünden yabancı dil kursu ile alakalı olarak öğretmen talep edildiği (para. 54).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Mahpusların sağlığa erişim hakkının tam olarak sağlanması adına randevuların mümkün olduğu ölçüde önceden alınması ve sevklerin randevu saatinde sağlık kuruluşunda hazır bulunulacak şekilde yapılması (para. 81), Ders çalışma masasına ihtiyacı olan mahpusların ihtiyacının karşılanması (para. 83), Bağlama kursu gibi müzikal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ve yabancı dil öğrenimi için talep edilen kurslara yönelik öğretmen ihtiyacının karşılanması (para. 84).

231 TİHEK, Safranbolu Hasan Doğan Çocuk Evleri Sitesi Ziyaret Raporu. <https://www.tihék.gov.tr/public/images/kararlar/18dzw1.pdf>

232 TİHEK, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Ziyaret Raporu. <https://www.tihék.gov.tr/kategori/rapor/uom-raporlari>

233 TİHEK, Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tihék.gov.tr/public/images/kararlar/s79ec.pdf>

SAKARYA-HENDEK KADIN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU²³⁴

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 24.11.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sosyal markette yer alan eşyaların dağıtımında emanet hesabındaki paranın dikkate alındığı (para. 51), ▪ Kurumdaki kreşin sel baskını sonrasında zarar görmesi nedeniyle kapatıldığı, tekrar kreş açılmasına yönelik proje yürütüldüğü (para. 63), ▪ Avukat görüşmelerinin de açık görüş alanında yapıldığı (para. 79).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sosyal markette bulunan ürünlerden, Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'te 2023 yılında yapılan değişiklikler uyarınca emanet hesabında para bulunup bulunmamasına bakılmaksızın annesi yanında kalan çocukların faydalandırılması (para. 84), ▪ Kurum içinde bir kreşin hizmet vermesi (para. 85), ▪ Ses yalıtımının olduğu ve gizlilik kriterinin uygulanabileceği ayrı bir avukat görüşme odasının tahsis edilmesi (para. 91).

İNCEK MİA ÖZEL HUZUREVİ VE YAŞLI BAKIM MERKEZİ²³⁵

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 25.11.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 55 yaşının altında olan bireylerin, hazırlanan sosyal inceleme raporu ile Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden onay alınarak Merkeze kabul işlemlerinin yapıldığı (para. 9), ▪ Merkezde sakinler için diş, göz, kilo kontrolü vb. herhangi rutin takip olmadığı (para. 51), ▪ Merkezde bulunan asansörün kapısının hızlı kapandığı (para. 40).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Merkezde çeşitli rahatsızlıkları bulunan 55 yaşın altında kişilerin olması sebebiyle bu kişilerin Merkezde kalma durumlarının yeniden değerlendirilmesi (para. 78), ▪ Merkezde kalan sakinler için bulaşıcı hastalık, göz ve diş sağlığı, kilo takibi gibi önleyici sağlık taraması yapılması hususunun değerlendirilmesi (para. 81), ▪ Merkezdeki asansör kapısının kapanma hızının sakinlerin hareket durumuna göre yeniden düzenlenmesi (para. 83).

ANKARA ŞEHİT İSMAİL KILIÇ POLİS MERKEZİ AMİRLİĞİ NEZARETHANELERİ²³⁶

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 02.12.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Merkez tuvaletlerinde sıvı sabun ve peçetenin bulunmadığı (para. 22), ▪ Nezarethanelerde Sanık Hakları Formu ve Nezarethane Kurallarının mevcut olduğu görülmüş olup Sanık Hakları Formu ve Nezarethane Kuralları dışında tutulanları bilgilendirici broşür veya kitapçık gibi herhangi bir materyalin bulunmadığı (para. 33), ▪ Nezarethanelerde tutulanların erişebileceği acil çağrı butonu gibi bir sistemin olmadığı (para. 37).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Merkez tuvaletlerine sıvı sabun, peçete gibi hijyen malzemelerinin temin edilmesi (para. 42), ▪ Sanık Hakları Formu ve Nezarethane Talimatnamesi dışında tutulanları bilgilendirici broşür, kitapçık gibi materyallerin edinilmesi ve görünür yerlere asılması (para. 43), ▪ Nezarethanelerde tutulanların erişebileceği acil çağrı butonu gibi bir çağrı sisteminin oluşturulması (para. 44).

DIYARBAKIR ÇOCUK VE GENÇLİK KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU²³⁷

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 05.12.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oda ve lavabo lambalarının açma kapama düğmelerinin oda dışında ve oda içerisinden erişilemeyecek uzaklıkta bulunduğu (para.20),

234 TİHEK, Sakarya- Hendek Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/q9i30c.pdf>

235 TİHEK, İncek Mia Özel Huzurevi ve Yaşlı Bakım Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/rbq6it.pdf>

236 TİHEK, Ankara Şehit İsmail Kılıç Polis Merkezi Amirliği Nezarethaneleri Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/6fcm3g.pdf>

237 TİHEK, Diyarbakır Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/cyw2ad.pdf>

	<ul style="list-style-type: none"> Yumuşak odalardaki duvar ve zemini kaplayan malzemenin yumuşak olduğu ancak odalardaki tuvalet taşlarının açıkta kaldığı ve herhangi bir malzemeyle kaplanmadığı ve yumuşak odalarda bulunan güvenlik kameralarının odalardaki tuvaletleri gördüğü (para. 23), Eğitim almış personel sayısının eksikliği nedeniyle grup liderliği sisteminin uygulanamadığı (para. 37).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Odaların banyo ve tuvalet kısmındaki lambaların sensörlü lamba ile değiştirilmesi veya bu lambaların açma kapatma düğmelerinin içeriye alınması (para. 68), Yumuşak odalarda yer alan tuvalet taşlarının uygun malzemeyle kaplanması ve tuvalet kısımlarının güvenlik kamera kayıtlarında görülmeyecek hale getirilmesi (para. 71), Kurumda, grup liderliği sisteminin uygulamaya geçirilmesi ve bu amaçla yeterli sayıda görevli infaz ve koruma personelinin BİSİS Grup Lideri Eğitimi almasının sağlanması (para. 77).

ŞİİRT İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ²³⁸

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 14.12.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Nezarethane odalarının girişinde odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten işaret ve tabelaların olmadığı (para. 15), Nezarethanelerde tutulan kişilerin herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığının tespiti için görevli personelce düzenli aralıklarla kontrollerin yapıldığı ancak nezarethane odalarında acil durum butonu bulunmadığı (para. 18).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Odaların girişine hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaretlerin asılması (para. 57), İl Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki tüm nezarethane odalarına acil durum butonu konulması (para. 58).

ŞİİRT ENGELSİZ YAŞAM BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ²³⁹

Ziyaret Bilgileri	<i>Haberli, Planlı İzleme Ziyareti, 15.12.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Merkezde görev yapmakta olan 29 bakım personelinin “Zihinsel Engelliler İçin Öz Bakım” ve “Hasta ve Yaşlı Hizmetleri” sertifikalarına sahip olduğu (para. 11), Ruhsal ve zihinsel engelli bireylerin aynı yaşam evlerinde kaldığı (para. 16), Merkezde kadın güvenlik görevlisi bulunmadığı, bu durumun kadınların kaldığı yaşam evinde gerçekleşen olaylara müdahale noktasında mahremiyet anlamında sorunlar doğurabildiği (para. 31).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Merkezde hizmet alan engelli bireylerin öz bakım ve bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek ve toplum içerisinde daha uyumlu hareket edebilmelerini sağlamak amacıyla Merkezde ergoterapist görevlendirilmesi (para. 69), Zihinsel ve ruhsal engelli bireylerin farklı yaşam evlerinde kalmasını sağlayacak düzenlemeler gerçekleştirilmesi (para. 70), Merkezde kalan engelli bireyler için buldukları evlerin yaşam alanı olduğu ve bazı hallerde güvenlik görevlilerinin evlere girmesi gerekebileceği hususları dikkate alınarak kadın engelli bireylerin mahremiyetinin korunmasını sağlamak için kadın güvenlik görevlisi istihdam edilmesi (para. 73).

ESENBOĞA HAVALİMANI TRANSİT ALAN²⁴⁰

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı Takip Ziyareti, 16.12.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Merkezde tutulmakta olan yolcuların, bekleme salonunun transit alan içerisinde bulunması nedeniyle havalimanı içerisinde serbestçe dolaşma imkânına sahip olmadığı ve talepleri halinde bir güvenlik görevlisi ya da polis gözetiminde bekleme salonunda bulunan gün ışığı almayan koridora çıkabildikleri (para. 18), Ziyaret esnasında banyoların temiz olmadığı ve banyoda gerekli hijyen malzemelerinin bulunmadığı (para. 32), 15/5/2019 tarihinde Esenboğa Havalimanı Transit Alanı'na gerçekleştirilen habersiz ziyarete ilişkin tespit ve gözlemlere yer veren 2019/13 No'lu raporda verilen tavsiyelerin yerine getirilmediği (para. 33).

238 TİHEK, Şiirt İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/vhrot.pdf>

239 TİHEK, Şiirt Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/f3t1mj.pdf>

240 TİHEK, Esenboğa Havalimanı Transit Alan Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/kategori/rapor/uom-raporlari>

Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Merkezin temiz hava ve gün ışığı imkânlarına sahip başka bir alana taşınmasının tekrar değerlendirilmesi ya da yolcuların açık ve temiz havaya erişebilecekleri bir alana çıkabilmelerinin sağlanması tekiden (para. 34), Yolcuların tuvalet ve banyo için kullandığı alanların sık sık hijyen koşullarını sağlayacak şekilde temizlenmesi tekiden (para. 36), TAV Esenboğa Yatırım Yapım ve İşletme A.Ş. Genel Müdürlüğüne yönelik verilen tavsiyelerin takibinin ve denetiminin yapılması (para. 42).
--------------------------	---

DR. ABDURRAHMAN YURTASLAN ANKARA ONKOLOJİ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ PSİKİYATRİ SERVİSİ VE TOPLUM RUH SAĞLIĞI MERKEZİ²⁴¹

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı Takip Ziyareti, 22.12.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Hastaların ziyaretçileriyle yaptığı görüşmelerin Hastane bahçesinde gerçekleştirildiği gözlemlenmiş ancak önceki ziyaret Raporunda ifade edilen “mahremiyet hususu da gözetilerek; servisin dışında, hastane içerisinde mümkünse küçük bir odanın yeterli oturma alanları da oluşturularak ziyaret odasına çevrilmesi” tavsiyesinin yerine getirilmediği (para. 29), Bahçeye spor aletleri yerleştirilmesi yönünde bir çalışmanın yapılmadığı (para. 64), Hastane tarafından ayrı bir tespit defterinin tutulmadığı, tespite ilişkin kayıtların hastaların şahsi dosyalarında muhafaza edildiği (para. 58).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Hastane içerisinde küçük bir odanın yeterli oturma alanları da oluşturularak ziyaret odasına çevrilmesi tekiden (para. 65), Hastalara yönelik açık hava egzersiz imkânının artırılması için Hastane bahçesine spor aletlerinin yerleştirilmesi tekiden (para. 68), Tespit defterinin düzenli olarak tutulması (para. 69).

ÜRGÜP HANİFE-MEMİŞ AKSOY BAKIM, REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ²⁴²

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 26.12.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Bahçede yapılan incelemeler sırasında; bahçenin arka tarafında bulunan ve vadiye açıldığı görünen kapının açık olduğu (para. 28), Merkezde sakinleşme ve kontrol odası bulunmadığı (para. 33), Revirde bulunan acil durum çantasının içindeki hemen hemen tüm malzemelerin ve oksijen tüpünün son kullanma tarihlerinin geçmiş olduğu (para. 37).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Merkez bahçesinin arka tarafında bulunan kapının, engelli bireylerin izinsiz çıkışlarının önlenmesi adına kilitli tutulması veya engelli bireylerin bahçe dışına refakatçi eşliğinde çıkmalarına izin verilmesi (para. 51), Merkezde sakinleşme ve kontrol odası oluşturulması (para. 52), Revirde acil yardım çantasında bulunan malzemelerin ve oksijen tüpünün son kullanma tarihlerinin düzenli olarak kontrol edilmesi ve son kullanma tarihi geçmiş malzemelerin bertaraf edilmesi (para. 54).

ERENKÖY RUH VE SİNİR HASTALIKLARI EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ²⁴³

Ziyaret Bilgileri	<i>Habersiz, Planlı İzleme Ziyareti, 27.12.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> Bazı odalarda kalorifer peteklerinin çalışmadığı ve odaların ısınmadığı (para. 24) ve bazı odalarda kalorifer peteklerinin başlarının sökülmüş ve sivri uçlarının açık halde olduğu (para. 27), Erkek servisinde yer alan sigara odasının çok küçük olduğu, çok yoğun bir duman olduğu ve havalandırmasının yetersiz kaldığı (para. 29), Tutuklu ve hükümlü odalarının bulunduğu serviste tespit uygulamalarının takibini sağlamak için kamera olmadığı (para. 35).

241 TİHEK, Dr. Abdurrahman Yurtaslan Ankara Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Servisi ve Toplum Ruh Sağlığı Merkezi Ziyaret Raporu.

<https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/f27k78.pdf>

242 TİHEK, Ürgüp Hanife-Memiş Aksoy Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/bil0fn.pdf>

243 TİHEK, Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ziyaret Raporu. <https://www.tih.gov.tr/public/images/kararlar/yue6u0.pdf>

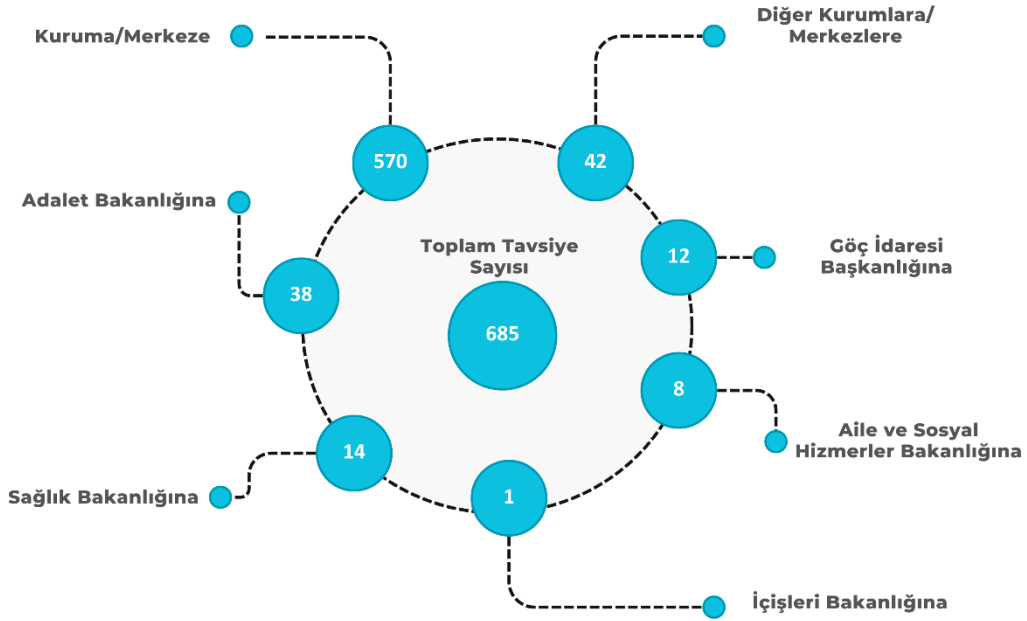
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hasta odalarındaki kalorifer peteklerinin sivri uçları gibi hastaların güvenliğini tehdit eden ve acil olarak düzeltililebilecek hususların düzeltilmesi ve genel olarak ısınma sisteminin iyileştirilmesi (para. 93), ▪ Erkek servisindeki sigara odası küçük ve havalandırması yetersiz olduğu için sorunun çözülmesi adına gerekli önlemlerin alınması (para. 94), ▪ Tutuklu ve hükümlü odalarının bulunduğu serviste tespit uygulamalarının takibini sağlamak için kamera yerleştirilmesi ve kayıtların ayrı tutulması (para. 99).
--------------------------	--

SİNCAN ÇOCUK KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU²⁴⁴	
Ziyaret Bilgileri	<i>Haberli, Planlı Takip Ziyareti, 29.12.2022</i>
Tespit Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Merkeze daha önce verilen tavsiyelerin çoğunlukla yerine getirildiği, kısmen yerine getirilen bir tavsiye olduğu (para. 67), ▪ Ziyaret edilen ünitelerde TRT EBA kanalının bulunmadığı (para. 56), ▪ Kurumda Türkçe bilmeyen çocukların iletişimlerini aynı dili bilen ve Türkçe konuşabilen başka bir çocuk vasıtasıyla kurmaya çalıştığı (para. 31).
Tavsiye Örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından kabul edilen 2019/12 sayılı raporda yer verilen tavsiyelerden kısmen uygulanmış olan tavsiyenin tam olarak uygulanması (para. 68), ▪ Kurumdaki televizyon kanallarına TRT EBA'nın eklenmesi ve kanal güncellemelerinin yapılması (para. 74), ▪ Kurumda tercüman olmaması sebebiyle yabancı uyruklu çocuklarla iletişim kurmada sorun yaşanabildiğinden Kuruma tercüman görevlendirilmesi için gerekli işlemlerin başlatılması (para. 79).

3.1.5. Tavsiyelerin Uygulanmasının Takibi

TİHEK tarafından UÖM raporları ziyaret edilen kuruma ve ilgili diğer makamlara iletilmekte, raporda yer alan tavsiyelerin uygulanmasına ilişkin geri bildirim talep edilmektedir. Böylelikle, hem ziyaret edilen kurum ve ilgili makamlarla diyalog sürdürülmekte hem de yapılan tavsiyelerin uygulanması UÖM tarafından takip edilmektedir. Diğer yandan ilgili kuruma belirli aralıklarla takip ziyareti düzenlenmesi yoluyla da tavsiyelerin uygulanıp uygulanmadığı yerinde incelenebilmektedir. 2022 yılında gerçekleşen ziyaretler kapsamında hazırlanan raporlara göre ilgili kurum ve kuruluşlara verilen tavsiyelere ilişkin veriler aşağıdaki şekildedir:

Grafik 15: Ziyaret Raporlarında Kurumlara İletilen Tavsiye Sayıları

TİHEK'in inceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak gerekçesini belirterek istediği bilgi ve belgelerin, bu talebin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Kuruma iletilmesi gerekmektedir. Kanun'un 25'inci maddesinde, 19'uncu maddede öngörülen yükümlülükler, uyarıya rağmen haklı bir neden olmaksızın belirtilen sürede uymayan kişi ve kuruluşlar hakkında idari para cezası uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. 2022 yılı için söz konusu idari para cezasının alt sınırı 1.334,76 Türk Lirası, üst sınırı ise 5.352,36 Türk Lirasıdır.

Ziyaret raporlarında verilen tavsiyelerin yerine getirilip getirilmediğinin takibi yapılmakta olup yerine getirilen tavsiye örnekleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 10: Tavsiyelerin Uygulanmasının Takibi

Kurum/Merkez Adı	Tavsiye Verilen Kurum/Merkez	Tavsiye	Takip
Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Adalet Bakanlığı	Aksaray Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu'nun 2022/1 sayılı raporunda da değinildiği gibi Kuruma dış hekimi atamasının yapılması.	Kuruma bir dış hekimi ataması yapılmış ve dış hekimi 12/1/2023 tarihi itibarıyla göreve başlamıştır.
Muş İl Emniyet Müdürlüğü	Muş İl Emniyet Müdürlüğü	Nezarethane odalarının girişinde odaların hangi yaş ve cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten işaret ve tabelaların olmadığı görüldüğünden odaların girişlerine uygun işaret ve tabelaların asılması.	Nezarethane odalarının girişinde odaların hangi yaş ve cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten tabelaların asıldığı bilgisi verilmiş ve fotoğrafları iletilmiştir.
Muş İl Emniyet Müdürlüğü	Muş İl Emniyet Müdürlüğü	Müdürlük nezarethanelerinde Sanık Hakları Formu ve Nezarethane Talimatnamesi dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyal bulunmadığı tespit edildiğinden söz konusu materyallerin edinilmesi ve şahısların anlayacakları dillerde görünür yerlere asılması.	Sanık Hakları Formu nezarethanelerin giriş kısmına, koridorlara, odaların girişlerine ve avukat görüşme odalarına hem Türkçe hem de yabancı dillerde asılmış, Sanık Hakları Formunun yabancı dillere çevrilmiş olan broşürü temin edilmiş ve fotoğrafları Kurumumuza iletilmiştir.

Burdur İl Emniyet Müdürlüğü	Burdur İl Emniyet Müdürlüğü	AIÖK'nin "Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır." tavsiyesi uyarınca TEM Şube Müdürlüğü ve Cumhuriyet Şehit Kemal Sunar Polis Merkezi Amirliği nezarethanelerinde oda aydınlatmasında kullanılan projektör lambaların günün 24 saati açık vaziyette olması ve doğrudan tutulanların odalarına karşı konumlanması sebebiyle tutulanların uyumaları bakımından sorun teşkil edeceği düşünüldüğünden bu uygulamadan vazgeçilerek aydınlatma konusunda tutulanların dinlenmesine ve uyumasına imkân verecek şekilde yeni çözümlerin bulunması.	TEM Şube Müdürlüğü ve Cumhuriyet Şehit Kemal Sunar Polis Merkezi Amirliği nezarethanelerinde oda aydınlatmasında kullanılan aydınlatmaların mevcut konumları değiştirilerek gözetiminde bulunan şahısları rahatsız etmeyecek şekilde konumlandırılmıştır. Ayrıca aydınlatmalarda takılı vaziyette bulunan ampullerin yerine daha düşük vatlı ampuller takılarak gözetiminde bulunan şahısların dinlenmelerine ve uyumalarına engel olabilecek durumlar ortadan kaldırılmıştır.
Burdur İl Emniyet Müdürlüğü	Burdur İl Emniyet Müdürlüğü	Avrupa Cezaevi Kurallarının 18.2 ve 52.4 maddelerinde yer alan "Mahpusların personel ile gecikmeksizin irtibat kurmasını mümkün kılan bir alarm sistemi olmalıdır." ve "Tüm mahpusların, gece de dâhil olmak üzere, günün her saatinde personel ile iletişim kurabilmesine imkân sağlanmalıdır." tavsiyeleri gereğince İl Emniyet Müdürlüğü'nün tüm Şubelerinin nezarethane odalarına acil durum butonu konulması.	Nezarethanelerde gözetimine alınan kişilerin herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığını tespit etmek üzere yarım saatlik aralıklarla kontroller yapıldığı; ayrıca nezarethane içerisinde güvenlik kamerasının da görüş açısında bulunan ve gözetimine alınan kişilerin ihtiyaçlarını iletebilmeleri için acil çağrı butonu duvara sabitlenerek şahısların nezarethane görevlisine kolayca ulaşabilmeleri sağlanmıştır.
Isparta Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi	Isparta Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi	Engelli lavabolarının erkek tuvaletinde de bulundurulması.	Engelli erkek tuvaletine tavsiye edilen lavabolar yaptırılmıştır.
Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Afyonkarahisar İl Sağlık Müdürlüğü	Kuruma her hafta farklı dış hekiminin görevlendirilmesinin hasta takibi ve etkili tedavi açısından zorluklara neden olduğu anlaşıldığından; Kuruma yapılan görevlendirmelerde düzenli olarak aynı dış hekimlerinin seçilmesine özen gösterilmesi.	Kuruma 24/10/2022 tarihinde kadrolu dış hekim görevlendirilmiştir.
Çorum İl Emniyet Müdürlüğü	Çorum İl Emniyet Müdürlüğü	Müdürlük ve bağlı merkezlerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, "insan hakları", "tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele" ile "BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)" dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi.	2022 yılında Polis Akademisi Başkanlığınca veya görülen eksiklikler üzerine düzenlenen yüz yüze eğitim programında ve Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi Uzaktan Eğitim Kapısı aracılığı ile personelin insan hakları konulu eğitimleri alması sağlanmıştır.

Kırklareli Pehlivan köyü Geri Gönderme Merkezi	Kırklareli Pehlivan köyü Geri Gönderme Merkezi	Arızalı kameraların tamir edilerek çalışır hale getirilmesi.	Merkezde bulunan arızalı kameraların tespiti yapılmış ve teknik ekip tarafından onarılmıştır. Onarımı mümkün olmayan kameralar ile ilgili yenilerinin alımı için çalışma başlatılmıştır.
Kırklareli Pehlivan köyü Geri Gönderme Merkezi	Kırklareli Pehlivan köyü Geri Gönderme Merkezi	Tıbbi cihazların düzenli olarak gözden geçirilerek tespit edilen eksikliklerinin giderilmesi, kalibrasyon işlemlerinin düzenli olarak yapılması, revirdeki ilaç ve diğer ürünlerin son kullanma tarihlerinin sık aralıklarla kontrol edilmesi ve son kullanma tarihi geçen ürünlerin kullanılmaması, revir temizliğine ve düzenine dikkat edilmesi.	Revir bölgesinde görevli temizlik personeli sayısı artırılarak hijyen sorunu çözülmüştür. Revirde kullanılan ilaç ve ekipmanın temininde görevli sağlık personelinin talepleri üzerine yapıldığı bilgilendirilmiştir ve ayrıca ilaçlar konusunda revirde görevli sağlık personeli ile görüşülerek daha dikkatli olmaları konusunda uyarılmıştır.
Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Koşulların mevcudu ve yüz ölçümü göz önünde bulundurulduğunda acil durum butonlarının koşulların üst katında da bulundurulması.	Kurumda bulunan tüm oda ve koşullarda hem ortak yaşam alanında hem de alt ve üst bölmelerde acil çağrı butonları bulunduğu ve arızalı olduğu tespit edilen acil çağrı butonlarının arızalarının giderildiği belirtilmiştir.
Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Mahpusların hasarlı olan dolaplarının tamir edilmesi ve mahpus başına bir dolap düşecek şekilde yeni dolap tahsisinin yapılması.	Kurumda barındırılan mahpusların kullanımına tahsis edilmek üzere Kocaeli Açık Ceza İnfaz Kurumundan 300 adet dolap sipariş edildiği ve dolapların en kısa sürede anılan Kuruma teslim edileceği bilgisi verilmiştir.
Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü	Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü	Ziyaret tarihinde güvenlik kamerası sistemindeki sorun nedeniyle geçmişe dönük kamera kayıtlarının izlenemediği dikkate alınarak kötü muamele riskinin önlenmesi ve kamera kayıtlarına sağlıklı erişimin sağlanabilmesi için sistemdeki hatanın düzeltilmesi.	Ziyaret tarihinde UPS Güç Kaynaklarının arızalanması sonucu kamera kayıtlarının da arızalandığı ancak ziyaretten bir gün sonra kameraların arızasının giderildiği ve düzenli olarak kamera bakımlarının yapıldığı belirtilmiştir.
Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Kurum odalarında kullanılmayıp boş vaziyette tutulan ranzaların başka bir bölüme kaldırılması, böylece mahpusların aktif yaşam alanlarının genişletilmesi.	Odaların kapasitesi ve mahpus sayılarına göre oda içerisindeki ranzalarda düzenleme yapılmış ve mahpusların aktif yaşam alanları genişletilmiştir.
Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Kurum kantin listesine vantilatör fiyatı eklenerek satımına başlanması, şayet hali hazırda satımı yapılmakta ise kantin listesinin bu doğrultuda güncellenmesi ve Kurumdaki mahpusların konu hakkında bilgilendirilmesi.	Kurum kantininde 1/6/2023 tarihinden itibaren vantilatör satışına başlanılmış olup mahpuslara duyuru yapılmıştır.
Mersin Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Mersin Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	Maddi durumu iyi olmayan mahpusların ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ilgili yardım kuruluşlarıyla iletişimin ve koordinasyonun sağlanması adına Kurumun sosyal çalışmacı ihtiyacının karşılanması.	Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna sözleşmeli personel pozisyonunda bir psikolog istihdamı için izin verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. Başvurular

TİHEK 6701 sayılı Kanun'un 9/1-i maddesi uyarınca özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin UÖM görevi kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmekle görevli olup bu başvurular, 6701 sayılı Kanun ile 24 Kasım 2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri kapsamında incelenmekte ve sonuçlandırılmaktadır.

Kuruma başvuru muhtelif şekillerde yapılabilmektedir. Başvurular, TİHEK tarafından oluşturulan elektronik sistem aracılığıyla Kurum internet sayfasından, elden veya posta yoluyla ya da aslı on beş gün içerisinde Kuruma ulaştırılması kaydıyla faks ve e-posta yoluyla yapılabilmektedir. Ayrıca, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla Kuruma başvuru yapılması mümkündür.

Kuruma yapılacak başvurulara ilişkin usul ve esaslar ikincil mevzuat yoluyla belirlenmiştir. Yapılan başvurular, 6701 sayılı Kanun ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde incelenmekte ve sonuçlandırılmaktadır. Kurumun görev alanına girmeyen başvurular, hakkın kötüye kullanılması niteliğindeki başvurular ve dava konusu olmuş başvurular işleme alınmamaktadır.

TİHEK'in başvurulara ilişkin inceleme yetki ve görevinin sınırları da belirlenmiş durumdadır. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesi kapsamında; yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvuruya konu edilememektedir. Bu doğrultuda, esas incelemesine geçilmeden önceki ön inceleme aşamasında bu hüküm kapsamında olan başvurular hakkında kabul edilemezlik kararı verilmekte, ilgili başvuru evrakı, söz konusu başvurularda ilgilinin bir hak kaybına uğramaması amacıyla, ilgili makama/makamlara iletilmektedir.

Kuruma başvuru yapılmadan önce 6701 sayılı Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilmesi gerekmektedir. Söz konusu talebin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde talebe ilişkin bir cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilmektedir.

Ön inceleme aşamasından sonra, Kuruma yapılan başvurulardan başvuru şartlarını yerine getirenler hakkında esas yönünden inceleme yapılmaktadır. Bu kapsamda öncelikle, 6701 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri gereği başvuru dilekçeleri ihlal iddiasına muhatap taraf/taraflara gönderilerek muhatap/muhataplardan iddialara ilişkin yazılı görüş sunması talep edilmektedir. Yazılı görüşün, talebin tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kurumumuza ulaştırılması gerekmektedir. Gelen cevabi görüş, başvuran kişiye tebliğ edilmekte ve başvurudan cevaba ilişkin kendi görüşünü tebliğden itibaren en geç on beş gün içinde sunması talep edilmektedir. Talep hâlinde Başkan bu süreleri bir defaya mahsus olmak üzere on beş gün uzatabilmekte ve ayrıca taraflara talepleri hâlinde Kurul önünde ayrı ayrı sözlü açıklama yapma hakkı tanınmaktadır.

Başvurular esas yönünden incelenirken ulusal veya uluslararası düzeyde birçok norma dayandırılmaktadır. 6701 sayılı Kanun hükümlerinin yanı sıra, Anayasa ve ilgili diğer ulusal mevzuat, Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme, OPCAT ve İşkencenin ve Gayriinsani ya da Küçültücü Ceza veya Muamelenin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi olmak üzere ülkemizin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmeleri, Anayasa Mahkemesi kararları, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi çerçevesindeki sözleşmelerin hükümleri, sözleşme organlarının yorum, tavsiye ve içtihatları ile ilgili diğer standart ve ilkeler dikkate alınmaktadır.

İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı, inceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olmadığı kanaatine varılması hâlinde ise ihlal olmadığı kararı verilmektedir. Ayrıca, ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla

birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilmektedir.

Başvurulara ilişkin bir diğer husus, uzlaşma kararı verilebilmesidir. 6701 sayılı Kanun kapsamında, niteliğine uygun düştüğü takdirde başvuruların uzlaştırma ile sonuçlandırılması mümkündür. Uzlaşma, belli şartlar ve yöntemler dâhilinde yapılmaktadır. Bu çerçevede uzlaşma, kötü muamele yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamanın belirli bir ağırlık eşiğini aşmadığı değerlendirildiği takdirde uygulamaya son verilmesi, mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümler sunulması veya mağdura belirli bir tazminatın ödenmesi biçiminde olmaktadır.

UÖM'ün inceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak gerekçesini belirterek istediği bilgi ve belgelerin, bu talebin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Kuruma gönderilmesi kanunen zorunludur.

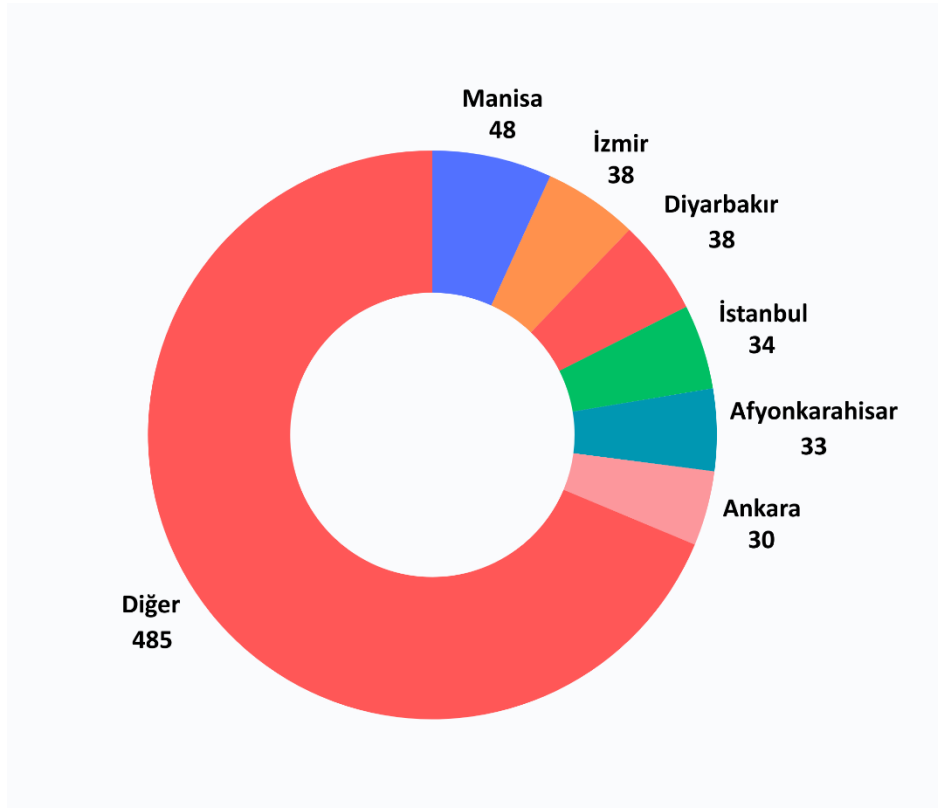
TİHEK'in UÖM kapsamında incelediği başvurulara ilişkin kararları tespit niteliğinde olup, kararlarda yer alan değerlendirmeler ve ilkeler, işkence ve kötü muamelenin önlenmesinde ve özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin haklarının korunmasında ve güçlendirilmesinde yol gösterici niteliktedir.

4.2. Başvurulara İlişkin Sayısal Veriler

TİHEK'e yapılan başvuruların önemli bir kısmını UÖM bağlamında yapılan başvurular teşkil etmektedir. Bu görevin icrası kapsamında TİHEK'e 1 Ocak 2022- 31 Aralık 2022 tarihlerini kapsayan zaman dilimi içerisinde 701 başvuru yapılmıştır.²⁴⁵ Kuruma UÖM görevi kapsamında gelen başvuruların tamamı gerçek kişiler tarafından yapılmıştır.

Genel konu dağılımına bakıldığında ise infaz kurumu genel idaresine yönelik şikâyetler ile özel hayat ve aile hayatının korunması hakkının ihlal edildiği iddiasıyla Kuruma yoğun şekilde başvuru yapıldığı anlaşılmaktadır. Sağlık hizmetlerine erişim hakkından tam olarak yararlanılamadığına dair iddiaları içeren başvurular da başvurular arasında önemli bir sayı arz etmektedir.

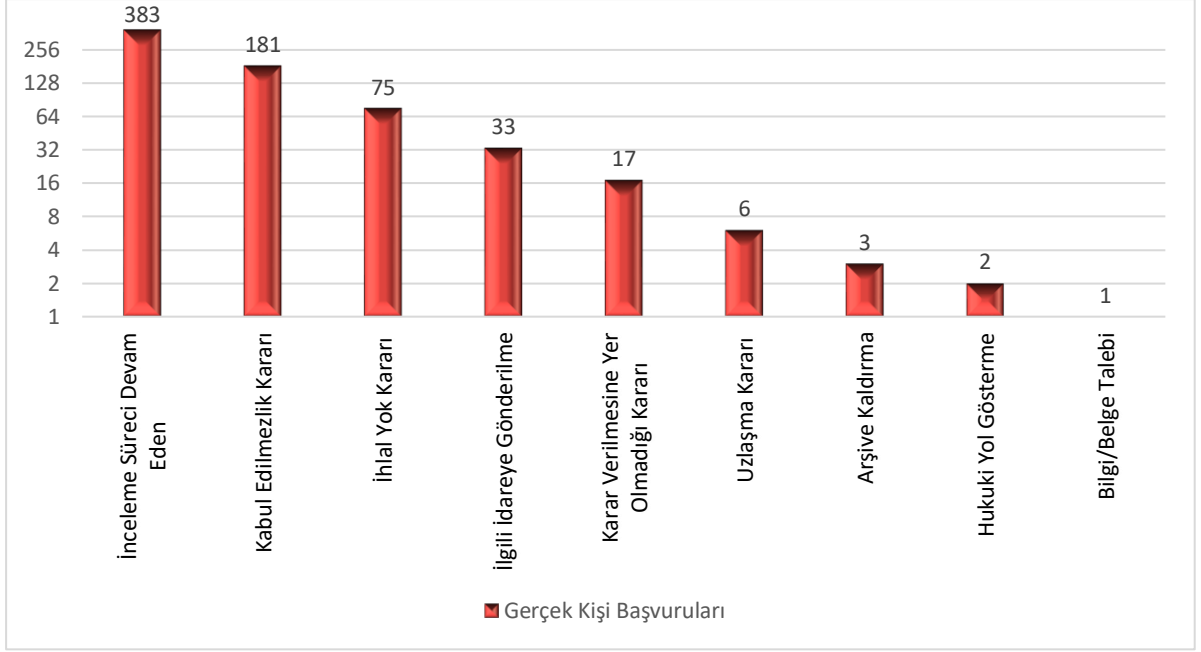
Grafik 16: 2022 Yılında Alınan Başvuruların İllere Göre Dağılımı

²⁴⁵ Bir önceki yıl başvuru sayısı 427'dir.

Yapılan başvuruların 684'ü ceza infaz kurumları ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü aleyhine iddiaları içermekte olup diğer 17 başvuru ise Emniyet Genel Müdürlüğü, Göç İdaresi Başkanlığı gibi kurumlar aleyhine iddiaları içermektedir. Başvuruların yapıldığı illere bakıldığında Ankara, Afyonkarahisar, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Manisa gibi büyük illerden gelen başvuruların yoğunlaştığı görülmektedir.

Grafik 17: Başvuruların Sonuçlarına İlişkin Sayısal Veriler

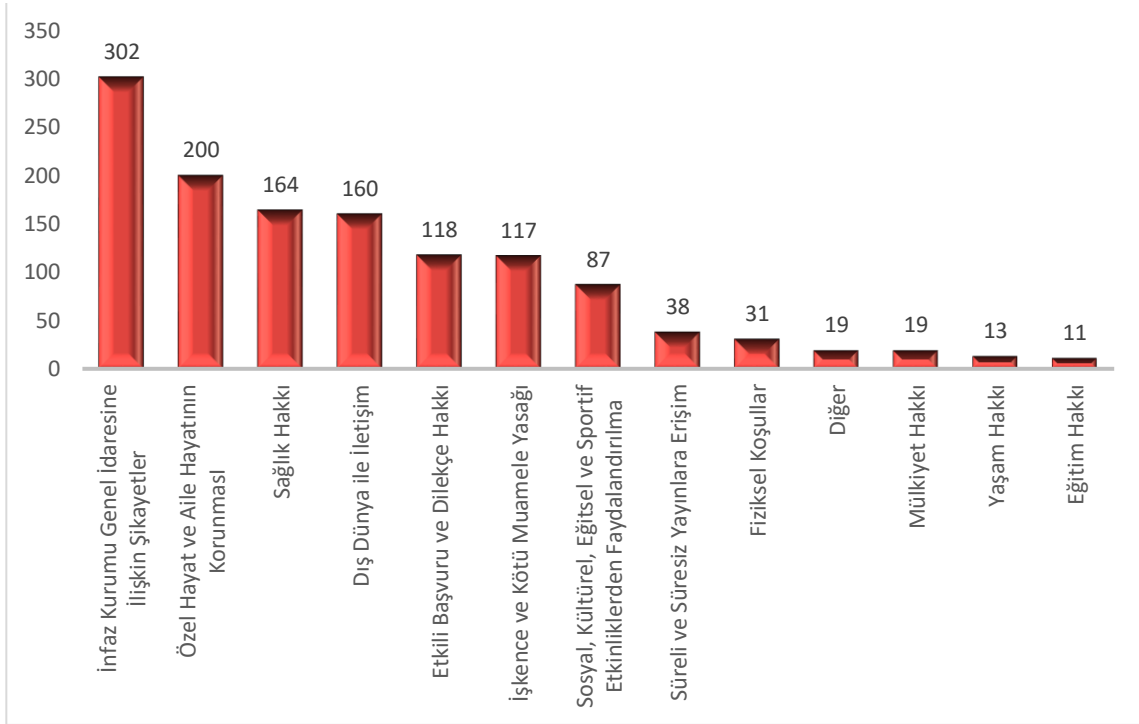

Buna göre 181 kabul edilmezlik kararı, 2 hukuki yol gösterme, 75 ihlal yok kararı, 33 ilgili idareye gönderme, 17 karar verilmesine yer olmadığı kararı ve 6 uzlaşma kararı alınmış; 3 arşive kaldırma işlemi yapılmıştır.

4.3. İhlal İddialarının Konulara Göre Dağılımı

2022 yılında UÖM bağlamında yapılan başvurularda konu açısından büyük bir çeşitliliğin ortaya çıktığı görülmektedir. Ancak, önceki yıllara nazaran bazı konulara ilişkin başvuruların yoğunlaştığı görülmektedir.

Grafik 18: UÖM Kapsamında Gelen Başvuruların Konulara Göre Dağılımı

*Bir başvurulan ilgili başvuru dilekçesinde bir ya da daha fazla hakkının ihlal edildiğini iddia edebilmektedir. Bu bağlamda grafikte yer alan veriler ihlal edildiği iddia edilen haklar bağlamında konuları içermektedir.

2022 yılı içerisinde Kuruma gelen başvuruların yüzdelik ölçekte en büyük bölümünü infaz kurumu genel idaresine ilişkin şikâyetler oluşturmaktadır. İkinci olarak özel hayat ve aile hayatının korunması kapsamındaki başvurular gelmekteyken, bu konuları sağlık hakkı, dış dünya ile iletişim ve işkence ve kötü muamele yasası takip etmiştir.

Grafikte yer verilen her başlığın ayrıca alt kırılmaları da bulunmaktadır. Örneğin; sağlık hakkı bağlamında alınan başvurular incelendiğinde, sağlığa erişim hakkından tam olarak yararlanılmadığı, infaz kurumu idaresi tarafından bazı taleplerin karşılanmadığı, sevk işlemleri ile ilgili iddialar gibi hususların başvuru konusu yapıldığı görülmektedir.

Dilekçelerin işleme konulmadığı, akıbeti hakkında bilgi verilmediği iddiaları başvuru konusu olan bir diğer husus olmuştur. Bu alandaki sorunlar, çalışmanın önceki bölümlerinde de ifade edildiği üzere ziyaretler esnasında da yaygın olmasa da muhtelif kurumlarda tespit edilen sorunlardandır.

Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki, şikâyet konusu yapılan birçok hususa ilişkin olarak ziyaretler esnasında incelemeler yapılmış ve ilgili kurumlara bu konularda raporlar vasıtasıyla önerilerde bulunulmuştur. Bu açıdan, başvuru inceleme süreci ile izleme ve raporlama sürecinin birbirini tamamlayıcı nitelikte gerçekleştiğini söylemek mümkündür.

SONUÇ

Cumhurbaşkanlığına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmak üzere, işkence ve kötü muameleyle mücadele alanında hazırlanan bu raporda, işkence ve kötü muameleye sıfır tolerans politikasının bir parçası olarak oluşturulan Ulusal Önleme Mekanizmasının bu kapsamda sürdürmekte olduğu çalışmalar neticesinde elde ettiği tespit, gözlem ve değerlendirmeler ile bu sorunların çözülmesi için tavsiyelere yer verilmiştir.

Raporda ilk olarak, işkence ve kötü muamele yasağı ile bu amaçla kurulan İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol ele alınmış; Türkiye’de Ulusal Önleme Mekanizması olarak görevlendirilen Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun bu kapsamdaki görevleri ile faaliyetlerine değinilmiştir. Raporun ikinci bölümünde, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere düzenli ziyaretler yapmakla görevli olan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun bu görevin ifası kapsamında elde ettiği veriler doğrultusunda; ceza infaz kurumları, nezarethaneler, geri gönderme merkezleri ile psikiyatri merkezlerini kapsayacak şekilde kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerin; diğer yandan huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri, çocuk evi siteleri ve ihtisaslaştırılmış çocuk evi siteleri ve engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerini kapsayacak şekilde kişilerin koruma altına alındığı yerlerin 2022 yılı içerisindeki genel görünümü ele alınmıştır. 2022 yılı içerisinde ziyaret edilen merkezlere ve ziyaret raporlarına, bu ziyaretlere ilişkin istatistikî verilere ve tavsiyelerin uygulanmasının takibine ise üçüncü bölümde yer verilmiştir. Raporun dördüncü bölümünde özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki başvurularına ilişkin genel bilgilere, sayısal verilere ve ihlal iddialarının konulara göre dağılımı hususlarına değinilmiştir.

2021 yılında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulunduğu 56 merkeze izleme ziyaretleri düzenlenmiş ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında değerlendirilen 529 başvuru Kuruma iletilmiştir. 2022 yılı içerisinde ise izleme ziyaretlerinin sayısı 63’e, Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamına giren başvuru sayısı 701’e ulaşmıştır.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu işkence ve kötü muameleye karşı ulusal önleme mekanizması olarak, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı veya koruma altına alındığı yerlere ziyaretler düzenlenmesi, ihlal incelemeleri ve raporlama çalışmalarıyla işkence ve kötü muamelenin önlenmesi çabalarına katkı sunmayı sürdürmektedir.

***

TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

Yüksel Cad. No:23 Çankaya/ANKARA

Tel: +90 312 422 78 00

www.tihek.gov.tr